Päewaleht

Nr. 5 — Neljapäeval, 6. jaanuaril 1938 — XXX

Tahasi lehte 8 külge

PÜHAPÄEVAL HINNATA KAASANDED
PILKE- JA NALJALEHT „KRATT" JA KUNSTI ERILISA „KUNST JA KIRJANDUS"

Toimetus ja talitus: Pikk tän. 2. Kontor avatud 9—5. Ärijuhatuse kõnetunnid 9—11 Aadress: „Päevaleht" Tallinn. postkast 433.

Telefonid: Keskjaama väljakutse nr. 428-83 igal tööpäeval kella 8—17. Kella 17-nest alates kuni kella 8-ni teisel hommikul ja pühapäeviti on kasutada järgmised numbrid: nr. 428-84 lehe kontor ukschoidja ja Pika t. raamatukauplus; nr 428-85 lehe ekspeditsioon; nr. 428-86 trükikoja kontor; nr 428-87 peatoimetaja Tammer; nr. 428-88 toimetuse kaugekõned ja nr. 428-89 ärijuhatus Pärnu m. ja Suur Karja tän nurgal asetseva raamatukaupluse tel nr 446-11 ja 479-25

Peatoimetaja H. TAMMER

Üksik number 7 s
Jlmub 7 korda na
TELLIMISHINNA

1 kuu postiga 1 kroon 80 senti.	1 kuu p
2 kuud „ 3 „ 60 „	2 kuud
3 kuud „ 5 „ — „	3 kuud
Üle 3 kuu korraga tellides iga järgneva kuu eest 1 kr. 50 s.	Üle 3 k järgneva
Välismaale 4 kr. kuus	Aadr

Kuulutuste hinnad: kuulutuste küljel 6 ja teksti sees 17 senti mm veeru laiuses. K kuni Kr. 3.— poole hinna
Kuulutuste koha valikut ei kin
Kuulutusi võetakse vastu lehe jooksvasse numb laupäeval kl. 10-ni
Tarvitamata jäänud käsikirju alal ei hoita. Nee vastav postmark on lisatu

Keeruline olukord üliõpilasorganisatsioonide nimedega

Mis saab seltsidest? — Liitude edasitegutsemiseks ei anta luba

Tartu, 5. 1. Kuni 15. jaan. peawad üliõpilasorganisatsioonid end uue ülikooliseaduse kohaselt ümber registreerima. See protseduur on juba alanud. Mitmed organisatsioonid on juba esitanud kohaldatud põhikirjad registreerimiseks. See sünnib wastawalt normaal-põhikirjale, mis walitsuse poolt on antud. Teatawasti saawad edaspidi olla ainult konwendid. Näiteks konwent „Wironia", konwent „Põhjala", kuna korporatsiooni ja seltsi kui organisatsiooni liigi nimetus ei saa enam tulla kõnesse (näit. korporatsioon „Estika", üliõpilasselts „Naimla" jne.).

Keerulisekс muutub aga küsimus paari üliõpilasorganisatsiooniga, kelle nimes kui üksuses esineb sõna „selts", mis ühtlasi määrab ka organisatsiooni liigi. Need organisatsioonid on Eesti üliõpilaste Selts ja E. Naisüliõpilaste Selts. Kuuldawasti olewat ametlikul pool, nimelt uues ülikooli walitsuses, esitud seisukohale, et ka nende nimedes ei tohiks enam esineda sõna „selts". See ajab nende organisatsioonide seisukorra keeruliseks, kuna uue nime leidmine pole kerge. Wanast ajalolisest nimest loobumine oleks organisatsioonidele walus, eriti raske aga E. üliõpil. Seltsil.

Omawahel olewat kaalutud wõimalust wõtta uueks nimeks wana tagakiusatud nimi „Wiliensis", mida wanaaegsed wõimud omal ajal ei registreerinud ja misfuguune organisatsioon oli üks EüS-i eelkäijaid. „Wiliensis" oli teatawasti mõeldud korporatsioonina, sini-must-walge wärwiga, mida aga omaaegsed saksa wõimumehed ei tunnustanud ega lasknud „omasuguste" hulka. Hiljem pääsis sama ringkond põranda peale EüS-ina ja wõttis oma lipuwärwideks sini-must-walge, millest hiljem said ka Eesti rahwuslipu wärwid.

Kuid nüüd olude sunnil tuleks loobuda EüS-i nimetusest, siis olewat selles teatud loogikat, kui muutuda nime poolest „Wiliensiseks", muidugi endiste lipuwärwidega.

Küsimus on praegu muidugi weel lahtine.

✣

Ametlikele ringkondadele wäga lähedal seisew leht Tallinnas teatab:

„Kuuldawasti olewat Tartu ülikooli walitsus ajuund seisukohale, et üliõpilasorganisatsioonide liitusid esialgu ei registreerita. Sellistest liitudest olid seni olemas Eesti Korporatsioonide Liit ja Eesti üliõpilasseltside Liit, samuti oli liiduwahekord saksa korporatsioonidel olemas.

Samuti olewat kuuldawasti kaalutud küsimust, et registreeritawate konwentide nimed peaksid olema ühesõnalised. (Meie sõrendus.)

Kunstihoones awati wanan kunstinäitus

Näitusel hulk 19. sajandi töid

Wäljapanekuid näitusel. Ütlal wajakul — Moelleri Laps lambaga; p bergi Poisi pea; all kindr. J. Laidoneri kunstikogust A. Northeni Napole

Proua Laidoner näitusel. Temast paremal Tschechhoslowakkia saadik Schejne Kruibewski.

Eile kell 1 awati kunstihoones Eesti akadeemilise kunstnike ühingu korraldatud wanameistrite kunstinäitus. Esimene sarnataoline kunstinäitus leidis aset paar aastat tagasi. Awamisele kogunes kunstnikke ja kunstihuwilisi kodanikke. Korraldajate nimel awaldas koondise esimees H. Kuusik tänu kõigile, kes on annud oma eraõigusi kunstitöid wäljapanekutele. Näituse awajõna ütles haridusministri abi W. Päts.

Wäljapanekuid on üldse 219 numbrit. Kuu celmise wanameistrite näituse hinnatawamaid oja kondi oli madalmaade — Hollandi — kunst, siis käesolewal näitusel ajutub huwiküitwaks wana Eesti ja Balti kunst. Edasi näeme Wene meistreid 19. sajandist.

Suures saalis töidawad maatleja tähelepanu Köleri, Adamsoni, Neffi, Hoffmanni ja paljude teiste wanameistrite töö ütatud: Repin, Schischki

Saali teeskel witriini je litograafilisi töid, mi eln 19. sajandist. Huwi maali „Napoleoni taga pilt on näitusele toodud fogust. Maailma wallu dumine pakaises ja laiw lawalt ülme ette sõjako

Edasi leidub näitusel tikepilte ja portreid. N dus juhus wõrreldu mi kunstiga. Ühtlasi wõim loominguga tutwuda ne wõimalus seda teha wäl des.

Näitus jääb awatuks

Wenemaal mõisteti surma töölisi ja talupoegi

Noorsoo-organisatsioonidest roogitakse välja riigivaenlasi

Surmamõistetuid süüdistatakse sabotaažis

Moskwa, 5. 1. (ETA) (DNB) Woroneshis mõisteti surma ühe loomakaswatusfarmi kaheksa töölist sabotaažhi pärast. Otsus saadeti kohe täide. Iwanowos on erikohus mõistnud surma kohaliku wiljakontori ja leiwawabriku ühekse ametnikku. Surmamõistetud olewat toime pannud laiaulatuslikke sabotaažhiakte.

Moskwa, 5. 1. (ETA) (DNB) Kommunistliku noorsoo-organisatsiooni Komsomoli häälekandja „Komsomolskaja Prawda" teatel on alustatud uut laiaulatuslikku aktsiooni riigivaenulike elementide wastu noorsoo-organisatsioonides Nishni-Nowgorodis, Wjatkas, Iwanowos, Kasakstanis, Kirgiisias, Usbekistanis ja mujal. Leht toonitab, et oleks täiesti ebaõige kuulutada wõitlust waenlaste wastu Komsomoli ridades juba nüüd lõpetatuks.

„Prawda" teeb ägedaid etteheiteid Komsomoli juhatusele, kellel seni ei ole õnnestunud puhastada oma organisatsiooni waenulikest elementidest, trotskistidest ja buhharinistidest. Ka ei järgne noorsugu soowitawal määral kutsele astuda Komsomoli. Eriti wäike on juurewool noorsoo-organisatsioonidesse maal.

Moskwa, 5. 1. (ETA) (DNB) Kurski rajoonis on surma mõistetud kolm talupoega, keda süüdistati kolhooside wastu sihitud tegewuses. Nishni-Nowgorodis on sabotaažhi pärast hukatud kolm põllumajanduslikku ametnikku.

Punaarmee häälekandja tunnustab riigivaenlaste olemasolust sõjalaevastikus

Moskwa, 5. 1. (ETA) (DNB) Punaje armee häälekandja „Krasnaja Swesda" kommenteerib ainsa lehena Nõukogude merejõudude rahwakomissariaadi loomise tähtsust. Leht kirjutab nimeseas: Nõukogude laewastikud neljal merel on wiimaste aastate jooksul pidewalt kaswanud, nii arwult kui ka wäärtuselt. Punased laewastikud Balti merel, Waikisel ookeanil, Mustal merel ja Põhja-Jäämerel on tänapäew juba tõsisteks teguriteks. Merejõudude rahwakomissariaadi loomisega on arwestatud merejõudude tähtsust riigi kaitse alal. Nõukogude merejõudude arendamise ja kõwendamise õrwal on uue rahwakomissariaadi ülesandeks ühtlasi merewäe juhtide wäljaõpetamine ja nende kaswatamine bolschewistlikus waimus ja igasuguste waenulike mõjude wäljatõrjumine punasest laewastikust.

Ühenduses sellega leht tunnistab, et riigivaenlased, trotskistid ja reetjad, on kihutustööd teinud sõjalaewadel. Ka olewat sellisesid riigivaenlasi olnud punase laewastiku juhatuses.

Muusikuid süüdistatakse riigivaenulises tegevuses

Moskwa, 5. 1. (ETA) (DNB) Hilsuti lehed teatasid sabotaažhiaktide paljastamisest astronoomide keskel. Niüüd teatatakse, et kahjureid on paljastatud ka muusikaringkonnis. Nii süüdistatakse Moskwa konserwatooriumi professorit Borissowskit riigivaenulises tegewuses, mis on seisnud selles, et professor on awaldanud üks oma muusikateoreetilise teose ühes wälismaa kirjastuses. Üht teist muusikaprofessorit süüdistatakse selles, et ta on awaldanud tagurlikke waateid oma loengus. Üht kolmandat süüdistatakse koguni nõukogudewastastes wäljendustes. Lehed konstateerivad, et Moskwa konserwatooriumis on poliitiline tegewus hooletusse jäetud. Selle tagajärjel õitsewat seal riigivaenlaste ja kahjurite tegewus.

Iseseiswuspäewa eelõhtul

pühendatakse ajalooliste tegelaste ja vabadusvõitlejate mälestamisele ja austamisele

Wastawalt wabariigi walitsuse poolt heaks kiidetud 20. aastapäewa tähistamise kawale, toimub iseseiswuspäewa eelõhtul, 23. weebr., üle riigi ajalooliste tegelaste ja wabaduswõitluses langenute mälestamine ning Wabadusõja sangarite austamine.

Iseseiswuspäewa eelõhtu pühitsemine on mõeldud peamiselt noorsoo-awaldusena. Noorsugu peab tutwuma iseseiswuse saamisloo eelaegadega ja sangarliku wõitlusega, millega rajati meie riik.

Iseseiswuspäewa eelõhtu pühitsemist korraldawad ühisest naiskodukaitse ja noorsoo-organisatsioonid. üksikasjaliku kawa wäljatöötamiseks moodustati riikliku propagandatalituse juures haridusministeriumi noortejuhi kol. J. Wellerindi juhtimisel toimkond, kuhu kuuluwad naiskodukaitse ja noorsoo-organisatsioonide esindajad. Iseseiswuspäewa eelõhtul toimub wabaduswõitluses langenute ja ajalooliste tegelaste haudade kaunistamine roheliste ja küünaldega ning pärgade ajetamine mälestusambaile.

Hiljem toimuwad kohtadel aktused. Aktusi korraldatakse wõimalikult tihedasti, et teha neid kättesaadawaiks kõigile. Aktusel toimub eriosadena langenute mälestamine. Antakse ülewaade meie iseseiswuse rajamisest ja selle eelajast, alates rahwuslikust ärkamisajast ja lõpetades Wabadusõjaga. Erilisele allakriipsutamisele tulewad üksikud ajajärgud ja omaaegsete tegelaste tähtsus meie iseseiswuse saawutamisel. Loomuliku jatkuna sellele toimub wabaduswõitlusest osawõtnute austamine noorte poolt wastawate lawapiltide esitetoomise, pühendusheklamatsioonide ettekandmise ja isikliku austusawalduste kaudu. Iseseiswuspäewa eelõhtu pühitsemine on mõeldud sissejuhatusena 24. weebruari pidustustele.

Kinnitati ülikoolide maksude normid

Immatrikulatsioonimaks kahekordseks, seatakse sisse eksamimaks

Wabariigi walitsuse koosolekul kolmapäewal, 5. jaanuaril j. a., kinnitati käesolewaks aastaks Tartu ülikooli ja Tallinna tehnikaülikooli maksude normid. Immatrikulatsioonimaks on tõstetud seniselt 5 kroonilt 10 kroonile. Edasi on sisse seatud eksamimaks, eksamite nimekirja järele, mille kinnitab haridusminister ülikooli walitsuse ettepanekul, iga eksami pealt Kr. 1.50. Muus osas maksunormid jääwad endiseks.

Immatrikulatsioonimaksu tõstmine on põhjendatud ühest küljest ülikoolide eriõiguste wähenemisega, teiselt poolt aga tarbega rohkem pidurdada wiimasel ajal saadaiseks läinud üliõpilaste õpingute katkestamist ja uuesti alustamist. Wälismaalaste suhtes on mõlema ülikooli kohta läbi wiidud ühtlane põhimõte, mille kohaselt neid maksusid wõetakse kahekordselt.

Jäälõhkujate koostööleping

Riigihoidja otsusega 5. jaanuarist 1938 kiidetakse heaks Eesti ja Soome riigijäälõhkujate koostöölepingu sõlmimine ning volitatakse välisministrit või tarbekorral wabariigi saadikut Helsingis alla kirjutama wastawale lepingule.

Mees külmas surnuks

Erra walla Sala-Aru külas, Raja talu läheda, leiti külmanult kohalik elanik Ernst Seppo. Eelmisel õhtul S. napsitanud koos sõpradega ja läinud kaaslaste juurest, olles paraja „auru all". Tõenäolisel ta „wäsis" jõgawas lumes tammudes, jäi lumehangele puhkama, kus külmas surnuks.

Sadam aasta alul

on õige vaikne. Välislaevu, mis töös, on alla 15-nc. Kolmapäeval saabus tagasi „Tasuja" Helsingist, tuues kaasa veerandsada reisijat. Nagu kuuleme, on soomlased suurt tähelepanu osutanud meie jäälõhkujale. mis nüüd asendab „Aegnat". Soome lehed tõid kirjeldusi „Tasuja" saabumisest ja avaldasid kogumi piltegi laevast.

Riigihoiukassa

1938. a. tulude-kulude eelarve tasakaalus Kr. 435.600.— loodetava puhaskasuga Kr. 38.800.— — kinnitati riigihoidja otsusega 5. jaanuarist 1938.

Riigihoidja käskkirjaga

5. jaanuarist 1938 vabastatakse August Jürisson riigikontrollnõukogu liikme kohalt tema oma palvel;

nimetatakse maksupeakomitee ajutiseks liikmeks — tulumaksumaksjate esindajaks Eesti maaomavalitsuste liidu nõunik Andres Loorits.

LASTE RÕÖM

1938. aastaks!

„LASTE RÕÖM" on meie loetavaim laste-ajakiri.

„LASTE RÕÖM" on ajakiri igale eesti poisile ja tüdrukule.

„LASTE RÕÖM" astub 1. jaanuaril 1938. a. üle oma 23. eluaasta läve

Varsti hakkavad „LASTE RÕÖMU" lugema selle esimeste lugejate lapsed.

„LASTE RÕÖM" ilmub kord kuus, tuues pikemaid ja lühemaid jutustusi, seikluslutte, muinasjutte, mõistatusi, kabet jne.

„LASTE RÕÖM" toob ka lasterõõmlaste eneste loomingut — jutukesi, luuletusi. joonistusi jne.

„LASTE RÕÖM" toob pilte ning joonistusi. suurel hulgal ka lasterõõmlaste näopilte.

„LASTE RÕÖM" korraldab aeg-ajalt huvitavaid võistlusi auhindade peale.

„LASTE RÕÖMU" jaanuarinumbriga on kaasas ilus mitmevärwiline

Kes tellib „LASTE RÕÖMU", valmistab oma lastele rõõmu, mis kordub iga kuu.

„LASTE RÕÖM" ilmub ka 1938. aastal endise hinnaga.

„LASTE RÕÖM" maksab aastas 3 kr., poolaastas 1 kr. 50 s., veerandaastas 75 s.

Uksiknumber 25 senti.

Tellimisi võtavad vastu „Päevalehe" kontor Tallinnas, kõik postiasutused üle maa, „Päevalehe" kohapealsed esindajad ja peagu kõik algkoolijuhatajad.

Tallinna Eesti Kirjastus-Ühisus.

Suurem murdvargus Kukrusel

Öö vastu 5. jaanuari murti Kukruse asundusetsevasse tarv.-ühisuse kauplusse, kust viidi kaasrohkesti mitmesugust kraami. Vargad olid sõitnud kohale reega ja jälgede järele otsustades neid oli olnud mitu meest.

Jaapani tsensuur Schanghais

Schanghai, 5. 1. (ETA) (Reuter) Jaapani jamäewõimud on määranud kohalikele erateegraafiühinguisse oma tsensorid. Selle ülesandeks on kontrollida saabuwaid ja wäljaminewaid telegramme.

Rouen'i sadama

Pariis, 5. 1 (ETA) laieneb streigiliikumine. nud nelja laeva meeskonniga. Seega on praegu R 37 laeva meeskonnad.

Armuaeg lõpeb

Awaldame mõitewahetuse korras.
Toim.

Elame praegu suurt tõusuaega. Majanduslik ja ühiskondlik elu käib hoogsalt. Tööpuudus on üldiselt kadunud, isegi tööliste puudus paistab silma. Kirjanduse, kunsti ja üldise kultuurilise tasapinna tõstmine edeneb jõudsasti. Kuid selle förwal tõstab ähwardawalt pead rahwaarwu wähenemise tont, mis sihib paratamatult kogu selle edu häwitamisele.

Statistikud on arwutanud wälja, et wähem kui 8 aasta pärast, s. o. a. 1945, hakkab meie rahwa arw langema. Sel aastal on Eestis elanike maksimum, umbes 1.134.000. Wiis aastat hiljem (1950. a.) on elanikke juba 1.129.000 ehk wiis tuhat wähem. Keskmine wähenemine seega 1.000 inimest aastas. Edasi läheb wähenemine kiiremini — ligemale 2000 inimest aastas (1955. a. — 1.118.000).

1936. a. oli sündimuse ülekaal kõigest 628 inimest. Juba praegu on n.-n. bioloogiline indeks wähem kui üks (1) (1934. a. 0,96), mis näitab, et noorte pealetulek (alla 14 a.) on wäiksem kui raukade wõi wanade arw (üle 50 a.). Tähendab, juba praegu oleme wäljasurewuse järku jõudnud. Absoluutne rahwaarwu wähenemine algab aga 8 aasta pärast.

Mis on selliste rahwaarwu languse tagajärjed?

Kõigepealt majanduslikud. Maksumaksjate arw wäheneb iga aastaga. Noorte juurekaswu wähenemisega suureneb juhteliselt raukade, s. o. pasiiwsete kulutajate arw. Tootjaid, wastuokja, wäheneb, mistõttu wäheneb ka wäljawedu. Ostjaid jääb wähemaks. Kõik majanduslikud läbikäigud wäheneswad. Tekib kriisimeeleolu, kokkutõmbumine ja üldine majanduslik tagasiminek.

Kultuurilisselt wäheneb kõigepealt koolide arw, raamatute ja üldse kirjanduse lewik, ostmise wõimalused, riiklik kultuuriline toetus. Teater ja kunst — kõik algawad alul kwantitatiiwset tagasiminekut, mis pikapeale mõjub ka kwalitatiiwselt, sest näit. kõrgemad koolid, nagu ülikool j. t., ei saa enam areneda üldise kehwuse tõttu.

Eneseteadlt awaldawad eelmised tagajärjed omakorda mõju rahwa moraalile. Wälisteil agressiiwseil mõjudel on kergem kompromissina leida teed inimeste teadwusse, sest wäljasurewusteont wõib mõjuda alawäärtuse-tunde kaswatajana, mis takistab uusi algatusi, paneb kaunistusesse üleshõitawad aktsioonid, tekitades kohati isegi meeleheidet.

Kui on tekkinud siisepoliitilisel rahwaarwu wähenemine ja teised eelmainitud tagajärjed, oleme wälispoliitilisselt sattunud wäga täbarasse olukorda. Meie suured naabrid wõiwad näpuga meile näidata kui maale, mis peatselt saab küpseks wallutamiseks, kuna ta on tühi ja tal pole jõudu end kaitsta. On selge, et ei kaitse meid üksti diplomaatia ega wälisriik, kui meie ise end kõigepealt füüsiliselt ei suuda kaitsta.

Nii kujunewad meile eelseiswad 7—8 aastat, kus weel on tõusu ja üldist kaswu, armuajaks! Rahwaste elus on isegi 100 aastat üürike, seda enam 7 wõi 8 aastat!

Kas oleme walmis wastu astuma tulewiku karmile katsumisele?

Kuna statistikule, osale arstidest, rahwajuhtidele j. t. on seisukorra tõsidus ammugi selge, ei ole tehtud siiski kuni praeguse momendini kõike tarwilikku hädaohu wältimiseks. Riigihoidja apelleerimised kodanike poole ja mõningad kongressid ei ole juutnud tuua olukorda weel kuigi tunduwat paranemist.

Asja lähemaks selgituseks jagame rahwa juurekaswu wähenemise põhjused kaheks suureks osaks — majanduslikeks ja hingelisteks — ja küsime, mis on tehtud nende kõrwaldamiseks?

Seal, kus on walitsemas tahe perekonna soetamiseks, aga ei ole wõimalusi, sest sissetulekud ulatuwad waewalt elatismiinimumi lähedale wõi jelleist weidi üle — on tegemist rahwa sündimuse languse majanduslike teguritega. Korter, toit, riietus, hariduskulud j. m. minimaalsed kulutused iga teise toimingu peale, mis kuuluwad elustandardi paratamata osade hulka — terwishoid, puhtus, saun, pesu, walgustus jne. — wõtawad näit. meie keskmisel linnakodanikul peaaegu kogu sissetuleku. On wäheseid, kes suudawad niipalju teenida, et see wabalt wõimaldab laste kaswatust. Kes keskmise kodanikuna seda meie oludes tahab, peab palju töötama ja elama wäga kokkuhoidlikult.

Sotsiaalministeeriumi juures töötaw rahwaarwu tõstmise komisjon on majanduslike põhjuste kaotamiseks kaalunud ja teinud rea ettepanekuid: näit. kompensatsioonikassad palgalistele töötuseks, perekonnaabirahad, lasterikaste perekondade kaitse, ajunduspoliitika muutmine, wallaliste maksud j. m. Kahjuks ei ole aga neile tagasihoidlikele ettepanekuile weel käiku antud.

Kahtlemata awaldaksid majanduslikud soodustused mõju. Kui tõuseksid palgad, kui oleks kindlustus tulewiku suhtes, siis ei pääseks hirm laste tulewiku pärast mõjule ja neid ilmuks rohkem. Majanduslikku jõukuse tõusuga oleks kergem samuti kõrge juremuse wastu wõitlemine, mis eriti meil imikute seas suur on, wõrreldes isegi naabermaa Lätiga. Lastekaitse nõuandlate, lastekodude jne. suhtes oleme mitu korda taga näit. Hollandist. Ometi hoolitseme peekonpõrsaste eest otse eeskujulikult.

Meie soodus majanduslik seis, praegune suur töövõtkus ja ettewõtlikkuse edendamine walitsuse poolt on kahtlemata soodustanud sündimuse tõstmise meeleolu, mis oli märgata ka 1936. a. palgaliste kihi sündimuse tõusus. Kuid sellest üksi on weel wähe ja nähtawasti oleks waja eriti otsesei abinõusid eelpool üleskoetud majanduslike soodustuste kaudu juhtide just lasterikaste perekondade abistamiseks, kus majanduslikud abinõud awaldaksid kõige wiljakamat mõju.

Kokkuwõttes, sündimuse langemise majanduslike põhjuste wastu ei ole peetud tarwilisel määral otsest wõitlust. Mõnekroonine palgalisa lasteabiraha näol riigi- ja omawalitsusametnikele wõi lasteabirahad hoolekande-korras ei suuda lahendada olukorda, sest elukallidus tõuseb paiguti kiiremini, kui seda suudawad tasandada wäikesed abirahad. Omawalitsuste ja riigi eelarwed on koostatud tuutud raamide ja wõimaluste piirides. On seepärast arusaadawad ettetulnud juhud mõnes riigiettewõttes, kus eelistatakse lasteta wõi wäikesearwulise perekonnaga ametnikke palju lastega omale, sest suurte lasteabirahade maksmine paisutaks kulud üle ettenähtud eelarwe.

Ei saa heita ette meie walitsus- jne. juhtidele hea tahte puudust, sest nagu eelpool mainitud, on wõimaluste piirides katsutud üht-teist teha. Käesolewa kirjutuse ülesanne on waid tähelepanu juhtida rahwaarwu langemise peatsele hädaohule ja wajadusele sellest seisukohast meie majanduspoliitikat mõnes suhtes muuta. Näit. meie ehituspoliitika. Meil on kawatsus ehitada rida „paleesid", monumente ja muuta põhjalikult fassaadi! Kohtupalee, politseihoone, spordipalee, linna raekoda, inglise kolledž, tehnikum, linnahaigla haawajaoskond, haigekassa haigla, kogu Narwa maantee fassaad, tööstuspalee, pritsimeeste palee, lõpuks uus Jaani kirik j. t. Wõib-olla ei ole kõik nii wäga ilmtingimata tarwilik, mis teha kawatsetakse, ja kas ei peaks oma majanduslikke wõimeid investeerima mitte niiwõrd fassaadi ja kodukanistamisse kui rahwa sisemise elujõu tõstmise ja terwendamise juures. Selles suhtes nõuaks majandusprogramm hoopis teisesuguseid investeerimisi, näit. korterikriisi otsese lahendamise, unendatud ajunduspoliitika jne. läbi.

Et kõik kawatsetawad hooned ei ole äärilised ettewõtted, siis pole kaota siia erakapitali ja on näha ette, et lõppeks ikka riigi rahad ühel wõi teisel kujul tööšse rakendatakse. Need on enamikus pikaajalised laenud, mis tekitawad. Pikaajalisel riigirahade rakendamisel peaks edaspidi enam pidama silmas ka rahwastiku poliitika alusaid ja sihtjooni, samuti omawalitsuste j. m. eelarwete koostamisel. Sellest seisukohast tuleks iga tehtud otsust kontrollida. Siiamaani oleme elanud ilma kartusteta tulewiku suhtes, kui aga teadmine 7—8 a. pärast unsikstulewast rahwaarwu langemisest saab sõgawaks, nõuab see tinginata igaühelt eritähelepanu. Siis ei ole mitte üksi riigijuhid need, kes juba rahwaarwu pärast mures on, waid see mure nõuab ka alluwailt ametnikelt tegelikke samme. Sellega muutub palju.

Sündimuse languse majanduslike põhjuste förwal mängiwad õige kaaluwat osa hingelised põhjused. Need tulewad ilmsiks peamiselt majanduslikult jõukamates kihtides. Nende põhjuste kõrwaldamisele ei saa aga sündimuse langemise wastu wõitlemisel majanduslikul teel olla ka edu, kuna ähwardawad teha tulutuks majanduslikku soodustamise.

Hingelised sündimuse langemise põhjused on: üleliigne elustandardi (elunõuete) tõstmine, korteri, riietuse, sõõkide, waimsete kulude jne. kaudu; elumõnude, lukuse ja lõbukultuuri tõus; siisemine tõsisemate huwide ja ideaalide puudumine j. t. Nende liialduste wastu wõitlemiseks peab tekkima elujõuline wool, mis lähendaks inimeste waated ja tahted jälle loomulikumate ja terwemate eluwiiside poole. Kui küsida, kas on märgata mingit aktsiooni selles suunas ja kas on astutud mingeid samme üle jõu elamise ja elupõletamise wastu wõitlemiseks, siis peab küll ütlema, et sel alal on weel wähem saadetud korda, kui sündimuse langemise pidurdamiseks majanduslike abinõudega.

Wastuokja, toimub edasi täie hooga sündimuse langemise põhjuste soodustamine. Aina enam uhkuse, toeduse, lukuse, peenuse, moenõuete, peenete komnete ja wälimuse wõi „fassaadi" — poole! Mis elustandardi tõstmises on terwet ja loomulikku — on wajalik! Aga wesiwõsud, pealiswaht, isegi mitte enam moekarje, waid juba moerõõgatus — kas peame seda kõike oma rahwale ja noorsoole kui kultuuri serweerima? Ometi on see waid tihti kõige odawam turukaup, tühipaljas tsiwilisatsioon, mitte kultuur!

Meil kaswatatakse igati eriharidust, kuid unustatakse tihti üldised rahwuslikud igamehe ülesanded; nõutakse iseloomu arendamist, kuid unustatakse temale rahwusliku ja sõgawama suuna näitamine; meil nõutakse wälist kaswatust ja korda, habemeajamist ja pükseiwiki, aga unustatakse isemine eluinstinktide harimine. Meil mõnitatakse tihti usku, aga ei anta ajemele isemist sõgawamat elutugeega uut moraali. Meie õpetame nõudma peemust, toredust, mitte aga lihtsust ja loomulikkust.

Mis ime siis, kui sarnasest koolist wälja kaswanud ja säärases ümbruses elaw keskmine kodanik juhul, kui ta kaks korda enam palka saaks, ei mõtleks mitte lapsele, waid uue ülikonna, raadioaparaadi ja ballide peale. Saaks ta kolm korda enam palka, ostaks ta juba uue mööbli wõi auto ja sõidaks Itaaliasse.

Peab tulema põhjalik pööre meie kaswatuse üldises sisustuses. See pööre peab olema üldine, kogu rahwa waimse ja majanduslику elu ulatuses. Kongressidest, märgukirjadest ja üldse sõnadest peab kiiresti ajama tegudele!

Nagu majanduslike põhjuste puhul, ei saa ka siin teha wastutawaks üksikuid isikuid wõi asutusi. Kui tahame asja parandada, peame igaüks tulema äratundmisele, et nii enam edasi ei saa. Wanemad, kool, kirik, haridustegelased ja kõik arusaajad kodanikud peawad otsustama elada ja mitte wäljasurewuse hingeelule järele andma. Ainult ühiste jõupingutustega suudetakse kuna muudatust.

Meile on jäänud 7—8 aastat armuaega. See on üürike aeg järelemõtlemiseks kõigile neile, kellele tõesti rahwa tulewik on kallis. Niüid on meil weel tõusuaeg. Kui algab langus, wõib tekkida paaniline meeleolu ja wähenewad parandamise wõimalused.

J. Wilms.

LOOGAD
- KERGE PAJU-
suurel ja väikesel arvul
Raudnakk Tallinn
Estonia p. 15.

Kus pannakse piir Jaapani ekspansioonile?

AUGUR, „Päevalehe" Londoni kirjasaatja

Enneptühised waidlused rahwuswahelise seisukorra üle parlamendis ei paljastanud küll midagi uut ega ootamatut kabineti kawatuste kohta Kauges-Idas. Kurjad keeled ütlewad, et seal pole olnud midagi paljastada, kuid on tõsi, et walitsus on siin suunitud säilitama äärmist ettewaatlikkust. Kõigem nõustagem, et siin risklewad mitme suurriigi wastandlikud huwid. Mr. Chamberlain ütles seda oma kõnes. Tema sõnade järgi sarnaneb seisukord Kauges-Idas portselaniga täidetud poele, kus tohib liikuda ainult suurima ettewaatusega, kui ei taheta midagi purustada.

Ukume siis walitsust, kes räägib tegewusplaanist keset üldist ettewaatust. Kõigepealt peame mõistma, mis on Briti poliitika eesmärgiks Kauges-Idas. Tunnustame, et seisukord piiris-Hiinas endas näib olewat kaotatud. Ei näi enam olewat wõimalik jaapanlasi takistada saamast taewaoegade peremeesteks. Pole tähtis küsimus, kes on rohkem süüdi selles traagilises kaotuses. On tähtis ainult mõista, kus saaks panna piiri Jaapani ekspansioonile.

Hiinas on nüüd walged sunnitud löiwiisa jätma jaapanlastele. Kuid näib olewat wõimalik panna piiri Jaapani ekspansioonile siinil, mis jätab Prantsuse Indo-Hiina ja Filipiini saared wäljaspoole Tokio ambitsioonidele ohwerdatud wööndit. Briti poliitika eesmärgiks peab olema päästa Hiinas mis wõimalik ja säilitada puutumatuna wööndit märgitud piirist lõunapool. Sest ainult nõnda saaks barrikadeeride tee Indiasse. Kui walitsus wiimaks otsustab saata merejõude Kaugesse-Itta, siis mitte Jaapaniga sõdimiseks, waid tõkestaalu saawutamiseks, kui Jaapan wiimaks tahaks teha rahu Hiinaga, et Euroopa rahwaste huwid Hiinas ei häwiks lõplikult. Samuti on aga waja ka luua merejõudu, mis Singapore'ile haseerudes wõiks saada nuks wastupanusõlmeks Jaapani tungile lõuna poole.

Hongkongi peeti alles wiimasel ajal weel suurepäraseks Briti merejõudude baasiks. Allweelaewad ja moodsad miinilaewad wõimuksid raskendada waenulase jõudude sissetungi Jaapani mere poolt. Kuid jaapanlased on juba Kantoni ees. On ette näha, et mõne päewa pärast nad wallutawad Hongkongi kogu ta sidemetega Hiina tagamaaga. Sel ilusal sadamal pole weel wajalisi ajutusi suure sõjalaewastiku teenimiseks.

Nii on Briti merejõudude ülesandeks täiesti ümberorganiseerida. Wõttes tema tegewuse keskpunktiks Singapore'i merebaasi, me näeme, et organiseerimistöö peab kounduma peamiselt nute baaside loomisele, mis kergendaks merejõudude liikumist wastupanus Hiina merelt tulewale waatajale. Siin põrkame wastu raskusi, et eelmerebaasid tuleks paigutada punktidesse, mis ei asetse Briti kontrollile alluwais piirkonnis. Singapore'i rünnates waenulase merejõud tulewad üheist küljest läbi Indo-Hiina wahelt, mis kuulub Prantsusmaale, ja teisest küljest Filipiini saarte wahelt. Prantsuse Tonkini kallas pakub terwe sarja suurepäraseid lahti, kus laewastikud wõiksid olla julged Hiina külje all ja ähwardada külje pealt waenulast, kes läheneb Singapore'ile, et wõida ise samuti siit tungida Hiina merre. Filipiinid wastaspoolel pakuwad ka silmnähtawat kaitset. Nimetiselt iseeiswad, on nad tegelikult ühendriikidest rippuwuses. Moodsa merewäe strateegia seisukohalt pole aga ei Indo-Hiina ega Filipiinid weel organiseeritud. Kõik ootab siin alles teostamist, ja siin ei saa mõlgi teha ilma kolme riigi — Suur-Briti, Prantsusmaa ja ühendriikide — rahwuswahelise koostööta.

Minnes Singapore'i juurest edasi, me pörkame wastu Borneo saart üheist ja Malai rannikut teisest küljest. Need on ideaalsed positsioonid allweelaewade ja lennukite baaside loomiseks. Kuid sealgi tuleb kõik alles luua. Singapore'ist paremal on riigis Hollandi-India asumaa. Siingi on taas waja jõuda kokkuleppele Hollandi walitsusega wajaliste baaside loomiseks. Kõik see nõuab suuri pingutusi ja aega.

Seisataguse kindlustamine on põhjuseks, miks me pole suunud suurte laewastike suunistajaiks Kauge-Ida wetesse. Me mõistame raskusi, millesse on saadetud meie walitsus. Briti walitsus ei saa jääda waikseks pealtwaatajaks, kui tema rahwuslikud huwid on kaalul. Aga kui jaapanlased austawad rahwuslikke territoorinme, kui nad ei ründa Briti piirkondi Kauges-Idas, siis wõiks rahu Kauges-Idas Jaapani ja Suur-Briti wahel säilida.

Suur-Briti laewastiku saatmine Hiina wetesse wõiks waewalt päästa seisukorda Hiinas, sest Jaapan on tugewasti wajutanud kanna Aasia mandrile.

Ses hädas on ainsaks lohutuseks solidariteedi suurenemine Suur-Briti ja Prantsusmaa wahel. Pole enam kaugeltki ajad, kus Prantsusmaa jättis Suur-Briti Chanakis (Türgimaal) hätta, ega ole Ruhri-aeg, kus Suur-Briti wastas Prantsusmaale sellesamaga. Prantsusmaa, kuigi tema huwid Hiinas on wäiksemad Suur-Briti omadest, on walmis üheS Suur-Britiga panema wastu walge rassi wäljatõrjumise hädaohule. Prantsusmaa ei taa Kauges-Idas kuigi palju teha, küll aga wõib ta Inglismaad toetada Euroopas, eriti Wahemerel. Kui Suur-Briti peaks oma laewastiku saatma Kauge-Ida wetesse, oleks Prantsusmaa walmis tema. meretede walwuuri osa Wahemerel wõtma endale.

Suur-Briti ja Prantsusmaa ei wõi endise enam lubada lukust, et kumbki neist kisub oma kaude poole. Nende kaud on nüüd wastastikku tihedalt seotud. Häda Hiinas on suurendanud selle kahe riigi koostööd.

Jõulu eel äratas suurt tähelepanu Garvini artikel „Observeris". Garvin on mõnigikord oma prognoosidega eksinud, kuid tal on julgust alati oma mõtteid ilustamata wälja ütelda. Sedapuhtu Garvin soowitab Inglismaale koostööd Saksamaa ja Itaaliaga. Ometi peaks lord Halifaxi misisiooni luhtumine Saksas Garvinile näitama, et oleks asjata ses suunas weel katsetada. Küll aga jääb tee lahti Roomaga otsida kokkulepet. Garvin kaebab õiglaselt aja raiskamise üle Itaalia wõidu tunnustamisel Abessiinias. Loodame, et kuna Pariisi ja Londoni wahel on saawutatud senisest lähem koostöö, siis Pariis peaks wiimaks loobuma nõclaviistete-jagamise-poliitikast Musfoliinile, ja kergendama kokkulepeläbirääkimisi Itaaliaga. Selle hinnaga saawutataks tegewuswabadus Kauges-Idas.

Peatume Garvini artikli selle osa juures, kus ta kaebab terwe rea luhtumiste üle meie wälispoliitikas. Oleme juba waadelnud, et rahwas, nagu inglased, ei suuda sellega leppida. Briti wõimas ja hoogus relwastumine on tõenduseks, et rahwas on otsustanud oma õigust panna maksma. Enne aga kui selle relwastumise mõju on tunda wälispool, on waja, et Briti wälispoliitika pääseks praegusest kätc-rüpes-hoidmise-taktikast. Nagu Rahwasteliit wajab oma unendamiseks uusi mehi ettevõtsa, nõnda wajab ka Briti uus poliitika uusi mehi riigitüüri juure.

Maksudevalitsuse teadaanne

1937. a. tasude ja pensionide kohta teadete esitamise üle

Kõik isikud ja asutised on kohustatud esitama blanketil vorm B nr. 4 teated nende poolt 1937. a. rahas ja natuuras makstud kui ka sama aasta eest tasumisele kuuluvate:

1) palkade kohta, kusjuures palgaks loetakse: põhipalk, toetusraha, elukallidusliisa, perekonnaabiraha, teenistusvanusetasu, tantjeem, gratifikatsioon, protsendid, preemiad, korteri-, kütte-, valgustuse-, varustuse- ja toiduraha ning igasugune muu tasu teenistusvahekorra alusel;

2) aruandmata sõidu-, päeva- ja esindusrahade kohta;

3) vabakutseliste (arst, advokaat, insener, arhitekt, maamõõtja jne.) honoraride kohta;

4) pensionide ja paiukite kohta.

Natuuras makstud tasud tuleb hinnata raha peale ümber kohalikkude turuhindade alusel.

Teadetes tuleb eraldi näidata ka palgast kinnipeetud haigekassamaks, mahaarwamised riigi- ja omawalitsusteenijate pensionikapitali heaks ning muud seaduste või määruste põhjal toimunud sunduslikud kinnipidamised.

Teadete esitamist ei nõuta:

1) kui summa ei ületa 100 krooni aastas isiku kohta;

2) sõjaväelaste poolt tegelikus sõjaväeteenistuses olemise aja eest riigilt saadud teenistustasu kohta rahas ja natuuras;

3) varustuse selle osa kohta, millest ei ole varustuse saajal isiklikku tulu, nagu vormi erinevus-tunnused (märgid, numbrid, paelad) jne.;

4) kestvalt teenistuses seisvatele maja- ja taluteenijatele, talusulastele ning igasugustele muudele lihttöölistele makstavate tasude kohta, kui need ei ületa 400 krooni aastas;

5) hädaabitöölistele ja hoolekandealustele makstud summade kohta;

6) pensionide ja toetuste kohta, kui need ei ületa 400 krooni aastas isiku kohta ning kui need makstakse:

a) rahvaväelaste ja nende perekondade pensioni seaduse (RT 26/27 — 1920).

b) ajutise veneaegsete pensionäride toetamise seaduse (RT — 77/78 — 1920).

d) vanade õpetajate toetuse seaduse (RT 115—1927) ja

e) endistele mõisapensionäridele toetuse maksmise määruse (RT 54—1929) põhjal.

Teated esitatakse käsitsi või postiga hiljemalt 10. veebruariks 1938, linnades — maksuinspektoritele, maal — vastavale valla- või alevivalitsusele summade maksja elu- (asu-) koha järgi. Teadetele lisandatakse kaaskiri, milles märgitakse esitatavate teadete arv ja tasude kogusumma. Maksuinspektor võib teadeteesitaja palvel kaaluvatel põhjustel pikendada üksikjuhtumil teadete esitamise tähtaega, kui see ei takista maksustamistööd või selle lõpetamist tähtajal. Teadete vastuvõtmise kohta antakse teadeteesitaja soovil kviitung. Blankette vorm B. nr. 4 on saada maksuinspektorite kantseleidest ning valla- ja alevivalitsustest. Kui ruumi puudumisel kõik andmed ei mahu blanketile, siis võib tarvitada lisalehti.

Teadete mitteesitamise, peale tähtaega esitamitamise, samuti puudulikkude või ebaõigete andmete esitamise pärast karistatakse süüdlasi MKS § 147 põhjal rahatrahviga kuni 500 kroonini, korduvatel juhtudel — kuni 1000 kroonini. Riigi- ja omavalitsusasutistes vastutavad teadete esitamise kohustuse täitmise eest ametnikud, kellel seaduse, asutise sisemise korra või asutise juhataja kirjaliku korraldise põhjal see kohustus lasub. Kui nimetatud kohustus on määramata või vaieldav, siis loetakse vastutavaks asutise juhataja.

E. Phillips Oppenheim

AADLIK VARGAKS

22

„Ma ei ole kindel, et jagan teie arwamist selles asjas, inspektor," wastas David. „Neid asju ei ole maailmas palju, mida mina pean pühaks, kuid olen endale ette wõtnud, et ei murra iialgi kellele tahes antud sõna. Andsin wägagi tõsise wande, ühinedes selle jõuguga, nimelt et ma ei kunagi, mistahes olukorras, ei reeda nende saladusi. Kuigi tean neid olewat kaabakad, siiski ma ei usu, et murraksin tõotust."

„Isegi mitte sellepärast, et nad teid hätta jätsid?"

„Ei, kuigi kaks neist kohtlesid mind halwasti."

„Teie waade asjale," jatkas Milsom, „igatahes aitab mind aru saada nii mõnesugusti imelikust olukorrast. Teie, tähendab, treenite siis jõuku asjaarmastajaid wõitlejaid, et tollele teisele jõugule kätte maksa?"

„Ma ei jaata midagi sellesarnast," tähendas David.

Salapolitseinik tegi nagu ei kuulekski ta.

„Lubage tähendada, lord Newberry," jatkas ta, nõjatudes oma toolil weidi ettepoole, „et olgugi et teie plaan on siiamaani läbi löönud, peaksite sellest aga niiid loobuma, kui waatate lähemalt, mis see teile on äinud maksma. See on maksnud ühe tubli, ausa mehe elu, kes töötas teile, ja ühe teise mehe elu, keda kahtlustame olewat ühenduses tolle salgaga ja kes arwatawasti oli ühtlasi teie salakuulaja. Teie wäga hästi, et need mõrwad kuuluwad osana sellesse sõtta, mis walitseb teie wahel. Nende toorus on täiesti wabandamatu. Pärast seda igamees arwaks, et olete waba oma sõnapidamise moraalsest kohustusest."

„Eelistan arwustada end ise ja käia oma rada," ütles David.

Wäike, nõrkade näojoontega mees muutus äkki wäga tõsiseks. Pani imestama teda nii nähes, et kas tal ongi nii wäga nõrgad näojooned. Jooned suu ümber muutusid sõgawamaks, silmad külmaks ja lõikawaks ning tedretähed näisid päris ära kaduwat. Sõgaw tõsidus kajas ta häälest.

„Wõlgnete seda oma kaasinimestele, lord Newberry," meenutas ta. „Lasete kõrilõikajate jõuku wabalt ringi joosta, olgugi et pool tosinat sõna teie poolt saadaks nad kõik luku taha. Lubage teile weel midagi meele tuletada. Kas te ei saa aru, et nad teawad, et on teie kätes? Niiid, kus teie elus on juhtunud nii suur muudatus, ei usu nad ometi, et peate oma wannet. Tuletage meele, mis juhtus ühel ööl paari päewa eest, — sei ööl, kui need mõrtsukatööd korda saadeti — kui te kesköö, ilma wajaliste ettewaatusabinõudeta, rutuga oma ukse awasite. Seal oli keegi wäike mees, kes hüppas pimedusest teie peale ja kelle käes wälkus nuga, mis oli mõeldud teile rinda löömiseks, ainult et teie olite temast kärmem. Ta leiti järgmisel hommikul murtud kaelaga teie hoowist."

„Teadsite kogu aeg..." pomises David.

„Teadsime kogu aeg," jatkas Milsom. „Meie salapolitseinik andis asjast aruande ja sai kõwa käsu unustada kogu lugu. Nimetan seda ainult sellepärast, et tahan, et saaksite aru, et kui teie ei täida oma kohustusi nagu korralik kodanik ega teata selle riigi wastawaile autoriteetidele, mida teate selle wastiku jõugu kohta, ainuke tasu, mis selle eest saate, on nuga ribide wahele wõi kuul läbi ajude."

„Panete mind mõtlema," nõustus David.

Ta tõusis püsti ja käis rahutult edastagasi. Iga mõistuse raas, mida ta omas, käskis teda täita teise antud nõu, reeta nad kõik, Tottie Greeni, Reubeni, Lemi, Fishy Timi, Jim Bordoni, isegi Belle'i — terwe selle wastiku jõugu. Ta wõis teha seda niiid, kahe minuti jooksul, ja kui Milsom pääseks terwe nahaga Scotland Yardi, oleks „lammaste" kuningriigil lõpp. Seda ei wõtnud ta üldse arwesse, et ta ise sealjuures wõib-olla saaks kannatada. Neid on nii palju, et üks jääks ikkagi, kes wõib-olla leiaks tee temani ja annaks talle teenitud palga. See läbis ta pead aga ainult kõrwalmõttena. Ta teadis, et ta elu oli nii suures hädaohus, kui see ühel inimesel üldse wõis olla. Kas ta allus seadusele wõi wõitles üksi edasi, elukaotuse hädaoht oli mõlemal puhul wõrdne. Nii ei tulnud arwesse ei üks ega teine. See oli ta taltsutamatu, mõttetu kangekaelsus, mis lõpuks otsustas.

„Inspektor," ütles ta lõpuks, „olen jõudnud oma asjaga kriitilise momendini ja wiin selle ka lõpuni. Siiski ei jäta ma teie nõuannet täiesti kõrwale."

„Rõõmustab mind wäga seda kuulda," tähendas salapolitseinik tõsiselt.

„Luban teile," jatkas David, „et kui mulle midagi peaks juhtuma, siis saate ühelt mu sõbralt teada selle jõugu peakorteri aadressi, nende pealiku nime ja nende kahe tähtsaima kohtamispaiga asukoha East Endis."

„Ütelge mulle juba niiid," palus salapolitseinik. „Wõlgnete seda seadusele, sir, — selle maa seadustele. Ja kuulake: te ei wõi ometi oma poistega hulkuda mööda tänawaid ja otsida kelme, kes ei näita oma nägugi senikaua kui teawad, et teie olete lähedal. Pean neile kuraditele austust awaldama. Nende koostöö on tähelepanuärataw. Nad kaowad hetke jooksul. Nad tulewad taewas teab kust ja kaowad niisama saladuslikult. Kui olete oma poisid rünnakuks walmis seadnud, ei ole enam kedagi keda rünnata. Siis loete ajalehist, et kuskil teisel pool Londonis on korda saadetud toores kuritegu, mida oleksite wõinud takistada, kui oleksite annud teatud teated wastawaile autoriteetidele, ja kui teil pole siis häbi, siis peaks teil seda wähemasti olema."

Telefonikell helises. David, tänulik katkestamisele, tõstis kuuldetoru. Kui ta aga tundis ära kõneleja teisel pool otsas, pidi tal see riistapuu käest kukkuma. Ta peagu tundis oma ninasõõrmeis toda lääget, uimastawat parfüümi.

„Kas David Newberry? Sa tead, kes ma olen. Ära nimeta mu nime, palun."

„Mida te tahate?" küsis David.

„Paar sõna sinuga — sinu, mitte minu kasuks."

„Olete wäga lahke," wastas David. „Kas pean tulema alla —"

Ta waikis poole pealt. Milsom uuris tõsiselt lage, waadates järele oma sigareti suitsule. Igatahes oli see pääsmine üle noatera.

„Ma ei taha, et tuleksid kuhugi. Tulen ise su juure."

„Raskus seisab selles," seletas David, „et kuus jardi minust eemal istub üks Scotland Yardi paremaid mehi — salapolitsei-inspektor Milsom. Kui niiid nimetaksin mõnd kohta, kus wõiksime kohata, ei tarwitseks me imestada, kui kohtaksime seal tedagi."

Silmi pilgutamata kuulas salapolitseinik pealt. Ta katsus näida rumalamana kui muidu. Belle'i hääl kõlas rahutuna.

„Mõtlesin, et hoiad politseist eemale."

„Seda ma teengi, wälja arwatud juhul, kui mulle midagi juhtub," wastas David. „Taguge see oma sõprade koludesse. Kui kellelegi teist kõrilõikajaist õnnestub torgata oma nuga mulle ribide wahele, iga wäiksem kui asi, mis ma teist tean, saabub samal ajal Scotland Yardi. Wäärt teada! See on minu wiis oma elu kindlustada."

„Wäga huwitaw," wenitas tüdruk. „Olen tüdinud telefonist. Millal kohtame ja kus?"

„Mina teie juure küll ei tule," otsustas David. „Kui teil on waja, tulge kuhugi siiapoole linna."

„Wäga hea," nõustus Belle. „Ma ei lähe tagasi mõne aja jooksul, nii et politsei wõib mind jälgida kui tahab. Tulen poole tunni pärast sinu juure, Johan-tänawale nr. 17-a."

David lõi äkki kartma, mõteldes sellele, kui Belle on siin oma wõitwa olekuga, uimastawa parfüümiga ja leekiwa sarmiga.

„Kuulge," waidles ta wastu, „kas ei oleks parem, kui te ei tuleks."

Ta rääkis tühjusse. Ühendus oli katkestatud.

Ta pani kõnetoru ära ja läks kamina juure. Salapolitseinik waatas teda mõtlikult.

„Wõib-olla," pani ta ette, „on parem kui ma lähen. Kas wõin teid kuhugi saata?"

„Tänan, ei. Ma ei lähe praegu wälja."

„Wäljas sajab," tingis salapolitseinik, „wõin oodata, kui soowite."

David naeratas.

„Wäga kena teist," ütles ta. „Tõtt ütelda, ma ei lähe täna enam üldse wälja."

„Siis tuleb too tütarlaps siia!" paiskas Milsom. „Olen wäga tänulik selle informatsiooni eest, lord Newberry. Ei ole waja tuua mulle mantlit. Istun siin kuni ta tuleb."

David süütas sigareti.

„Wäga kena teist olla mulle seltsiks," ütles ta. „Uks kokteil? Saame weel tükk aega oodata. Teil ei ole midagi selle wastu?"

„Mitte midagi," kõlas samasugune wastus. „Teie tuba on wäga mugaw ja olete wäga külalislahke peremees. Pealegi on meil palju huwitawat kõneainet. Kindlasti wõtan weel ühe kokteili, kui lubate. Mulle paistab, nagu sööksime täna weel koos wäikese hilise õhtusöögi."

„Wäga wõimalik," wastas David kuiwalt.

Ta helistas kella ja andis käsu tuua uut kokteili. Siis istus ta oma kutsumata külalise wastu.

„Ütelge mulle, kuidas teadsite selle inimese sugu, kellega kõnelsin?" küsis ta.

„See ei olnud raske," wastas Milsom. „Igaühe hääl muutub, olenedes sellest, missugusest soost isikuga kõneldakse, — eriti teie seisukohal olew inimene, lord Newberry. Ma ei usu, et too daam oli keegi, kelle wastu tunnete suurt austust, aga kogu aeg kõlas teie häälest see teatud wahe, mis mulle reetis teie wastaskõneleja soo. Keegi noor daam, mis? Ja tuleb siia sama asja pärast, mis meid mõlemaid nii wäga huwitab? Annab teateid wõib-olla? Ma ei ole kunagi kuulnud, et ühenduses „lammastega" peab arwestama ka daamiga. See wõib meid pärast aidata."

„Wäga wõimalik," wastas David wiisakasti. „Kui wõite panna ta kõnelema, wõib-olla saate siis läbi minutagi."

Inglismaa ja USA süüdi hiinlaste vastupanus

Jaapanlaste seisukoht muutuvat iga päevaga USA ja Briti vastasemaks

Tokio, 5. 1. (ETA) (Havas) Ajakirja „Kaizo" toimetaja teatab täiendawalt, et admiral Sujetsugu seletused, mis awaldati „Kaizo" 1. jaanuari-numbris, on antud juba 11. nowembril. Teatawasti Sujetsugu sai siseministriks 15. oktoobril. Peale selle on ta awaldanud ajakirja „Tschuokoroni" 1. jaanuari numbris artikli, milles ägedasti süüdistatakse Inglismaad ja Ühendriike seismises Hiina wastupanu taga. Mina teeksin neile riikidele ettepanku, kirjutab Sujetsugu, loobuda aitamast Hiinat, kui nadsoowiwad rahu. Wähemalt, kui Inglismaa ja Ühendriigid ei muuda oma seisukohta, on Jaapan sunnitud tarwitusele wõtma otsustawaid abinõusid ja tõenäoliselt kuulutama Hiinale sõja.

Waatlejate arwates ei tähenda Sujetsugu seletused Jaapani poliitikat tulewikus, kuid tähendatakse, et jaapanlaste seisukoht muutub iga päewaga Ühendriikide ja Inglismaa wastasemaks.

Hankou, 5. 1. (ETA) (Havas) Siin liigub kuuldus, et jaapanlased on muutnud oma rahutingimusi. Saksa suursaadikul olewat eile olnud kaks korda kõnelus marsjal Tshiang Kai-schekiga selles asjas.

Tsinan, 5. 1. (ETA) (Havas) Teatatakse, et jaapanlased on eile kell 15 lõplikult wallutanud Jentschou, mis asetseb Tsinanist umbes 130 kilomeetrit lõunapool. Schantungi prowintsi kuberner kindral Hanfutschu olewat pärast oma wägede liitumisest põgenenud Kaifengi, Honani prowintsis.

„Õnnitleme riigihoidjat kui põhiseaduse isa"

Kogu maa tervitas riigijuhte uue aasta ja põhiseaduse jõustumise puhul

Üksja möödunud aastawahetusel, mis ühte sattus ajalooliise sündmuse — põhiseaduse maksmahakkamisega, kogu maalt tuli riigihoidja nimele telegraafilisi ja kirjalikke õnnitlusi ja tervitusi, suuremal määral kui kunagi waremalt. Kõigis tervitustes tõstetakse esile erakorralist sündmust meie riigielus — me põhiseaduse jõustumist, mis puhul iseloomustatakse ja hinnatakse riigihoidja K. Pätsi tööd ja teeneid Eesti elu suurima reformi teostamisel. Linnade ja alewite kõrval on eriti erksalt ja soojalt reageerinud maa. Igal pool on arwurikkalt korraldatud põhiseaduse maksmahakkamise puhul pidulikke koosolekuid, tust riigihoidjale on lähitatud tänu ja soowe edaspidisteks tegutsemisteks. Seltskondlike organisatsioonide ettewõtmiste kõrval wäga paljudes kohtades on 1. jaanuaril koktu astunud wallawolikogud, kus on hinnatud üleelatawat tähtsat silmapilku ja neid riigijuhtisid, kelle ölgadel on läbi wiidud ajalooline reform.

Telegrammides ja kirjades nimetatakse riigihoidjat K. Pätsi me põhiseaduse isaks. Üheks tema teeneks loetakse, et Eesti riigi põhikord on tulnud wastatwaks Eesti rahwa hingeelule. „Olete Eesti riigi looja!ja päästja," öeldakse ühes telegrammis. Riigihoidjale soowitakse raugemata jõudu ja kindlat tahet edaspidiseks teenerikkaks riigi ja rahwa juhtimiseks. Mitmetes majandusorganisatsioonide tervitustes tõstetakse esile, kuidas meie rahwamajanduslik areng ja heaolu on otsemas sõltuwuses kindlast ja püsiwast riigikorrast.

Tervitusi ja õnnitlusi ei ole tulnud mitte üksnes organisatsioonidelt ja asutustelt, waid ka paljudelt üksikisikutelt nii meie oma seltskonna hulgast kui ka wähemusrahwuste keskelt. Esijoones tervitawad ja õnnitlewad riigihoidjat kirikutegelased eesotsas piiskopiga, siis kogudused ja usuühingud. Tervitamast ei ole unustamud ka muhameedlased. Juudi usu ühingute nimel õnnitleb ülemrabi.

Edasi on arwurikkaid tervitusi majandusorganisatsioonidelt, tööliskonnalt, wähemusrahwuste kultuuromawalitsustelt, Tartu ja Tallinna üliõpilasorganisatsioonidelt, koolinoorsoolt ja koolijuhtidelt, haridusseltsidelt, ühistegelistelt ettewõtetelt, tuletõrje organisatsioonidelt, kaitseliidu kohalikelt osakondadelt, noorte organisatsioonidelt, Wabadussõja invaliididelt, reserw-sõjawäelaste ühinguilt, kohtutegelasilt, teatritelt, töösturettewõtteilt ja paljudelt teistel loendamata asutustelt ja organisatsioonidelt.

Tallinna tehnika-ülikooli üliõpilaskond soowib õnne ja awaldab sügawat tänu hoolitsewate korralduste eest tehnilise hariduse arendamisel. Erilise grupi moodustawad tervitused eelseiswateks walimisteks kujundatud rahwarindelt. Kõige kaugem tervitus tuleb Harbiini Eesti koloonialt. Kauge-Ida eestlased ütlewad riigihoidjale südamlikke sõnu me põhiseaduse elluastumise puhul.

Sõjawägede ülemjuhatajat kindral J. Laidoneri tervitawad me gasta puhul esijoones meie lähemate raabermaade Läti, Soome, Leedu ja Poola sõjawägede juhid. Siis on weel sõjawägede ülemjuhatajale tulnud wälismaalt rohkesti telegraafilisi ja kirjalikke tervitusi üksikkudelt tuttawatelt, peamiselt wälismaa juhtiwatest poliitilistest ringidest. Me aasta ja põhiseaduse reformi teostamise puhul õnnitlewad sõjawägede ülemjuhatajat omawalitsused ja nende juhid, wäga paljud seltskondlikud organisatsioonid ja ettewõtted, majanduselu tegelased, kaitseliidu üksused, noorsugu ja rohkesti üksikkodanikke. Kõiki tervitajaid — organisatsioone ja üksikisikuid on raske loetleda.

Peaministri asetäitjale siseminister K. Eenpalule on samuti tulnud wäga arwurikkaid õnnesoowe kogu maalt wäga laialdastest seltskondlikest ringidest, organisatsioonidelt, asutustelt ja üksikisikuilt. Peale põhiseaduse jõustumise esiletõstmist rõhutatakse peaministri asetäitja nimele tulnud õnnitlustes õnnitletawa teeneid ja head kätt meie siseelu korraldamisel ja juhtimisel ja märgitakse ära mõõngaid suuremaid ettewõtmiji, eriti Eesti omawalitsuste reformi lõpuletwiimiseks tehtud wiljakat tööd ja pingutusi. Tervitajate hulgas on esireas omawalitsused ja nende juhid.

Siis tertwe rida organisatsioone meie kõigilt eluladelt. Sooje tervitusi ütlewad ka noored ja üliõpilaskond, majandusorganisatsioonid, hariduslikud ühingud ja ettewõtted. Eeltoodud wäljawõtted olekšid ainult üksikud wäga arwukast tervitajate perest.

Kalad meelitawad kalureid piiri taha!

Peipsile pandi kuuseokstest piiriaed. — Tänavu viibivad kalaartellidega järvel ka piirivalvurid

Käesoleval nädalal lõpetati Peipsi järvel kuuseokstest piiritunnusmärkide väljapanek. Okstest piirijoone ajasid järve jääle meie piirivalvurid. Oksad pandi üsna suured, küllalt tihedalt ja tegelikust piirijoonest umbes 500 m-it Eesti territooriumi poole, nagu seda tehti ka möödunud talvel.

Piiri tähistamine Peipsil on tingitud asjaolust, et tahetakse vältida sekeldusi kaluritega, kes tuisuste ilmadega võivad sattuda Nõuk. Vene territooriumile. Kuna ka varematel aastatel on olnud kuuseokstest piirijoon Peipsil, kuid siiski on Vasknarva ja selle läheduses asuvate külade kalurid sattunud Nõukogude Venesse, siis on nüüd võetud tarvitusele veel teisigi ettevaatuse abinõusid. Peipsi kalurid käivad nimelt talveti kalu püüdmas suurte artellide viisi. Artellid elavad sageli mitu nädalat järvel, kuna üksikud artelli liikmed toimetavad kaasavõetud hobustega saagi randa. Tänavu viibib artelliga kaasas ka meie piirivalvur-tunnimees, kelle ülesandeks on jälgida, et kalaartellid ei hakka teostama püüki liiasti piirijoone läheduses, või ei lähe koguni üle teisele poole piirijoont, püüki sooritama, kui vast kalaparved liiguvad Nõuk. Vene ranna suunas.

On märkida veel seda, et tänavu talvel jääpüük osutub Peipsil heaks, millist pole olnud enam mitu aastat.

Rooseveldi läkituse vastukaja

Poliitiliste süsteemide arvustust peetakse äärmiselt julgeks

Berliin, 4. 1. (ETA) (Reuter) Kommenteerides Rooseveldi läkitust kongressile „Deutsche Allgemeine Zeitung" tähendab, et selle sisu oli täpselt sama kui Rooseveldi poolt Chicagos peetud kõnel, mis omal ajal äratas palju wäärlootusi Inglismaal ja põhjustas Brüsseli konwerentsi ebaõnnestumise. Eriti see osa kõnest, milles Roosevelt arwustas poliitilisi süsteeme, mis erinewad Ühendriikide omast, oli äärmiselt julge, ütleb leht.

Washington, 5. 1. (ETA) (Reuter) Ametlikest ringkonnist seletatakse, et president Rooseveldi wiimane läkitus kongressile on leidnud soodsamat wastuwõttu kui kõik tema eelmised läkitused. Nüüd Roosevelt kawatseb pöörduda kongressi poole weel eelarwe asjus ja tungiwa nõudmisega kõwendada trustidewastaseid seadusi. Wõimalikuks peetakse ka presidendi pöördumist kongressi poole, et ejitada mereväe liaseelarwe.

Terueli ümber ägedad võitlused

Saragossa, 5. 1. (ETA) (Havas) Terueli frondil toimusid eile ägedaimad võitlused Villastari küla piirkonnas. Selles sektoris walitsuswäed sooritasid hommikul ja pärast lõunat mitu riinnakut, et wälja lüüa walitsuswastaseid hiljuti wõidetud positsioonidelt. Pimeduse saabumisel walitsuswastased alustasid omakorda pealetungi. Kuna lumi oli mitmel pool kuni üks meeter sügaw, siis ei annud need operatsioonid erilisi tagajärgi.

Kui külm kipub ligi. Weowoorimehed turbaahju ümber soojendamas.

Tulekahju Kabalas

Kahju 2500—3000 krooni

Wiljandi, 5. 1. Eile õhtul põles Kabala wallas J. Tammanile kuuluwas „Konksu" talus maani maha karjalaut ja sellega ühise katuse all olew põhukiiin. Weepuudusel ei suutnud kohalik tuletõrje midagi teha, waewu päästeti põlewast hoones seitsmepäine kari. Kahjud ulatuwad 2500 kuni 300 kroonile, kuna hoone oli kohalikus walla kindlustusseltsis kindlustatud ainult 900 kr. eest.

Arwatakse, et tuli on tekkinud teenija hooletuse läbi, kes õhtul käis loomi jöötmas: pool tundi pärast seda puhkes tuli.

Narva-taga kadus poisike

Skarjatina valla Sagrivje külas elutseva talupidaja Masartsovi 16-a. poeg Sergei on läinud kaduma. Poiss töötanud isaga koos metsas. Viimane läks koju, kuid poiss jäi metsa ja teda pole seni kuskilt leitud.

Palestiinas kestavad kallaletungid

Jeruusalem, 5. 1. (ETA) (Havas) Paljudest kohtadest Palestiinas tuleb teateid uutest kallaletungidest. Palestiina keskrajoonis tulistati reisijaterongi, mis oli sõitmas Lyddast Jeruusalemma. Tulistamine ei ole õnneks nõudnud ohwreid. Jeruusalem-Hebroni maanteel, mis on ohtlikumaid Palestiinas, on kallale tungitud sõidukitele. Mitu reisijat on saanud haawata.

Wõitlus terrorismi wastu jatkub wahetpidamata. Hebroni on saadetud wäeosi ja soomusautosid. Rikkamad elanikud on Hebronist lahkunud, et neil ei tarwitseks maksa kollektiiwset trahwi, mis on määratud sellele linnale tema piirkonnas teostatud terroriaktide pärast. Naatsaretis sõjakohus mõistis eluajaks wangi beduiini, keda süüdistati relwade warjamises. Tema telgist oli leitud piiss ja padruneid, mis olid Eurooga päritoluga. Üks araablane mõisteti wieks aastaks wangi laskemoona hoidmise pärast. Peale selle on wangistatud palju araablasi, keda kahtlustatakse ühenduse pidamises terroristidega või relwade warjamises.

Uusi võitlusi aktivistidega Palestiinas

Jeruusalem, 5. 1. (ETA) (DNB) Lehtede teatel on Põhja-Palestiinas olnud uusi võitlusi aktiwistidega. Neis võitlusis on kolm isikut surma saanud.

Hebroni elanikud on kollektiiwse trahwi sissenõudmise pärast streiki alustanud. Osa elanikest on linnast lahkunud. Haifas ja Jeruusalem-Hebroni maanteel on tulistatud autobust, milles sõitsid juudid.

Poola saab Inglismaalt 5 miljonit naela laenuks

Warssaw, 5. 1. (ETA) (Pat) Läbirääkimised Inglise rahandusringkondadega laenusaamise asjus on niiid lõppenud. Poolale antakse wiis miljonit naelsterlingit laenu, mida kasutatakse raudtee elektrifitseerimiseks Warssawi rajoonis.

Nägemiseksimus salapärase lennukiga

Helsingi, 5. 1. (ETA) Eile õhtul Helsingi lähedal nähtud salapärase lennuki asjus wõimude poolt toimepandud juurdlus ei ole seni annud mingisuguseid tulemusi. Seewastu wõimud kahtlewad kogu selle loo tõepärasuses. Arwatakse, et on olnud tegemist kuulmise ja nägemise eksimusega.

Belgia end. peaminister Londoni

Brüssel, 5. 1. (ETA) (Reuter) Belgia endine peaminister van Zeeland algas teekonda Londoni. Ta sõidab sinna Briti valitsuse kutsel. Tema reis seisab ühenduses tema aruandega maailmakaubanduse parandamise väljavaadete üle.

Põrgumasin Pariisi sadamas

Pariis, 5. 1. (ETA) (Havas) Lyoni waksali pagasiruumis plahwatas põrgumasin, mis oli peidetud ühte fumadani. Sumadan oli sinna toodud ühe tundmata isiku poolt. Plahwatusest tekkis tulekahju, mis aga ruttu kustutati. Alati juurdlust, et kindlaks teha isikut, kes tõi fumadani põrgumasinaga. See, mis fumadani sisust järele on jäänud, antti linna laboratooriumi uurida.

Rumeenia omavalitsused saadeti laiali

Bukarest, 5. 1. (ETA) (Havas) Awaldati dekreet, millega kõik maakonnanõukogud ja linnanõukogud saadetakse laiali. Nad asendatakse kuni uute walimisteni ajutiste komisjonidega.

Meeleavaldusi Rumeeniale

London, 5. 1. (ETA) (Reuter) Briti saadikule Bukarestis tehti ülesandeks tuletada Rumeenia walitsusele kõige põhralikumal wiisil meele, et Briti walitsus on huwitatud wähemusrahwuste lepingu austamisest, millisele lepingule kirjutati alla Pariisis 9. detsembril 1919 ja mille allakirjutajate hulgas on ka Rumeenia.

Kuuldawasti on Prantsusmaa esinenud Bukarestis samasugune meeletuletusega.

Wähemusrahwuste leping tagab tõulistele, usulistele ja keelelistele wähemustele poliitilised õigused, usuwabaduse ja teende keele tarwitamise kohtutes ja läbikäimises ametiwõimudega.

Tehnika uudisleiutisi:

Surmakiired ja lennuk-robotid

Surmakiirtega on õnnestunud tappa loomi ja linde. — Kiirtega juhitakse lennukeid ja allveelaevu. — Eriliste ma[illegible] võib pidurdada masinate liiklemist.

Igale hädaohtlikule leiutisele on olemas ka kaitse[illegible]

Mõni aeg tagasi läbis ajalehti teade, et tuntud itaalia õpetlane Marconi, kes hiljuti suri, oli jutuajamisel „Daily Expres'i" kaastöölisega teatanud wiimasele oma kawatsusest — katkestada katseid n.-n. „surmakiirtega".

Mida kujutawad endast tegelikult need saladuslikud „surmakiired",

mis ewiwad ebalematult tugewa mõju inimkonna hingeelule, keda häiriwad alatised jutud eelseiswast maailmasõjast. Jutt on n.-n. „mõrwarlikest kiirtest", mille lained pikkuselt kõiguwad raadio lühilainte ja soojuslainte wahel.

Juba 1913. a. õnnestus prantsuse professor D'Arsonval'il saawutada „surmakiire" abil tunduwat weretemperatuuri kõrgenemist loomadel, kellega ta korraldas katseid; 1929. a. alustas saksa professor Esau Jenas oma katseid ultralühikeste soojuskiirtega; 1930. a. läks korda Ühendriikides konstrueerida aparaat, mille abil wõis tappa looma, kes asus wahenditult soojuskiiri kiirgawa aparaadi objektiiwi ees.

Hiljutt ilmus ühe Londoni kirjastuse wäljaandel raamat „Surmakiired ja teised uued relwastuswiisid", milles üksikasjaliselt walgustatakse kõiki saawutusi „surmakiirte" täiendamise alal. 1935. a. tegeles Berliinis, keiser Wilhelmi Akadeemias, rida filmapaistwaid teadlasi uurimisega, millist mõju awaldawad ultralühilained organismi ajule ja närwikawale. Kuid katseid ei õnnestunud lõpule wiia. Peatakistus seisis selles, et seni pole weel läinud korda konstrueerida hõõglampi, raadiolambi sarnaselt, mille abil oleks wõimalik kontsentreerida küllaldase jõuga saatewalguskiiri.

Sooritatud katseil õnnestus igat juhul kindlaks teha, et ka nõrga kontsentratsiooniga kiiri wõib saata wõrdlemisi kauge maa peale: need nõrgad kiired ewiwad omaduse kutsuda esile närwischokki, ehmatuse- ja hirmutunnet ning mõjuda niiwisi ergukawale.

Kuid nende „hirmukiirte"

wastu on õnnestunud leiutada ka kaitse, nimelt õhukese traatrüü näol.

Kõneledes Marconi ebaõnnestumisest, pole teada, kas itaalia õpetlane mõtles ülalkirjeldatud kiiri, wõi oli jutt kiirtest, mis Saksamaal kannawad ametlikku nimetust „surmakiired". Wiimasel juhul on tegemist inglistina aatomite kiirgamisega, n.-n. katoodkiirtega, mis lewiwad 240.000-kilomeetrilise kiirusega sekundis.

Katoodkiired awastati 1869. a. saksa õpetlase Hittdorfi poolt; hiljem konstrueeris sakslane Lenard katoodlambi, mille abil õnnestus lewitada katoodkiiri teatud suunas. Katoodkiirte uurimise alal on saawutatud juuri edusamme just wiimaseil aastail, kusjuures on olnud eriti silmapaistwad ameeriklase Coolidge'i ja saksa keemiku Schile saawutised. Katoodkiirtel on ebalematult surmaw mõju; sooritatud katsete ajal õnnestus surmata linde, kes lendasid kiirte mõju piirkonnas. Kuid isegi katoodkiired, kontsentreeritud katseteks soowitawal määral, mõjuwad waid wäga lähedale. Kaitsewahendeiks katoodkiirte wastu on tawaline klaas; seega on juba olemas wahend nende kiirtega wõitlemiseks, ajal, mil nende mõju ei kujuta endast weel tegelikku hädaohtu.

Nii soojus- kui ka katoodkiired on alles üsna ebatäiuslikud, et kõnelda nende praktilisest kasutamisest lähemas tulewikus. Seewastu on olemas teised kiired, mille mõju wõib osutuda wäga tähtsaks tulewajes sõjas.

Jutt on raadiolainetest, mille abil on wõimalik eemalt juhtida lennukeid ja laewu.

Peagu kõik riigid omawad sellised wõitluswahendeid. Sõjaasjanduse eriteadlastele pole ja aduseks allweelaewa olemasolu, mida juhitakse kaugelt õhulainte abil ja mis laseb torpeedosid igas soowitud suunas. Selliste allweepaatide tegewust pole weel küllaldase määral proowitud, kuid eriteadlaste kinnitusel on meeskonnata allwe[illegible] takse eemalt, otsustaw osa tule[illegible]

Samajuguste kiirtega on n[illegible] maa pealt ka lennukeid. Muus[illegible] Havillardi tehased 1936. a. w[illegible] lise sõjaministeeriumi poolt tell[illegible]

lennuk-robotte, mis on juhit[illegible]

Need lennukid on määratud Ing[illegible] seks. Wastase õhueskaadri lä[illegible] lendawad lennuk-robotid sellele[illegible] seda kuulipildujaist ja wäike[illegible] kahureist.

Eriline raadiokiirte liigi [illegible] mille abil muudetakse lennukõ[illegible] nuki mootor. Need kiired kutsu[illegible] katkestamine mootori [illegible] nitud maanduma. Sel alal o[illegible] wäga juuri edusamme ja kuig[illegible] takse saladuses, kinnitatakse r[illegible] mitmelt poolt.

Suure praktilise tähtsuse er[illegible] abil wõib muuta tänawe[illegible] pääsmatuks

wõi digemini läbisõitmatuiks. [illegible] alla asetatakse rööbiti torud, mi[illegible] traat-poolidega. Seejärele l[illegible] woldilise pingega elektriwoolu [illegible] magneetwäli, millest ei pääse [illegible] tank. Teatud raskusi tekitab [illegible] raste magneetwäljadega tuleb si[illegible] teedewõrk. Seewastu on magne[illegible] wäga suur mägiseis maakohis, [illegible] üks tee, mis elektriwoolu abil [illegible] matuks. Kõik Saksamaa wiima[illegible] autoteed warustatakse eranditu[illegible] ketega.

Seega ei kujuta endast „[illegible] guse ajal weel tõelist n[illegible]

Sellest ei wõi muidugi teha n[illegible] wikus neid kiiri ei saa täiendad[illegible] listeks otstarweteks. Igal juhu[illegible] tehnikal terwe rida wahendei[illegible] ei jää alla „surmakiirtele" p[illegible] Sääb waid soowida, et inimsoo[illegible] wuda kõigi nende sõjateaduse ja-[illegible]

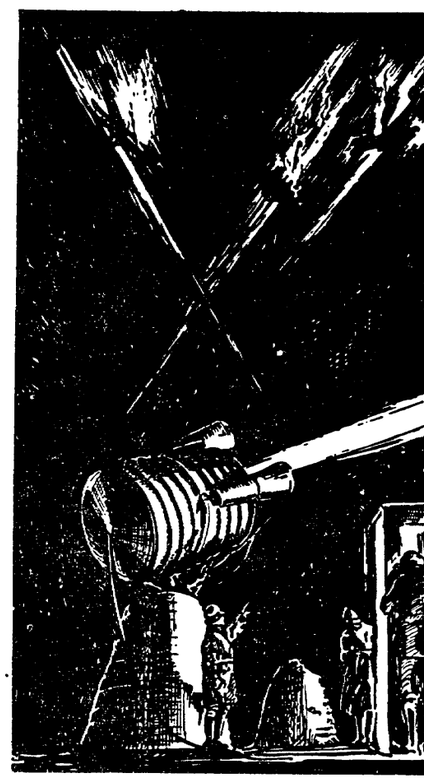

PILT TULEVIKUSOJA
Vastase õhurünnaku tagasilöömine „su[illegible]

SAKSA KUULSAD RIIGIAUTOTEED.
mida võib soovikorral kõrgpingelise elektrivoolu abil läbipääsmatuks muuta[illegible]

Leedu asunikud Poola piirile

Warssaw, 5. 1. (ETA) (Pat) Lehed teatawad, et Leedu wõimud on otsustanud ajustada Poola-Leedu piiriäärset rajooni endiste sõjawäelastega ja Leedu organisatsioonide liikmetega. Poola põllumehi, kes praegu elawad selles piirkonnas, kawatsetakse üle wiia sisemaale. Selle abinõuga tahetakse „leeduštada" piiriäärset rajooni.

Jaapani delega[illegible] koosolel[illegible]

Tokio, 5. 1. (ETA) Ja[illegible] teatab, et vastupidi mitmesug[illegible] pan saadab rahvusvahelise oli[illegible] Kairos rohkearvulise delegatsi[illegible] arutusele 1940. a. taliolüm[illegible] kavad.

Kuldne on selle lapsepõl[illegible] kes loeb ajakirja „LASTE[illegible]

Oma antenniga

Ei wajata intelligente

Kuulsin ametkonna usaldusarsti ooteruumis järgmist kahekõnet:

„Sõja ajal sündinud inimestele tehakse kohtade loomisel takistusi."

„Eesti wabariigis üleskaswanuile, nii-öitelda?"

„Jah, lõpetasin mullu kommertsgümnaasiumi, sain kutsevaliku büroost suurepärase tunnistuse, wastates 74 protsendile intelligentsi testist, mis olewat rekordiline (seda tunnistust ajutus, mille teenistusse soowisin astuda, nimelt nõuab), kuid nüüd ei wõeta mind ikkagi ametisse, sest olen palju lugenud ja liihinägeline, peam kandma prille."

„Aga seal ajutuses on ju prillikandjaid küllalt."

„Need on weneaegsed inimesed."

„Ja eestiaegseid parema haridusega inimesi ei wõeta?"

„Ajutus on wiidud nii-nimetatud ratsionalistlikele alustele... Usaldusarst ütles mulle äsja, et oma silmadega wõiksin saada esimese järgu autojuhi tunnistuse ja pääseda sõjakooli, kuid... posti peale ei sobi."

„Noh, kui pole intelligentseid inimesi waja, ärgu siis olgu. Lööge käega!"

Rikub töötamisega ajutuse rahu

Uue moodsa lossi ehitamisel endiste wõlwialustega ruumide asemele rõõmustasid ametnikud, et saawad endile uued ajakohased tööruumid.

Kuid fassaadiküsimuse pärast ehitati osa endisi alumise korra ruume ümber keldriks: aknad kõrgele lae alla, ruumid poolhämarad. Kui tuli uute ruumide jaotamine ametnike wahel, siis said tõesti kõik sekretärid ja nende abidki omaette parkettpõrandatega ja päikesepoolsete akendega suurepärased tööruumid, kuid ajutuse ainsale masinakirjutajale ei piisanud sinna enam ruumi. Ta wildi keldrisse arhiivide juure.

Ruum on hämar, masinakirjutajal on tööd wäga palju, tuleb teha ületunde ületunnitasuta, ruum on külm, sest radiaatoriküttet on määratud ses ruumis parajasti ainult arhiivile.

Keegi kostis osakonna juhataja ees masinakirjutaja eest: „Teeb ükspäini ajutuse töö, talle oleks waja walgemat ja soojemat ruumi."

Siis küsiti asjaajajalt, kas ta ei wõtaks masinakirjutajat oma kabinetti.

„Ah, ei, seda ei wõi," oli wastus. „Ta rikub oma klõbistamisega ajutise rahu. Pealegi on direktori kabinett wastas."

Direktori käest muidugi enam küsima ei mindudki, kas ta soowib rahurikkujat enda wastas olewasse ruumi. Endastmõista oleks selline küsimus olnud wõimatu. Masinakirjutaja jäi keldrisse.

Konwentsionaal

„Kas lugesite, mis naised wastasid, kui keegi koolitegelane protesteeris, et meie õpetajaskond naisestub, et üle poole õpetajaist on juba naised?"

„Wäideti, et naised on kaswatajatena meestest korralikumad. Kes on näiteks kunagi näinud purjus naisõpetajat, purjus meesõpetaja aga olemat mõnelgi pool kooli prestiižhi alla wiinud."

„Naine on alati paremini täitnud konwentsionaali kui mees."

„Konwentsionaali? See on moraal!"

„Ka seda. Kuid naise wooruslikum käitumine tuletub talle kehtiwast waljemast konwentsionaalist. Meil maksab mehe kohta ikka teine moraalimõiste kui naise kohta. Täitsamehe kraadki kuulub kuskile tipsutaja ja pitsiwõtja ning arupidaja wahepea'e."

„Te wähendate naise teeneid."

„Seda mitte, tahtsin ainult ütelda, kui waled on waated, mille järele naistele nõutakse üheõigusust meestega. Paneme naistele ka kehtima samasuguse lõdwendatud konwentsionaali kui mehele ja ta kaotab ka oma woorusi nagu mees. Nüüd aga olete teie meestest nendega ees. Selles seisab teie tugewus."

. Wiisakas noormees murrangu ajal

Istun iga päew kaheksa ametitundi koos wiisaka, hästikaswatatud ja delikaatse noormehega.

Meie telefon heliseks päewad läbi ainult daamide algatusel, kui see ei tuleks noormehele kahjuks juba ametialalisest. Sellest ei mõtle daamid, kes minu wiisakale ja delikaatsele kolleegile iga päew helistawad. Neid helistajaid tuleb sedamööda juure, kuidas noormees on jälle täitnud mingi kutse wiibida jünnipäewal wõi seltskondlikul olengul. Nii wiisakat, hästikaswatatud ja ametialalise tulewikuga noormeest märkab iga tüütarlaps ja sellist esitlust ei unustata.

Kokkurääkimata kokkuleppel olen mina tulnud kolleegile appi. Wastan kõrsitult helisewale telefonile: „Kuulen... Ei, härra Kõiwumäe pole praegu siin... Ei, täna ta enam tagasi ei tulegi... Homme läheb komandeeringusse... Kust räägitakse, et teaksin talle ütelda?"

Ütlen siis noormehele: „Kõlistas teile preili Leiwik:"

„Pole kuulnudki daami olemasolust" wastab ta.

„Ütles, et kõlistaksite talle Tirrmann ja Co. juure."

„Ahaa, küllap see wist on too preili, kellega eile Tiiwastete juures korra grammofonimuusika saatel tantsisin."

Telefonikõnelause peale hakkab aga tulema kirju. Kutseid juusatama, kinno, soolaleiwale, kohwikusse. Kellele ja ütled ära, kelle unelmad purustad?

„Ärge mulle enam kõnelge sellest abielust!"

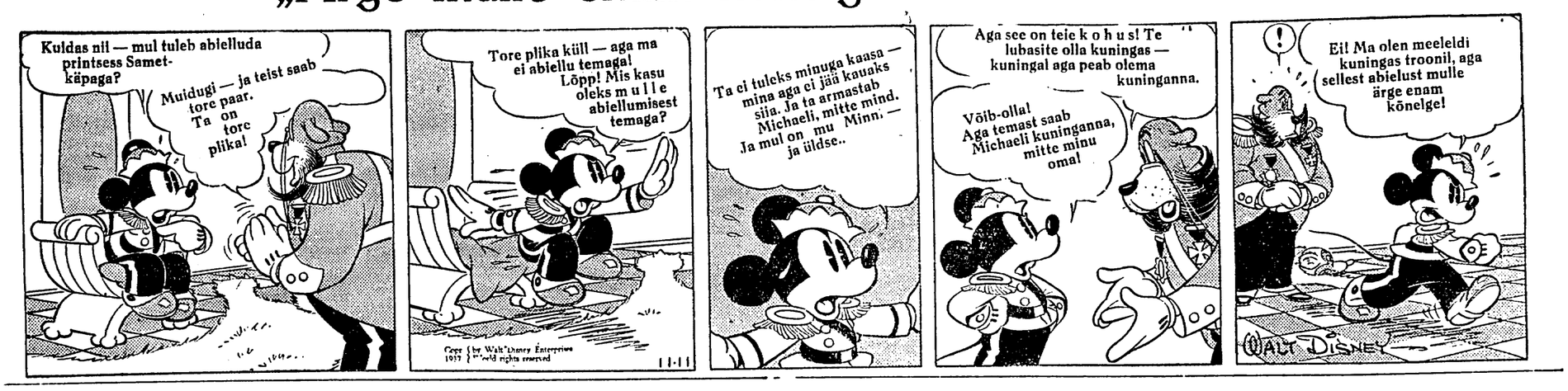

Dollarmiljardär Jumala armust

Rockefeller warjab laste eest oma rikkust

9

Tarkade liit

Rockefelleri eesmärgiks oli alati enda ümber koondada tarku mehi. Nii püüdis ta ka õlitööstusest trusti tõmmata targemaid päid. Ta nimetas trusti juba ta organiseerimisel „tarkade liiduks". Vandergriftile, Archboldile ja teistele õlipuhastustööstureile, kes üldisel õlitöösturite kokkutulekul toetasid Rockefelleri plaane, hüüti: „Äraandjad! Wäejõuksiub!"

„Wajasin tublisid mehi enda ümber," ütles Rockefeller hiljem. „Teadsin, et õnnestub mul wõita nende õpetusest, siis on mu plaan teostunud. Olen oma äris alati püüdnud wõimalikult wähe kokku puutuda rumalatega."

Siit peale hakkas Rockefeller, Ameerika õlimonopoli „raamatupidaja" (talle peab jätma au, et ta ei nimetanud end oma hiigelettewõtteis iial direktoriks), plaanitsema maailmamonopoli. See oli ta järgmine samm.

Ameerikas oli rikkamaid mehi kui John D. Rockefeller, kuid nii nagu olid 40-aastase õlikuninga äriasjad, kuulus ta kindlasti rikkaimate hulka. Standard Oili waranduši hinnati seitsmekümnele miljonile dollarile ja Rockefellerile kuulus 191.700 aktsiat, igaüks 70-dollarline. Hoolimata oma hiigelwarandusest polnud Rockefeller weel kuigi palju järele mõtelnud suurejoonelisema heategewuse wõimaluste üle. Tema naine tegutses baptisti kirikus misjonitöö alal. Sellega piirdusid ka kõik Rockefelleri heategewuslikud aktsioonid. Tollal sundis ta suurenew äri Atlandi ookeani kallastel teda oma elukohta wahetama. Ta wiibis juba suurema jao aastast New Yorgis, kuigi polnud weel unist ja lapsi siin järele toonud. Talwekuud elas ta peaaegu katkestamatult Buckingham hotellis.

Pole kerge praegusajal olla wiisakas ja delikaatne noormees.

Igal murranguajal on omad ohwrid. Nii ka ajal, kus naised wõtawad meestelt üle nende aastatuhandetewanuse kosimise õiguse.

Pole üksik laps

Wäikemees, umbes 9—10-aastane, on passaažhi ees hädas. Tal on wakane kartulikott joome saanilt maha libisenud. Wäikemees ei jõua rasket kotti saanile tagasi tõsta, punnib õhetades ja löötsutades. Wanaturukaelast woorib autosid ja busse alla, sõidab mööda kuljustega kõlistawaid woorimehi. Tänaw on kitsas, poisikese saan neil ees.

Möödub tihedalt mehi ja naisi kõnniteel, kuid kellelgi ei tule meele poisikest abistada. Inimesed on liiklushoos, neil on omad mõtted peas, nad ei tunda kujutella harjumata tänawapilti nähes. „Poiss mässab kotiga, waata weidrat," näikse mõtlewat muigaw noormees, kes seisatabki poisikese wastas.

Wiimaks tuleb siiski kellelgi proual pähe poisikest abistada. Kott tõstetakse saanile ja aidatakse poisil saan liikata üle majaesise, mille lumeookijad on puhastanud kiwidest paljaks.

Wäike wahwa poisu marsib nüüd saaniga Wirumärawa poole. Ta wiib Soo tänawalt Tartu maanteele kartuleid, mis ta tädilt on saanud. Tahab isalemale walmistada headmeelt. See pole südalinna tänawapilti walitsew tawaline üksik laps, keda sõidutawad wanemad wõi hoidja. Tal on õdesid-wendi kodus ja neist on ta wanim. Tema tunneb oma kohustusi maast-madalast.

S. Ml.

Miljonäri waesed lapsed

Suurtele rikkustele tõusnud mehed ja naised tollal püüdsid tawalisele oma hiilgust kõigiti näidata. Rockefelleri auks peab ütlema, et ta kaudis „rikkuse koormat" auwäärilisusega. Algusest peale kartis ta tagajärgi, mis rikkusel oleksid wõinud olla ta lastele. Kaswada rikka lapsena tähendab hellitamist ja tõhususe kaotamist juba warases eas. Seda Rockefeller tahtis oma perekonnas wältida. Teised miljonärid tellisid oma lastele tõllad, milles nad kihutasid New Yorgi tänawail tonpoiste ja -neitsiide saatel. Rockefeller püüdis oma laste eest suurt rikkust warjata nii kaua kui wõimalik. Ta tütar Edith käis tawalises lütseumis. ühel päewal läks ta teiste õpilastega kooli pro jaoks tegema oste. Arwe tuli auda kaasa, kuid kaupmees tahtis teada, kellega tal oli tegemist.

„Kas mõnel teie isadest pole äri?" küsis ta.

„Minu isal on äri," ütles Edith.

„Wäga kena, mis on ta nimi?" küsis kaupmees.

„Rockefeller, John D. Rockefeller, tal on äri New Yorgis."

Tütarlapsel polnud aimugi isa suurusest, kuid kaupmehel seda enam.

Paar aastat enne seda olid lapsed soowinud kolmerattaga jalgratast. Rockefeller esitas nõusele, et igale lapsele oleks kingitud oma jalgratas.

„Ei," ütles naine, „osta kõigile kolmele ainult üks ratas."

„Aga, kallis," sõnas mees, „jalgrattad ei maksa kuigi palju."

„Seda küll," oli wastus. „Kuid asi polegi hinnas. On lastel üks ratas, siis õpiwad nad üksteisele järele andma."

Palehigis teenitud tsendid

Rockefellerit oli alati olnud nõrkus wanamoeliste tundmuste wastu. Peamiseks meelelahutuseks oli talle weel nüüdki läbikäimine tuttawatega baptisti kirikust. Waimulik kõnelus wärskendas alati ta meeli. Pühapäewakooli ja inimeste hingeasjad rahuldasid tema seltskondlikku ja waimset tarwet. Iga pühapäew läks ta endiselt kirikus ja märkis üles kõik jutlused, mida polnud wõinud pealt kuulata ta naine, kes wiibis terwislikel põhjustel kodus.

Tollal kirjutas ta kord pastorile kirja, milles kohustus iga nädal kirikule annetama teatawad summad: „Mrs Rockefeller," nii seisis kirjas, „ohwerdab 10 dollarit, mina 30 dollarit nädalas. Iga minu laps 20 tsenti. Need 20 tsenti peab iga mu laps teenima palehigis, umbrohtu kitkudes jne."

Need olid muidugi ainult kindlad annetusummad. Rockefeller ohwerdas juba suuri summasid kirikule, kui aga kirik wajas raha. Kogudusele liikmeile jagas ta alati ümbrikku peidetud dollareid. Jumalateenistuse jookful waatas ta alati ümber, et näha, kes olid kirikus. Siis wõttis ta ümbrikud taskust wälja ja kirjutas neile nimed peale. Pärast jumalateenistust inimeste käsi raputades pistis ta ühele ja teisele ümbrikke pihku.

John D. oli wäga hea isa. Hoopis teissugune kui Morgan, kelle eest ta lapsed hirmunult põgenesid. Rockefeller oli oma laste sõber. Forest Hillis oli ilus tiik, kus ta ise ujus, ülgkübar peas, ja õpetas ujuma ka oma lapsi. Rockefeller ujus wahel poolteist kilomeetrit ühtjärge. Talwel oli külmannd tiik neile heaks uisuteeks.

„Isa oli alati kirglik ujuja," ütles John D. Rockefeller noorem kord oma kajupõlwest jutustades. „Mäletan, et tohtisin teda saata jää paksuse proowimisel. Tiik oli jõgaw ja isa mõtles pärast hoolikat arupidamist wälja, kuidas oleksime endid hädakorral päästnud. Me pidime uisutades wõtma pikad, peened latid kaenla alla, mis oleksid meid sisselangemisel hoidnud wee peal. Tollal ma weel ei mõistnud, küll aga hiljem, kui iseloomustaw see abinõu oli ta töötõiidele."

Rockefeller kohtu ees

Rockefeller kaswatas oma lapsi süstemaatiliselt asjadest tundma puudust selle asemel, et nende soowe kohe rahuldada. Lapsed teadsid alati, et teistel lastel oli kõike rohkem kui neil. Eriti oli seda nende oma lastel, kellega nad endid alati wõrdlesid. „Wõrreldes nendega tundsime endid wäga waeselt," jutustas John D. noorem.

Kõigile Rockefelleri lastele oli määratud mingi töö ja nad said palka selle töö tegemise eest. üldse said nad ainult siis raha, kui midagi tegid. Seepärast õpetati neid kokkuhoidlikkusele ja seda õpetust püüti alati kanda üle tegelikku ellu. Kui laps oli kogunud kümme dollarit, lisas isa kokkuhoiu ergutuseks omalt poolt kohe teist kümme juure. Kirikus kutsusema neid oma rahast midagi ohwerdama korjandustaldrikule. Iga töö eest said lapsed tasu, kuid see tasu koosnes ainult wiie- ja kümnetsendilisteest. Noor John D. wõttis wiinlitunde. Kui ta harjutas, matsis isa talle wiis tsenti tunnist. Kaswannd küllalt suureks, et suuta Clevelandi mõisas teha tööd, sai ta samasugust tasu aiatööde eest.

3. mail kutsuti Rockefeller kohtu ette. Teda süüdistati altkäemaksu andmises raudteeametnikele. Kolm teist protsessi ootas teda trusti patendi wõltsimise pärast.

Saali läbistas suur kahin, kui Rockefeller astus ette. Igaüks püüdis kuulsat meest näha. Rockefellerilt küsiti:

„Teie elukutse?"

„Töötan petroleumi puhastamise alal Clevelandis."

„Ja kus wäljaspool Clevelandi?"

„Ei kuskil."

„Ka ennemalt mitte?"

„Ka ennemalt ei kuskil peale Clevelandi."

See oli wäga imelik wastus mehelt, kes oli oma trustiga katnud kogu ühendriikide õlitööstuse piirkonnad ja walitses ühendriikide õlikaubandust. Kuid teoreetiliselt oli see õige. Wägew Rockefeller esines nimeliselt ainult Clevelandi õlitööstuses.

Ta mõisteti asitõenduste puudusel õigeks.

Tõusiklusele jäädakse wõõraks

Miljonär elas endiselt wäga tagasihoidlikult. New Yorki elama asudes mrs Rockefeller ei ilmunud peaaegu kunagi niinimetatud suure seltskonda, jäädes tõusiklusele waimule elu lõpuni wõõraks.

Kui Rockefeller astus teiskordselt kohtu ette, kaudis kuulus miljonär endiselt oma kuulsat faterkuube ja triibulisi pükse. Ta juus oli muutunud hõredamaks. Mõnelegi wantsejale näis ta nägu olewat kuiwetanud ja kuine. Heleprunnid wurrud olid lühikeseks lõigatud. Näol oli märgata pinget, mis aga wäga hästi sobis teatawa unelewa kurbusega. üks kirjasaatja ütles: „Ainult kui seda nägu waadelda kõrwalt, näitab ta kawaluse jooni. Eestpoolt kaowad need tunnusmärgid, asendudes leebe headusega, nagu oodataks teda pühapäewakooli kantsiiste." Ajakirjanik jättis ainult nägemata kindla, terawa pilgu, millega õlikuningas waatles oma ümbruskonda.

Rockefeller oli wäga kuulsas tunnistaja. „New York Tribune'i" kirjasaatja teatas järgmisel päewal: „Ta näib olewat armastusweärsuse ja selguse kehastus. Ta enesesaldust ei suuda keegi eksitada. ühtlase lahkusega wastab ta nii prokuröri pilkele kui kohtu esimehe sarkasmile. Standard Oil tegi hästi, saates selle mehe kohtu ette. Ta wõtab rünnakutormi wastu suurepärase rahuga. Annab oma wastused kõlawalt, kindlalt ja mõtlikult. Waheset on ta ilme leebelt laitew, siis jälle pehmelt weenew, iial aga ei ilmuta ta ägedust ega wiha."

Rockefelleri hiigelwarandus, tema otse kohutaw menu, löid ta ümber aupaistuse ja sundisid mehi, kes püüdsid teda tembeldada riigiwaenlaseks, talle suhtuma austawalt. Lahkumisel tunnistaja-pingist suruti igast küljest ta käsi. See mees oli jälle kord pääsenud hiigelettewõtte. Kuid nüüd näis, et enesewalitsemine kohtu ees oli talle tõesti olnud raske. Ta talumus oli pisut wäikesem. „Kas te ei wastaks mulle kirjalikult mõningaile küsimustele?" küsis talt wastaspoole adwokaat. „Wõin wastata," ütles Rockefeller, kuid ta näol oli märtri ilme. „Teen kõik, mu härrad, mis soowite, ainult lubage mu niiid minna!" Siis palusi teda weel, et ta eitaks trusti protokollirraamatu. „Mulle näib, et te tahaksite minult aga kõik ära wõtta!" pomises Rockefeller.

„Raha on parim sõber"

Juurdluskomisjon andis mõne päewaga kummalisi ülewaate tema ettewõtte tõhususest. Kõik oli rajatud sõõdisile alusele, kõigel, mis töötas selle trusti kaitse all, oli loomulik tegewusulatus ja ettewõtted majanduslikult täiesti kindlustatud.

ühel päewal awaldas Rockefeller soowi waadata oma trusti uut teraskambrit Broadway peakontoris. Ta weetles hetke teda wastu wõtnud presidendi abiga ja sammus siis wõlwialusesse, kus oli hulk miljoneid dollareid hiigawais teraskappides. Ta waatas üht ja teist kappi ning ütles:

„Mr. Rogers, tõesti wäga ilus. Olete leiutanud sõõsteemi. Rõõmustan, et nägin kõike oma silmaga. Nüüd wõime minna."

Rockefeller tundis aukartust raha ees. „Peate teadma," ütles ta ühingu sekretärile, „et raha on parem, kui mitte parim sõber."

Kuid ta ei kannud seda sõpra endaga kaasas. ühel päewal oma büroost wäljudes pistis ta käe taskusse, andes jootraha uksehoidjale, kuid tal ei olnud tsenti taskus. Ta palus end saatnud sekretäri endale raha laenata. „Mul on juhuslikult ainult wiis tsenti taskus," ohkas wõlgu tasunud noormees.

„Pole wiga, kuid ärge ütelge — „ainult" wiis tsenti," noomis Rockefeller. „Wiis tsenti — niipalju kaotab üks dollar aastas protsenti."

ühel päewal kirjutas juhtiwaid baptisti lehti:

„Neli silmapaistwat petroleumitrusti tegelast on andnud baptistlased, kes töötawad kiriku õilsate abistamise ülesannetega."

(Järgneb.)

Festimaa kuningas

Mihkel Aitsama ajalooline jutustus

32

„Katsume, et siit kaome!" hüüdis ta Toomale ja Maidule. „Mõisamehed tulevad!"

Poisid pöörsid ümber ja jooksid jõekallast mööda metsa poole. Nad võtsid Maie kätest kinni ja kandsid teda nagu linnutiivul endi vahel...

Mõisas koristati jõekaldalt söögilaudu, kui kuuldi eemalt naise appihüüdeid ja varsti selle järele püssipauku.

„Kedagi tapetakse!... Läheme appi!"

Mehed haarasid mis kellelegi pihku puutus ja jooksid parki ning sealt edasi jõe poole, kust kostis veel kord appihüüd.

Kolu Tõnu oli Maie ja Dückeri kannul luuranud, hoides end puude ja põõsaste taha. Toomas ja Mait liikusid rööbasjoones. Tõnu jõudis jõekaldale hetkel, kui Dücker jooksis purde poole. Juba oli Tõnu kuulnud võitluskära ja pistis jooksma. Tagapool kuuldus mõisameeste jooksumüdinat. Ta ei tohi jääda teiste jalgu, see oleks temale hukatuseks.

Ta jooksis Dückeriga ühel ajal purdele. Üks nendest pidi andma teed teisele, sest purre oli kitsas. Tõnu oli agaram ja ainsa rusikahoobiga kõrvaldas ta Dückeri teelt.

Kui mõisamehed kaldale jõudsid, ronis üleni märg ja ehmunud Dücker kaldale ja vajus maha. Ta jõud oli otsas, ei saanud sõnagi suust.

„Mis siin on juhtunud?" küsis opman Zeibig.

Ta tunnistas lamajat ja tundis tas mõisahärra külalise Tallinnast.

Oma rahustuseks tundis Dücker opmani ära ja veendus, et need olid ta abimehed.

Külm vesi mõjus mehele rahustavalt. Dücker ajas end pikkamisi jalule, vandus ja lausus Zeibigi vastu:

„Lasksin purde pealt parti ja kukkusin ülekaela jõkke."

Kes tahtis, see uskus; enamus appiruttajaist aga muigas sellise hädavale üle. Mõlemad kaldad otsiti läbi, midagi kahtlast ei leitud.

Zeibig viis läbimärja Dückeri mõisa. Siin anti talle kuiv pesu selga, joodeti kuuma tee ja rummiga ning pandi voodisse puhkama.

Teopoisid läbistasid jõe madalas kohas. Tööriistad ja riided olid mõisa jäänud.

„Mina mõisa enam ei lähe, saagu mistahes," ütles Mai ja jäi oma otsuse juure.

„Lähen toon riided ja sirbid ära," vastas Mait ja lippas mõisa poole. Ta poetas end talguliste hulka, korjas siis tööriistad kokku ja lahkus mõisast koos teiste talgulistega, nagu poleks vahepeal midagi juhtunud.

Muist külalisi lahkus mõisast pärast poolööd. Neile ja teistele külalistele jäi teadmatuks Dückeri õhtune seiklus talutüdrukuga ja selle kurb lõpp.

MEES SINISE SILMAGA

Kui Dücker järgmisel hommikul ärkas ja riietuma hakkas, ta üsna jahmus: pahemas silmas oli verevalang ja silmakoobas sinine. Mis sa kostad, kui teised küsivad, mis silmal viga on? Jõkke kukkumist võis veel pidada libisemiseks purdel, aga rusikahoopi ei saa kuidagi salata. Teistel kohe selge, et läks õhtul mõne talutüdruku pärast külapoistega kaklema ja sai naha peale... Ei, täna ta jääb voodisse, kuni viimne külaline on lahkunud. Alles siis tuleb välja ja... noh, peremehe vastu ei pruugi nii väga salata. See mees aimab selletagi, kuidas ta külalise käsi talguõhtul võis käia.

Dückerile toodi eine voodisse. Toapoiss tegi nagu poleks ta midagi tähele pannud. Toapoisid on ju harjunud oma härraste hädadega ja oskavad vaikida.

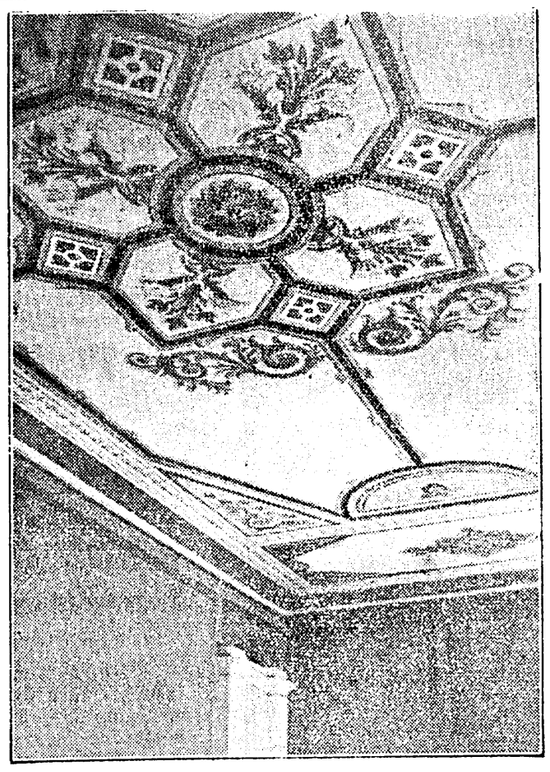

Laemaalid mõisaproua magamistoas Uuemõisas. Ahju kõrval nurgas salauks mis viib koridori ja sealt aeda. Salauks on tänasem säilinud.
Foto M. Aitsam, jun.

„Kuhu ma võin lõuna serveerida?" küsis toapoiss.

„Siiasamasse. Ütelda, et olen õhtul veidi külmetanud ja pea valutab."

„Kuulen, härra v. Dücker!"

Toapoiss teadis, et naps viina kulub hädasti ära ja teenis sellega Dückeri suurima tänu. Dücker viskas mitu napsi järjest, maitses mõne suutäie toitu ja keeras teise külje. Tuju oli halb. Südames tänas aga Jumalat, et pääsis nende hullude poiste käest tervete ihuliikmetega. Sinine silm paraneb, aga ümberpöördult... prrr! Külmajudin käis üle keha.

Kui külalised olid lahkunud, tuli Tiesenhausen haiget vaatama.

„Ei õnnestunud?"

„Tüdruk oli püsti hull," oli Dückeri lühike vastus.

„Tüdrukud on siin väga tugevad. Oleksin pidanud teid hoiatama," kahetses Tiesenhausen.

„Libisesin tagasitulemisel purdelt jõkke, sain üleni märjaks."

„Miks ei lasknud te mulle seda õhtul ütelda, vahest külmetasite end veel ära?"

„Tänan tähelepanu eest. Mind koheldi siin suurepäraselt, tunnen end hästi, ainult..." Dücker näitas näpuga oma sinisele silmale, pöördes näoga peremehele.

„A-ah!.. See on juba halb. Kuidas see juhtus?"

„Ei mäleta enam isegi. Jandasin tüdrukuga heinasao all, oli teine nagu kass, katsus küünistada ja hammustada; kas lõin silma ise kuhugi vastu või oli temal mingi kõva asi peos, mitte ei mäleta. Olin paraja auru all, nagu talguline kunagi."

Dücker luiskas kuidas aga oskas. Kus selle häbi ots, kui tunnistada täit tõtt, et sain külapoiste käest naha peale.

Tiesenhausen kuulatas ja noogutas peaga. Igast tüdrukust ei saa kergesti jagu.

„Saadan toapoisi siia, ta paneb silmale musta sideme. Täna ilus ilm, läheme üle jõe heinamaale jalutama... Päeval pole üle purde minek kardetav," lisandas Tiesenhausen.

Kõlli Toomas tuli tööle harilikul ajal. Täna piilus ta ümberringi, kas vahest kustki eilset vastast ei ilmu nähtavale. Siis peab ta näo kõrvale pöörma, et teda ei tuntaks. Aga alles õhtu eel väljus mõisahärra külalisega, kel oli must side üle pahema silma. Toomale kippus naer peale, aga pidas seda tagasi. Ta lahkus isegi müüriteolt ja läks kaugemalt kive tooma kui saksad möödusid.

Greta Garbo Rootsis

Vend ostis talle Göteborgi lähedale mõisa

Ühedki pühad ei walmista Rootsis nii suurt elewust kui jõulud. Sedapuhku liitus jõulucelje elewusega weel teade, et Greta Garbo saabus neid jõule weetma kodumaale. Igal inimesel on oma kangelane ja selleks kangelasceks on Rootsis tuhandetele Greta. Pole ühtki jõulusooniawaldusle artiklit ega pildiseeriat, kus teiste Rootsi kuulsuste seas ei meenutataks ka Greta Garbot. Greta Garbo scharjsi kuju ejineb suurte poliitikute seas, nagu talle wälismaal ial pole antud kohta hoolimata ta hiilgusest filmilõuendil.

Greta Garbo palawik ajas Göteborgis piihade eel palju inimesi jalule, eriti õrnemat sugu. Oldi juba warakult saadud teada, mil päeval Greta ookeaniauriku saabub. Kes sai, see jooksis teatud päeval juba warakult sadamasse head kohta wõtma. Garbo palawikust haaratud inimesed unustasid hetkeks oma piihade-celsed toimetused ja tööd. Neil oli peas ainult üks mõte: Greta, suur Greta saabub täna kodumaale ja wõib-olla on meil juhus teda palgest palgesse näha. Kas pole siis õigus kõigele muule lüüa käega ja külma ilmaga kannatlikult oodata meretulle läes, hüpates jäätanud kiwidel ühelt jalalt teisele?

Paljud kadestasid ajakirjanikke, kel lubati wäikesel sadamalaeval sõita Gretale wastu. Kuid ajakirjanikelgi polnud kerge seista lagedal laeval meretuules ja wahtida kaugusse, kust wiimaks oneti hakkas paistma „Gripsholm", walge ja jäätanud hiiglane. Jäi weel wiimne raskus: Mööda jäätanud nõõrredelit üles ookeanihiiglase pardale! See polnud kerge ülesanne. Libe ja jäätanud nõõrredel nõudis tiirkuseknustniku oskust. Jumal tänatud, wiimaks oldi siiski ülal ja wõidi puhata laeva ilusas, walges-raamatukoguruumis. Kuid nüüd tekkis uus mure: Kas täht wõtab ajakirjanikke wastu ja nõustub neile andma usutlust? Lubab end pealegi pildistada? Igaüks teab, et ta ilmutab harva sellist armulikkust. Kuid kõiki rahustas laeva ohwitser, kes teatas pidulikult, et Greta ilmub mõne minuti pärast kõigi ajakirjanike ja fotomeeste ette. Ta palub kõiki jääda rahulikult istuma ja endale mitte wastu tulla. Keike jookful walitses ajakirjanike seas weel wiimne ettewalmistuspalawik. Kõik pliiatsid teritati weel kord ja fotaaparaadid waadati järele. Kuid suur Greta ei ilmunud weelgi. Ta rahtis kõigepealt tenwitada oma wenda, direktor Gustafssoni, kes oli talle ühes teistega sõitnud wastu. Waest direktorit oli haaranud külm laine ja nüüd ta rõiwastus ümber. Greta Garbo ise rõiwastus ka ümber, sest enne seda olid matkajad laeval teda nähnud golfipiidstes. Mõnda ta oli weetnud aja oma kabiinis, polnud ilmunud isegi mitte saali jööma.

Kuidas jurnalik Garbo end ikka saab peita? Igaüks laeva 983 reisijast teadis, et „mrs. Joan Emersoni" warjunime all matkas laeval Greta Garbo. Kui golfipiidsid olid jalast wõetud ja nende asemele jalga tõmmatud siidsukad, oldi rõiwastatud tumedasse kleitisse ning walgesse swetrisse, pidi Greta wõima wastu tolliametnikud, kes ainult woomi pärast soowisid näha tema kohwreid. Neid polnud palju: üks suur kohwer ja mõned wäikesemad jõulukinkidega. Siis tuli weel kiiruga einetada ja nüüd — raamatukogusse, kus ajakirjanikud ja fotomehed tähte ootajid, wahtides hirmunult kabiini akendest aina lähenewat randa, et saabume juba maale, kuid tähte pole weel kusti! Kuid ei — täht tuli! Kirelt, kuid graatsiilselt astus jaali Greta, istus johwale ja lasksi end pildistada (ainult filmida nutte, nida keelab ta seping), lubas kannatlikult endale ka esitada küsimusi. Neid sadas kõiksalt, sest iga ajalehe esindajal olid oma küsimused juba walmis. Neliteist meest seisid kui näljased hundid tähe ümber, sest rootslased ei oota midagi suurema õhinaga kui sõnu oma tähe suust. Greta Garbo ajakirjanike murimate pilkude ja sõnajaru all oli kui kahwatu, waene ohwer. Greta on kahwatu, kuid äärmiselt eleganine, pole jälgegi tollest omaaegsest Stokholmi eeskinna tüütarlapsest, kes hulga aastate eest teenis ühes moeäris müüjannana. Kuid see kahwatu ja habras naine ei kartnud neljateistkümne mehe küsitlusfadu, tal olid samasugune kiirusega wastused walmis kõigile. On ju küsitlejate hulgas ka inimesi, kes ei pea Gretat sugugi nii suureks, kelle filmis ta on ainult waene publiku ori, kes pole inimsoole annud midagi eriti wäärtuslikku. Tähe sõnetine häät aga wõlus juba mõne hetkega kõiki.

Jääb ta sedapuhku lauaks kodumaale? — Sellele Greta ei wõinud täpselt wastata. Ta ei teadwat, kuid niipea, kui hakatakse mängima tema järgmist suurt filmi, peab ta kohe sõitma Ameerikasse.

Misfugune see film tuleb? — Seda ta weel ei teadwat, kuid wististi komöödia... Kas Charles Boyer meeldib talle partnerina? — Nüüd ilmub „jumaliku" Garbo laubale wäike korts ja ta hääl muutub õpetawaks. „Sellele küsimusele ma ei wõi wastata, sest mul pole kombeks räägida oma partnereist." Uus küsimus: Misfugust oma osa ta peab parimaks. Hetkeline waikus, sest täht tahab wastata küsimusele. Ja wastab ka: „Ei ühtki. Mitte ühtki oma osa." Kas Greta ei taha kunagi esineda laiwal? — „Ei, ma ei julge seda," on siiras wastus.

„Ons tõsi, et abiellute reshissöör Stokowskiga?" küsib keegi. Greta ei wasta. „Kas olete weendumud, et abielu takistab kunstniku karjääri?" — „Oleneb sellest, kellega abiellutakse," on wastus. „Kas olete kunagi soowinud jääda kodumaale ja filmida siin?" — „Ameerika filmil on suuremad wõimalused. Kuid kord soowitsin küll filmimõtina jääda kodumaale." — „Kas olete juba Ameerikas aklimatiseerunud? Teid ei waewa enam kodunostalgia?" Greta hääl kõlab kuwalt wastates: „Kõiksal, kus on häid inimesi, wõib elada, kuid kodumaad ei unustata nii kergesti..." — „Kas wõin juba minna, härrad?" küsib Greta. Nüüd hakatakse tooma lilli teistelt, punaseid ja walgeid roose, kuid Greta lahkus juba. Täna ta oli erakordselt armuline, jäi palju kauemaks ajakirjanike küünte wahele, kui alul oli kawatsemud. Laew oli juba sadamas, kus tuhanded austajad Gretat kärituult ootajid. Wiiekümnel politseinikul polnud kerge korda pidada. Greta wõeti wastu waimustatud hurrahüüetega. Kätemets kerkis õhu, walgete taskurätiide pilved. Kuid Greta nagu oleks põgenemud inimmere eest. Wiieteistkümne tugewa politseiniku wahel ruttas ta end ootawasse autosse, mis wiis ta wäikesesse, ilusasse Södermanlandi linnakesse Gnesti. Selle läheduses on ta mõis, mille talle hiljuti ostis ta wend.

Nüüd elab Greta Garbo selle mõisa waikuses. Maalgi põewad inimesed Greta palawikku, kuid maarahwas on häbelikum ja kartlikum, pole nii pealetikkuw. Umbes kolmekümmend noormeest ja neidu mõisarahwa seast olid kogunenud teda wastu wõtma, kuid nad jäid kohe maha mõisa puiesteele. Wanade tammede alla parki oli ema oma tiitre auks laskund siiidata tuleriida. Sellega wõttis ema wastu tiitre, kes oli teda saabunud jõuluks kiikastama. Ja maailmakuulus tiitar läks ema läe kõrwal waatama oma uut kodu. Siis siiidati jõulupuu ja jagati kinke. Esimesel piihal Greta läks suusatama. Pärast rärarikast Ameerikat ta naudib jälle kodumaa looduse rahu.

Rahwa wähenemise hädaohu

Laste osatähtsuse langus Inglise majandusliku süwenemise tööpuudus

Maailma elanike hulk ei kaswa wiimasel ajal ühtlaselt, kuna Jaapanis, Wenemaal, Itaalias ja Poolas ning mujal füüdimus iga aasta tõhusalt ületab suremuse, on paljudes Euroopa riikides füüdimus endiselt wähenemas ja elanike arw tõuseb wäga aeglaselt. Paljudes riikides tekitab suuri raskusi elanike arna suurenew tõhedus, rahwale on aina raskem leida tööwõimalusi, kuna maad ja looduswarad ei laiene. Selle eest peawad paljud teised riigid muretsema oma rahwa tuleewiku eest füüdimuse aasta-aastalise wähenemise pärast. Neude riikide hulka kuulub ka Inglismaa. Suurtel muudatustel elanike arwus on poliitiline tähendus, sest riigi wõim oleneb elanike arwust. Seda wiimast küsimust puudutamata selgitab Inglise rahwamajanduslik häälekandja „The Economist" mitmes artiklis elanikeprobleemi rahwamajanduslikke tagajärgi.

Ajakiri toonitab, et wiimased uurimused näitawad, et Inglismaal on elanike kesknine wanus kaswamas. Kui senine füüdimuse wähenemine kestab, siis hakkab kogu Inglismaa loomulik rahwaarwu suurekaiw wähenema ja ühes sellega ka elanike arw. Seda tähtsat küsimust on arutatud teaduslikus kirjanduses, ajakirjanduses, parlamendis, raadios ja mujal. Oletades, et füüdimus ja suremus järgmise 30 aasta jooksul oleks samasugune kui praegu, wõiks arwutada, et 1965. a. oleks Inglismaal (Schotimaa ja Põhja-Iirl laaja arwamata) 38,5 miljonit elanikku wõrreldes 40,6 miljoniga 1936. a., järelikult 2 miljonit wähem. Ennem kaswas Inglismaa elanike arw 26 miljonilt 1881. a. 32,5 miljonile 1901. aastaks ja 40,6 miljonile 1935. aastal — 54 aasta jooksul 14,6 miljoni wõrra. Kuid elanike koosseis wanuse järgi on juba nüüd tõhusalt teisesugune kui 1881. ja 1901. a., weel rohkem see muutub 1965. aastaks. Ühe lapse kohta (0—14 a.) tuli 1881. ja 1901. a. umbes kaks täiskaswanut, 1935. a. aga 3 ja 1965. aastal tuleks ligemale 5. Laste arw ja osa elanike koguarwus wäheneb järkjärguliselt. 65-aastased ja wanemad inimesed moodustasid 1881. ja 1901. a. ainult kahekümnendiku elanike koguarwust, nüüd aga juba 12- ja 1965. a. moodustawad need wanad inimesed 8-osa. Huwitaw on weel järgminegi wõrdlus: 1881. a. oli Inglismaal lapsi kuni 15. eluaastas 8 korda rohkem kui wanu inimesi üle 65-a. wanuduses, 1901. a. 7 korda rohkem, nüüd ainult 3 korda rohkem ja 1965. a. oleks neid ainult 1,5 korda rohkem. Nõnda langeb laste osatähtsus Inglise elanike koguarwus järjekindlalt ja wanade inimeste tähtsus tõuseb. Näiteks oli 65—74-aastasi inimesi 1935. aastal 2,808,000, 1965. a. oleks neid 3,311,000 — ühe miljoni wõrra rohkem: 75-a. ja wanemaid inimesi oli 1935. a. — 908,000, 1965. a. — oleks 1,549,000.

See kõik tuleneb [illegible] mis andis 1876. [illegible] tuhande elaniku [illegible] peale. Alles käesolev [illegible] jul füüdis Inglis[illegible] ainult 600,000.

Sel muudatusel [illegible] nemises olekšid lige[illegible] tagajärjed. Järgi[illegible] melises eas oleva[illegible] protsendile — u[illegible] arw suureneb, kuid [illegible] pade järele, ei ta[illegible] oludes tööpuudus[illegible] me. Juba praegu [illegible] juseks Inglismaal [illegible] wõrreldes möödunu[illegible] laste arw on sum[illegible] suurenemud hooleal[illegible] sent, mis nõnda ra[illegible] dele ja teistele toe[illegible] wad koolid tühjaks[illegible] wa tarbimises. [illegible] wad lapsed, wõnta[illegible] tarbiwad wanad i[illegible] joni inimese ülem[illegible] wõi jääda mõjuta[illegible] dust, tööjõu ja ka[illegible]

Elanike arwu[illegible] maapind elaniku [illegible] mine paljudele kau[illegible] koosseisu. Näiteks [illegible] wähem leiba kui 4[illegible] setamise alla mahu[illegible] tuudiwal määral [illegible] Seni on hoonete e[illegible] nike arwu suurene[illegible] enam ei tõuse, siis [illegible] mine põllumajandu[illegible] dustoodangut ei sa[illegible] teiste maade saadu[illegible] taks enam tema ka[illegible] maal praegu 1 m[illegible] 5 miljonit. Kui se[illegible] tööta, siis oleks ker[illegible] dusi selleit tekis[illegible] ja kapitali ümberko[illegible]

Mõne päeva e[illegible] kaswu wähenemise [illegible] litsus esineb ligema[illegible]

Inglismaal on 500.000 trampi

Katsed kodutuid organiseerida

Keegi endine tramp, koduta wändur W. A. Cape, kes on 22 aastat matkamud mööda maanteid ja andis mõne aja eest Inglismaal wälja raamatu „Pool miljonit trampi", on asunud koduta ja peawarjuta inimeste organiseerimisele.

Trambiprobleem on niisama wana kui tsiwilisatsioongi, kirjutab Cape. Inglismaal tekkis see juba 200—300 aastat pärast Kristust. Põgenemud orjad moodustasid olulisema osa trampiseisusest, sellest õnnetust inimkihist, kes juba tollal kuulus wäljaspoole ühiskonda.

Aegamööda sai hulkuweist maale wits ja nuhtlus. Wõinud pidid astuma wahele, et rahwast hulkuritest päästa. Trampe hakati karistama selle eest, et nad olid peawarjuta ja kehwad. Aastal 890 wõlja antud seaduse järgi karistati ka kodanikku, kes oli abistanud hulkurit. Taheti sunniteel teha lõpp hulkrimisele, kuid see oli asjatu lootus, sest kõigist seadustest ja määrustest hoolimata pole tuhande aasta jooksul suudetud kaotada peawarjuta inimeste hulki.

Teine seadus anti wälja Londonis 1659. a. See nõudis, et kõik, kellel polnud kindlat elukohta ega tööd, pidid pealinnast lahkuma kolme päewa jooksul, wastasel korral olekšid nad märgitud põletismärgiga ja tõmmatud wõlla. Kuhu nad pidid minema, sellest ei seisnud seaduses sõnagi, ja kuna neid kõikjalt kihutati minema, siis mõjuski seadus ajajooksul wastupidiselt. Inimesed olid sunnitud ühest kohast teise põgenema.

Henry VII jagas trampid kahte liiki: terweiks ja haigeiks. Terweid poodi ja haiged said kõju minna kodukohta tagasi. Kes ei täitnud seadust, see wangistati. Henry VIII katsus trampidest wabaneda samasuguste abinõudega. Ta määras, et kõik trampid pidid minema tagasi sünnikohta. Neile anti poss, mis õigustas neid igast tee ääres asetsewast kogukonnast saama makstu toitu ja öömaja öö-päewa jooksul.

Neile, kes ei tahtnud heaga linnadest lahkuda, anti wõitu, ja kui seegi ei aidanud, löödi neil parem õlaw maha ja nad wiidi wangikiiudiga kodukohta. Kui Henry VIII oli Hoofstrad Iaiali saatnud, kroonisid ka hulkurid oma warjuwaigad. Teiste põhimõtetega ainus asja korraldanu kuninganna Elisabeth. Tema arwas, et kui inimene on koduta, siis on ta ka tööta. Walitsus hakkas hulkurid warustama leiwa ja töörriistadega. Kuid ühes kuninganna surmaga jäi ka see ilus algatus soiku.

Mõni aasta hiljem wiidi mitu laewalaadungit peawarjuta inimesi Inglismaalt uuele asumaale Wirginiasse, 150 aastat hiljem oli juba jõutud nii kaugele, et peawarjuta inimestele wõidi korraldada abistamisaktsioon. Hakati tööta hulkureid 4-shillingilise nädalatasu eest saatma kodanike juure tööle. Hulkuritele endile anti töö eest ainult siiüna ja ulualust. See kord erines orjusest ainult nimeliselt.

18. sajandi lõpul oli juba olemas niininetatud töö-maju, kus kodutud said töö eest toitu ja ulualust. Üks tolleaegne kirjanik ütleb, et töömajad olid ligaiarse ja putukate pesad, et wanu ja noori, haigeid ja terweid aeti ummidesse, kus polnud magamisaset poolteist neist.

Cape wärdab liig julgelt, et kui kirjanik oleks elanud meie ajal, poleks tal waja oma tolleaegset kirjeldust palju muuta.

Nagu näha mr. Cape'i raamatu pealkirjastki, on praegu Inglismaal 500.000 trampi. See on kohutawalt suur arw. Kui arwatame, et Inglismaal on 40 miljonit elanikku, siis on iga kahekümnes inimene seal koduta ja peawarjuta. Praegu töötab mr. Cape trampide organiseerimise alal, ei mingis revolutsioonilises mõttes, waid ainult nende olude parandamiseks.

Autori arwates ei hakka keegi trampiks wabatahtlikult, waid teda sundiwat selleks olud, mida ta ei jaksa walitseda. Mr. Cape'i enda elu näitab seda. Tema kodu polnud kõige kehwem, kuid wäga lasterikas ja minigisugusel seletamatul põhjusel oli tema alati porekonna must lammas. Teda tõugati ja põlati. 14-aastaselt arwas ta end olewat küllalt kannatanud ja põgenes Londoni tööd otsima.

Põgenemine õnnestus, kuid tööd oli wõimatu leida. Nii algas ta hulkurielu, mis kestis 1914. a. kuni 1936. a., millal ilmus triikjt ta raamat. Raamat sai wäga hea arwustuse ja teda on palju läbi müüdud, mis on mr. Cape'il wõimaldanud oma hulkurielule teha lõppu, jaada korralikuks kodanikuks oma maja ja kindlate elamuisidega.

Cape jutustab mõndagi lõbusat ja huwitawat Londoni kodutute elust. Esmalt ta puutuis kokku tänawalaulja-tega. Siis müüs ta tuletikke, mis öieti on waid maskeeritud kerjamine.

Ta ei salgagi, et pehmistrikid kuulutawad trampide, „õigustatud ülalpidamisnõudmiste" hulka.

Ühe naistrampi hüüdnimeks oli „lady" Dorothy. Tema ilmus kuhugi rikkasse Londoni porekonda kohwrite ja kirjaga, millest lubati teenistuskohta. Kui „lady" kuulis, et oli juhtunud ekitsus, sest majandusliku kriisiga ei wõrjatud seal majas üldse teenijat, haakas ta uutma, seletades, et kogu ta rahanõusuke kulunud sõiduks ja tal pole kuhugi minna. „Millega ma õstan endale nüüd sõidupileti Põhja-Inglismaale, kust mind siia kutsuti?" kurtis ta. Talle anuctati ikka wäikesem wõi suurem summa hädajt pääsmiseks.

Kord oli ta endale hankinud aadressi, mis wiis teda ühe noormehe korterisse. See mõnidugi ei wajanud ladyt, kuid ei annud ka kojusõiduraha. Ta pani üüdruku autosse, sõidutas ta jaama ja ostis talle ise pileti. „Sõitke nüüd koduluma!" küsutas ta. Siis läi ta weel hoolikalt walwama, kas „lady" tõesti rongiga Londonist wäljub. Rong juhtus olema kiirrong, ja „lady" wõis rongilt pääseda alles Kesk-Inglismaal.

Nii, nagu Euroopa Ameerikat näeb...

LUIGI BARZINI

Ei saa salata tõsiasja, et Euroopas saad sageligi hulle kujutlusi uuest maailmast. Toon siin mõningad levinumad arvamused meie Ameerika kohta Euroopas:

Kõik, mis ameeriklased söövad, tuleb plekk-karpidest.

Enamik ameeriklasi elab pilvelõhkuja sajandal korral.

Ameeriklannasid on raske võluda, sest need on isemeelsed ja egoistlikud inimolendid, kes armastavad ainult iseennast.

Ameeriklannasid on kerge võluda, sest reisil olles nad unustavad igasuguse moraali.

Ameerika ülikoolides ei õpita sama hästi kui midagi, sest üliõpilased raiskavad seal oma aja peamiselt rugby mänguga ja flirtimisega.

Tänavavõitlused politsei ja gangsterite vahel on midagi igapäevast. Ollakse harjunud kuulipildujate tulega oma akna all südaöö. Sageli veetakse tänavavõitlusis mahalastute laipu mööda tänavaid, kuid elanikud ei pööra sellele vähematki tähelepanu.

Ameerikas pole kunsti ega kunstnikke.

Ükski ameeriklanna ei oska keeta ja kui ta seda oskaks, siis poleks sellel väärtust, sest ükski inimene Ameerikas ei oska teha vahet hea ja halva roa vahel.

Ameerikas on autod nii odavad, et neid ei maksa parandada. Nad visatakse lihtsalt ära nagu läbiloetud ajalehed.

Kui ameeriklased saabuvad Veneetsiasse, siis küsivad nad, millal seal oli suur uputus.

Suurema jao ameeriklaste soontes voolab indiaanlaste verd.

Ameeriklased töötavad vaimustatult eluaeg, et aga oma naistele teenida teemante ja jahtlaevu ning võimaldada maailmamatke.

Elu Ameerikas on mehhaniseeritud ja igav.

Enamik ameeriklasi on miljonärid, kõik teised on väga rikkad.

Suurem jagu ameeriklasi on nii või teisiti hullud.

Ameeriklane astub tuppa, kübar peas ja istudes ta paneb jalad lauale.

On olemas ka kultuurseid ja tsiviliseeritud ameeriklasi, kuid need elavad Euroopas.

Ameeriklased söövad kõik, mis neile ette pannakse.

Ameeriklastel on hea iga jook, mis talle pudeliga lauale asetatakse.

Ameeriklased usuvad kõike, mis neile jutustatakse, eriti, et selle ja selle maali on loonud vana kuulus meister. Nad ostavad Euroopast igasugust vana kolu kalli hinna eest.

Iga ameeriklane on olnud vähemalt viis korda lahutatud.

Ameerika insenerid on väga tõhusad oma leiutuste ja ratsionaliseerimissaavutustega, kuid nad leiutavad harva midagi täitsa uut.

Ameeriklased on paksunahalised, valjud, siidametud, ebaromantilised, materjalistlikud ja sammuvad üle laipade.

Ameeriklased on veidralt sentimentaalsed ja lasevad end liigutada igast romantilisest väljamõeldisest.

Kõik ameeriklased on ilusad...

On veel palju muudki, mis eurooplased mõtlevad ameeriklastest. Seda ühist univormi kõigile ameeriklasile eurooplase silmis võiks üksikjuhtumeil võrrelda sellega, mis ameeriklased mõtlevad eurooplasest. Näiteks kujutleb ameeriklane, et iga prantslane petab oma naist või et kõik itaallased laulavad. Kuid see on juba omaette peatükk.

Ta pidi niiid oma rahajt ojtuna piileti Londoni, kust tal polnud wähemalt soowi kuhugi lahkuda.

Pensionist elawad wanad ohwitserid on heldeid trampe abistama. Eriti, kui ojaiatse jutustada, et ollakse olnud sõjamees ja muutakse häädi kõjutatõõmu. Kuid wõib neidegagi minna teisiti kui ollakse kawatsemud, jutustab Cape. Kaus trampi läks ühel päewal teenitama üht erukoloneli. See wõttis nad jõudumlikult wastu ja küsis, kas nad ka marssida oskawad. Saades jaatawa wastuse, komandas kolonel: „Seis! Marjš!" Niiid jõrkis wana sõjamees wärawa jurre, awas selle ja karjus: „Marjš, wälja, otse edasi!" Nii wõisid trampid koloneli nõajat oma teekonda mööda maantee jatkaia lõunat jõõmata ja piiburaha „teenimata".

Tramp üksikisikuna wõib olla koomiline olend, kuid 500.000-pääse inimhulgana, kellel pole õiget seadusliku kaitset, nad nõajawad organiseerimist ja nende elutingimiste-parandamise-ning töökanimise-küsimused wõrjawad imrimist.

Zürichi varjatud varandusi

Veimevaka, lihavõttemunade ja jõulukinkide ostmise fonde

Praegusajal, kus linnad põevad rahanduskriisi, on Zürichi linnaisadele suureks lohutuseks rikkalik fondide olemasolu, mis osalt juba asutatud sajandite eest.

Vanimaks Zürichi linna fondiks on 1548. a. koorihuhilt Johannes Brüggerilt asutatud abiraha, mille summad määratud „koolinoorsoo abistamiseks ja vaeste kodanike tütarde varustamiseks veimevakaga". Fond koosneb kahest miljonist frangist. 1607. a. asutas leskproua Thomann omanimelise fondi, mil-

lest möödunud a[illegible] üliõpilastele ja gü[illegible] lastele. Mõni aa[illegible] Barbara Vogel-M[illegible] raha, milles praeg[illegible] jandist on pärit [illegible] millele kuulub pra[illegible] tuses, siis veel [illegible] 13.891 guldnast [illegible]

19. ja 20. saj[illegible] malnida eigle haig[illegible] matult kodanikult [illegible] Üks fond on määr[illegible] hankimiseks, teine[illegible] ostmiseks, millest [illegible] lihavõtteväljasõite [illegible] asutati ka prof. [illegible] Naef-Hatti matkaa[illegible] rahasid linnavolik[illegible] seneridele. Sesse[illegible] semaid fonde on [illegible] 1909. a. asutas [illegible] on määratud „[illegible] haigete, puhkustva[illegible] tööjõu kaotanud [illegible] vaeste haigete [illegible] „taudifond" munde[illegible] rafondiks.

Huvitav on e[illegible] terite ehitamist o[illegible] naametnikele". Se[illegible] ja on nüüd kasv[illegible] parkidel on ka om[illegible] On raamatukogu[illegible] rikkalikult varusta[illegible] dekaile, virkadele [illegible] ratud fond on k[illegible] dorferi fond on [illegible] tiste kaunistamisel[illegible] valitseb juba üle[illegible] Meyeri fondis, mis[illegible] kaevude ehitamisel[illegible]

Speerli fond o[illegible] lukutsumiseks. Wa[illegible] kodude asutamise [illegible] linna „ilustamist ja [illegible] kasvanud arhitekt [illegible] did. Ta isa oli ol[illegible] tuses kaotanud ko[illegible] suri 1866. a. kibes[illegible] nelised sildade ehi[illegible] nike umbusalduse [illegible] dusest vististi ta [illegible] hakata tarvitama [illegible] aastal.

Suur juubel Oslos

Täis hotellid ja terane liftipoiss. — „Hannele taevaminek". — Johanne Dybwadi 50 aasta juubel. — Temperamendikas, aga uskumatult väike tädike. —

ANTS LAUTER

Esimene hotell — täis. Teine hotell — täis. Kolmas, neljas, viies... Ligemale tosinani. Ikka seesama. Autojuht lahutab käsi. Olevat mingi eriline püha. Väljast palju sissesõitjaid. Oieti see ei olewatki mingi eriline tähtis püha. Vaid kombeks jäänud pühitsuspäev vanast daani võimutsemisajast. Ja nüüd peab võõraski selle all kannatama. Olukorra lahendamise võttis päris oma algatusel endale ühe vähema hotelli terane liftipoiss. Otse lust oli vaadata, kuidas ta kõnetoru hoides rinna tähtsalt ette ajas, hääle sügavamale kruvis ja kõigepealt oma hotelli nime väga rõhutades rea teiste hotellide portjeedega seisukorra üle nõu pidas. „O yes, situation is not hopeless" — sõnas ta siis päris lapseliku rõõmuga. „Kolme tunni pärast vabaneb ühes hotellis tuba." Tehtud. „But it is not first class," pidas ta tarvilikuks hoiatada. Seda parem.

See väike stseen oli esimene laitmatu teaterlik akt, millega puutusin kokku Oslos. Päris kindlasti see väike vahva poiss on tulevane suurus mõnes Oslo teatris. Võib-olla järgmise Osloreisi korral näen ta pilti „Det nye teater'i" reklaamkastis. Nüüd vaatas sealt teine, peagu niisama nooruke nägu. Irene Thomsen-Hannemore. Kui afišil leidus ka veel Hauptmanni nimi, oli selge — „Hannele taevaminek". Tuttav autor ja tükk. Sisse. Tänavail voogas määratu rahvahulk. Kilkamist, rõõmu ja elu otsatult. Aga ilus „Uus teater" oli ja jäigi sel õhtul peagu tühjaks. Oslo tänavail kõitis võõra tähelepanu nooruse rõkkav naer ja säravad silmad. Võltsimatu noorusega ja säravi silmi kõitis teatris ka väike Hannele. Ikka säravi silmi. Hirmus ja rõõmus. Eriti veel surmas... Nii sundis Irene Thomsen lõpuni enda Hannelesse kiinduma ja andestama ka osa veidi monotoonse ehituse ja ülemäärase välise rahutuse. Haruldaselt palju sooja inimlikkust hoovas Georg Lökkebergi õpetaja Gottwaldist. Üldse peaks märkima, et etenduse hele pool oli õnnestunum etenduse varju poolest. Näitejuhina vastutas Björn Björnson. Vana kuulsa Björnsoni poeg. Temagi juba vanadusest valgepäine, aga nooruslikult elav ja sädelev. Ta ülevoolava temperamendi arvele tulebki vist panna need mõningad pisut liig teravad värvid etenduse varjupoolsete tegelaste esinemisis. Samuti kui tuleb tema arvele panna aga ka etenduse üldine sobimus, selge rütm ja haruldaselt otstarbekas, meeleolusid toetav valgustuse käsitus.

•

Norra Rahvusteater kees ja kihas suure juubeli ettevalmistusis. Norra populaarseim näitlejanna Johanne Dybwad pühitses oma 50-aastast lavategevust. See sündmus varjutas mõneks päevaks kogu muu teatrielu Oslos. Kuivõrd laialt ja sügavalt näitlejanna võib haarata südameid ja meeli, seda tõendas kõigepealt ajakirjandus, Näis, et kõik ajalehed paariks-kolmeks päevaks olid muutunud eriväljaanneteks Johanne Dybwadist. Tänavail seisid hulgad vaateakende ees. Seal oli rida Dybwadi pilte. Kõnelus muidugi vaid Dybwadist. Samuti trammis ja autobuses. Rahvusteatri telefonid, nii seletati, seisid paar päeva kuumad palveist pidupäevaks kohta saada ükskõik mis hinna eest. Aga maja oli juba ammugi viimse võimaluseni välja müüdud. Sarnane olukorra paratamatus lubas rahuliku südamega muretseda endale pidupäevaks koha teise teatrisse. Rahvusteatriga ja Johanne Dybwadiga tutvumiseks näis aga ainus võimalus olevat pidu eelpäeval ja „Kuningas Lear'i" kaudu. See läks Dybwadi lavastusel. Etenduses oli suurt joont. Vanema põlve näitleja Egil Eide Learina esines imposantselt ja haaravalt. Osa tõlgitsuses, samuti kogu esinemislaadis vanade kuulsate traagikute traditsioone meenutavalt. Kuid ilma et ta oleks „tundmusi narmasteks kärlstanud". Ta oli oma elamusis aus ja vältis õõnsat paatost. Ka dekoratsioones oli taoteldud suurejoonelisust ja avarust. Venelane Aleksei Zaitsoff oli kasutanud peamiselt suurepinnalisi maalitud lõuendeid. Ta oli dekoratsioones ausse tõstnud võimalikult ulatuslikult jälle vana puhtmaalilise põhimõtte. Nii andis ta reu väga huvitavaid lavapilte. Kuid tal oli raskusi nende otstarbeka valgustamisega. Ja näitleja lavale ilmudes, eriti esiplaanile, kaotab sarnane dekoratsioon siiski palju oma perspektiivi-illusioonist. Ning mõni juhuslikult dekoratsiooni riivav mantel tapab illusiooni sootuks. Olgu siis näitlejal kui-tahes rikas fantaasia, mõneks hetkeks kaotab temagi usu oma ümbruse tõelikkusse. Rääkimata publikust. Side katkeb ja selle uuestisõlmimine nõuab pingutusi. Neid mõningaid asjahuid pingutusi võiski märgata sellel etendusel. Suurearvulisest, aga võrdlemisi ühtlasest tegelaskonnast võiks siiski eriliselt välja tõsta Gerd Nisseni Gonerilina ja Olaf Havrevoldi Edmundina.

•

Raske, aga tänuväärse ülesande on endale võtnud Oslo „Det Norske Teatret". Ta taotleb olla norrapärane mitte ainult oma teatrikunstilisis piiudeis, vaid ka keeles. Daani võimuaeg Norras avaldas survet norralase meelele ja keelele. Meelt ta ei suutnud muuta. Küll aga suutis muuta keelt daanilik trükisõna. See daani pärandus keeles kestab tänini. Norra daanipärane kirjakeel kipub lämmatama ürgse, õige norra keele viimsed sugemed ka maal. Nii seletas Norske teatri direktor Hergel. Vanale, õigele, rahvapärasele keelele tuleb ta eluõigus tagasi võita. Rahvale tuleb suhu harjutada jälle oma puhas keel. Küllap siis tekivad nõuded puhta keele järele ka ajakirjanduses ja kirjanduses. Praegu aga nimetab Rahvusteater ennast „National-Theatret", Uus teater „Det Nye Teater" ja Norra teater „Det Norske Teatret". Iga teater kirjutab sõna „teater" omamoodi. Üks nimetab vasakut poolt teatris „venstre" teine „vinstre". Kuid ka tilk uuristab kivi. Nii arvab Norra teatri väike, rõõmus, energiast särtsuv direktor. Täna võib-olla ei võeta tõda ega ta tööd veel küllalt tõsiselt. Aga ta on optimistlik. Võib-olla saabub aeg, kus see teater ei tarvitse oma vastaseid võtta enam tõsiselt. Käiks aga rahvast — ohkab direktor. Siis — tilk-tilgalt.

•

Selle väikese huvitava teatri külastamist takistas aga Johanne Dybwadi juubel. Külalislahked norralased ei pidanud loomulikuks, et teatrikülaline võõrsilt kuulab kuski väikeses teatrikeses vana ehtsat norra keelt, millest ta niikuinii aru ei saa, samal ajal kui Norra kogu teatrielu raskuspunkt on asetatud Dybwadile. Kuidas ja milliste keerdkäikudega, aga omaette ja tasapisi olukordi arendades ja lahendades oldi kuulsale juubelietendusele vabaks võldetud üks koht teises reas. Kutse banketile kuulus nagu endastmõistetavalt selle juure.

Ja nii siis: Gunnar Heibergi näidendi *„Tädi Ulrikke"* pidulik etendus Rahvusteatris. Publikuks aina eliit ja koorekiht. Mis sellest rääkida — aina frakid, ordenite read, kiiskavad kivid ja õhtutualetid. Peaminister ja valitsuse liikmed. Kuninga perekond. Hümni ei mängitud. Näitlejanna Nissen luges proloogi, Nordahl Griegi pühenduse Dybwadile. Küll luges Gerd Nissen selle proloogi hästi. Ülilihtne, ja südamlik, õnnelik ning uhke ühtlasi. Nii seisis näitlejanna seal ning lausus salmikuid. Mitte publikule. Ei. Näis, ta tundis end ihuüksi heljumas mingis otsatus ruumis. Vastu tähele, mille ta haaras kerge käega, avas ja leidis tõe. Uue ja imesteldava. Ja tundis samal hetkel tungi, sellele tõele leida sõnaline ja kõlaline vorm. Hardus, imetlus ja üsna tagasihoidlik liigutus õnnest ilmus näitlejanna häälesse. Vargsi, võimalikult märkamatult, tarvitati saalis taskurätte. Oha tihenev odööri lõhn märkis nende kuuluvust peamiselt daamidele. Härrad vaid neelatasid tagasihoidlikult. Küllap lendasid kõigil mõtted ka raske eesriide taha aulikule juubilarile. Naeris ta sellal või nuttis? Tarvitas taskurätti või ainult neelatas? Kindlasti ei tea. Aga hilisema tutvuse põhjal selle daamiga peab oletama, et ta ainult neelatas.

Isetegevus ovatsioonides, pärast proloogi, andis publikule ta meelekindluse tagasi. Nii asuti muheleva mõnuga nautima näidendi huumoriga joonistatud kujusid. Haritlaskond möödunud sajandi 70-datest aastatest. Selle elu ja olu kipitab autoril südamel. Daani kirjanik aga kriimustab norralasi. Või olid norralased ise näidendi keskuse Daanist Norrasse ümber asetanud? Ei taibanud selgitada. Tükk mängib igatahes Christianias. Autori müksud käivad peamiselt haritlaskonna vanurite pihta. Noorureid ja üliõpilaskonda säästetakse.

Mängiti ühtlaselt ja hästi. Näitejuht Halfdan Christensen võis oma kontosse kirjutada tunnustatava lavastuse ja lisaks sama tunnustatava advokaadi kuju. Realistlik, mahe häälestus tüki koomikas ja draamas. Agedamaid, pealetungivamaid noote ja veidi nurklikumaid joonistusi tõi etendusse juubilar ise. Kahin käis saalist läbi, kui lava tagant kostis vägev, kangelasliku naise hääl. Nii mehine ja valitsev hääl, et tekkis kartus, kas selle omanik mahub sisse väikesest kõrvaluksest laval, kust teda asuti ootama. Ja siis veereb lavale väike, no nii uskumatult väike tädike. Vaatajal hakkab

Majanduslik ringvaade

Ilmub neljapäeviti

Pääsuvõimalusi nõiaringist

Rahvasteliidu majanduskomitee kokkuvõtlik retsept

Hollandi peaministri van Zeelandi maakuulamisretk Euroopa ja Ameerika tähtsamatesse pealinnadesse on üritatud selleks, et leida võimalusi rahvusvahelist kaubandust praegu, majandusliku tõusu aegadel halvavate kitsenduste kaotamiseks, on need küsimused vastselt asetanud üldise tähelepanu tulipunkti. Mõistetava põnevusega ootavad tema retke tulemusi ka Rahvasteliidu rahandus- ja majanduspoliitilised ringid Genfis, ning alljärgnevatest kaalutlustest, mis peegeldavad ses keskuses praegu valitsevaid vaateid neile küsimusile, ühtlasi peaks ilmnema nende lahendamisega seotud raskused.

Ettepanekuid rahvusvaheliste kaubandustõkete ja kitsendavate kontrollsüsteemide kaotamiseks on tehtud ja tehakse küll järjest, kuid sellele vaatamata pole maailma tähtsamad kaubandusriigid siiski veel leidnud teid nende tõkete kaotamiseks, ning seepärast üha rohkem kuuldub nurisemist selle üle euroopa ja ameerika majandushäälekandjais. Ka Rahvasteliidu täiskogu kui ka nõukogu solidaarselt on kõikide riikide valitsustele korduvalt teinud vastavasisulisi meeletuletusi, avaldanud väljapääsuks nõuannet ja soovitusi. Ent kahtlus püsib, kas need soovitused siiski ei lange vaid kurtidele kõrvadele ega jää hüüdjaks hääleks vastastikuse umbusu kõrves ka edaspidiseks.

Näib, et see kõik, mida suudab ka peaminister van Zeeland oma praegusel misjonireisil, on vaid vanade tõdede meeletuletus ja korrutamine, sest tema ettepanekute järgimine tegelikkuses jällegi jääks vaid üksikute valitsuste endi otsustada.

Kitsenduste hüpnoos

Tänaseks juba kõikides riikides ja rahvamajandustes mitmesugustel põhjendustel käsitatavad majanduspoliitilised meetodid on muutunud ühiseks nimelt selles, et nad seldavad kõikide selliste tõkestuste lakkamatut tarvidust, nagu on sisseveokvooted, kõrged tollid ja valuutakontroll. Need kolm kaitseabinõu, olles alul rakendatud vaid selleks, et vältida riigi rahvamajandusele kahjulikke ja ebasoodsaid, kuid siiski vaid ajutise iseloomuga välismõjutusi, nüüdseks on aga arenenud niisuguses kindlas suunas, mis ei õigusta nende olemasolu enam ka neil alul leitud põhjendustel. Oma arengus need abinõud on muutunud sobivaiks peamiselt vaid suurkapitali ja kitsarinnalise rahvusluse huvidele, kusjuures laiemate hulkade heaolu ohverdatakse kihihuvidele rajatud autarkia ideele, ning sellist, rahvusluse sildiga varjatud nõiaringi murda on muidugi veelgi raskem.

Viimaste aastate kestes on selgunud lõplikult, et sissevedu piirav kvootede süsteem, mis oli alul võetud käsitusele vaid normaalhindade säästmiseks nendes maades, kes tahtsid end kaitsta dumpingu ja riiklikult subsideeritud tööstuse abil võistlevate riikide vastu, on kaotanud oma mõtte. Sest varsti neis mais asuti piirama ka äritehingute mahtu ja uute, kuid siiski võistlusväärsete ettevõtete ja tootmismeetodite siginemist, et ei tuleks nendega jagada turgu. Tarbimis- ja eriti toiduainete hindade vahe vabama kaubandusega maade ja suuremate kitsendustega riikide vahel selle tulemusena aina süvenes. Seetõttu kahanesid turustamisvõimalused veelgi, ja neis mais, kuhu väljavedu veel osutuski võimalikuks, omakorda arenes dumping, — hindade allaviimisega piirideni, kus edasised kitsendused näivad ainsama väljapääsuna. Kvootedesüsteemi praegu enam küll ei saa kuidagi õigustada, aga kord panetatud kitsenduste kaotamine osutub iga mööduva päevaga siiski järjest raskemaks. Kõik kolme liiki riigid: — need, kus veel hingitseb vabamajandus, need, kes käsitavad kitsendusi, kuid tahaksid neist vabaneda, ja ka need, kes on valinud viimseks lootuseks peostsuhu autarkia, seega näiliselt nagu enam ei suudagi asuda tagasi teele, mis võimaldaks äritegevuse elavnemist õitsenguni ülemaailmlikus osasaamises.

Muutunud olukord

Viisteistkümmend kuud tagasi Inglismaa, Prantsusmaa ja P.-Am. Ühendriigid sõlmisid rahanduskokkuleppe, mille sihiks oli tasakaalu hoidmine rahvusvahelisel vääringuteturul selleks, et anda vastulööki ja avaldada vastumõju kvootede ja vääringukontrolli kõvenemisele. Neile järgnes terve rida muid riike, — esiteks Holland, Belgia, Šveits, siis Tšehhoslavakkia, Greeka, Läti ja Türgi, — kuid taotletav siht jäi saavutamata. Saksa ja Itaalia jäid sellest üritusest eemale, ning hiljem taandusid sellest kavast ka mõned neist riikidest, kes temaga alul ühinesid. Van Zeeland oli üks neist, kes seejärele jõudis veendumuseni, et ilma uue, kas või piiratud koosseisuga üldise majanduskonverentsi ja -nõupidamise kokkukutsumiseta enam edasi ei saa.

Olud 1933. aastal aset leidnud ülemaailmlikust majanduskonverentsist saadik on põhjalikult muutunud. Hinnad on tõusnud, hindade ja tootmiskulude vahe on rohkem kooskõlastatud, ning on tehtud edusamme ka hindade stabiliseerimises. Neis suundades tulebki otsida teid edasiseks paranemiseks. Tõsi, on küll ka neid, kes majanduslikule tõusule näevad järgnevat paratamatut depressioonitonti. Märgitakse, et praeguse tõusu põhjused on eeskätt ikkagi vaid kunstlikud, riikide tohutute relvastuskulutuste näol. Tõendatakse, et seeläbi ebaproduktiivselt küll suurenevad kulud siseturul, kuid iga riigi eksport jääb endisele tasemele. Kinnitatakse, et riigid on huvitatud välisvaluuta kogumises vaid toorainete hankimise otstarbel ja aseainete abil autarkia süvendamises, mitte aga vahenditekäsitamises, mis võimaldaksid parema toodangu suurendamist ja seega ka üldist heaolu. Seega aga tegelikult juhitakse tähelepanu vaid kolmandale tähtsale tegurile nõiaringis, — poliitilise julgeoleku puudumisele. Ja seejuures pessimistidel tohikski olla õigust vähemasti sel määral, kuivõrd nad oma väidetega ei lase ununeda selle kolmanda, poliitilise, teguri tähtsusel.

Selleks ainsamaks asutuseks, kes vahemikus pärast Londoni rahanduskokkuleppe sõlmimist küsimuse kallal tõsisemalt ja ulatuslikumalt on juurelnud, osutub Rahvasteliidu rahandus- ja majanduskomitee Genfis. Olles korraldanud põhjaliku ankeedi kõikides riikides, komitee töötas välja rea praktilisi abinõusid, mida tuleks käsitada kaubanduse elustamiseks omaette rahvamajanduste vahel. Kvootede ja valuutakontrolli kaotamine riikide poolt oleks lahendusena küll ideaalne, aga ainult üksikutel juhtumitel valitsustel seni on jatkunud julgust kvootede asendamiseks mõõdukate tollidega või et nad lubasid oma riigi rahaüksusel ise leida enda õige hinnatase, — eeldusel muidugi, et seejuures riigi rahandus on mõistlikult juhitud ja eelarve tasakaalus. Ja kõikidel neil puhkudel tulemused osutusid rahuldavaiks. Kahjuks aga paljusid riike praegu takistavad sellele teele asumast puhtrahvuslikud kaalutlused. Erandjuhtumeil on sisseveokvooted küll kaotatud, — kuid ainult selleks, et võita ajutisi raskusi, nagu näit. liigset hindade kerkimist pärast vääringukursi langetamist, mõne tarbimisaine siseturuhinna reguleerimiseks j. m. s., ja alati hiljem on kvootesüsteem võetud käsitusele jälle.

Praktiline väljapääs

Nõiaringist pääsmiseks tohiksid praegustes oludes sobivaimaks osutuda bilateraalsed ja multilateraalsed kaubanduslepped, kvootede kaotamise või nõrgendamise (resp. suurendamise) sihiga üksikutelt sisseveoainetelt. Vajalist kaitset omamaa toodangule võib seejuures saavutada parajate tollide abil, mida hiljem saaks tarbekorral veelgi alandada. Seejuures osutub tähtsaks asjaolu, et sel kombel suudetaks vältida tollide tõstmist üksikute majandusringide erihuvides. Esimestena tuleks kaotada kvooted tööstusaladel ja -ainetel. Nõudluse kasvades peaks osutuma võimalikuks jätta ära kvooted suuremalt osalt — kui mitte kõikidelt — valmiskaupadelt, ja käsikäes põllumajandusse rakendunud elanikkonna ostujõu kasvamisega võiks järkjärgult kaotada kvooted ja riiklikud juuremaksud ka põllumajandussaadustelt. Igale tõsisemale dumpinguohule tohiks aga alati vastu astuda ka ajutiste kitsendustega. Samuti ka valuutakontroll osutuks tarbetuks seejärele, kui valitsused tema kaotamiseks on tasandanud tee koduste abinõudega: tootmiskulud ja hinnad tuleks lähendada võimalikult maailmaturu hindadele, korraldades selleks eeskätt vääringu- ja krediidiolusid riigis. Seejärele, kui enamik riike on astunud kõik võimalikud sammud niisuguses suunas üksikult ja omaette, tohiks kohe kõne alla tulla ka suurem riikidevaheline ühisaktsioon samaks otstarbeks.

Kahte liiki riigid

Vahendid ja ja nende käsitamisviisi otsustaksid riigid ise. Rahvasteliidu majanduskomitee kavatseb oma uues aktsioonis esimeses järjekorras pöörduda selliste riikide valitsuste poole, kus on käsitlusel valuutakontroll, ja olles saanud vastused selle kohta, mil määral need maad on valmis kitsendusi kaotama, saadetakse järelepärimised riikidele, kus valuutakontrolli ei ole. Esimeses liigis riigid peaksid esijoones ümber korraldama oma krediidipoliitika ja osalt ka oma vääringud nõnda, et nende siseturuhinnad nihkuksid võimalikult võrdsele tasemele maailmaturuhindadega; neil tuleks tasakaalustada riigieelarved, hädapärase omaabi toed, nagu sisseveokvooted, clearingusüsteemid, riiklikud subsideerimised ja valuutakontroll. Valuutakontrollita maades tuleks kvooted ja enamsoodustused samuti kaotada või lõdvendada, tollid stabiliseerida, ning neil maadel, kus krediidiolud avaramad, tuleks uuesti alustada teiste, kitsamate riikide finantsilist abistamist, laenustamist. Ainult nõnda võib loota edu ka vääringute stabiliseerimisele kullaalusel.

Selliste ettepanekute puhul muidugi on võimalikud nii mõnedki kahtlevad ja isegi vaenulikud vastuväited, kuna pealegi lahenduste otsimiseks mõnedel tähtsamatel euroopa riikidel, kes on Rahvasteliidust väljas, puudub huvi. Eraldumine, sisseveo- ja valuutakontroll ning muud tõkestused ja kitsendused autarkiana iga rahvamajanduse aga viivad vaid laostamisele. Ainsam pant majandusliku õitsengu tagasivõitmiseks ja jatkamiseks on rahvusvaheline koostöö täiel rindel.

Soome majanduslik seisukord

Rahaministri aruanne üldolukorrast

Rahaminister Väinö Tanner esines ringhäälingus kõnega majandusküsimuste üle. Minister andis huvitava ülevaate Soome majanduslikust arengust ja konstateeris võimast edu kõigil majanduslikel aladel, võrreldes 1930. aastaga. Eriti äsjalõppenud aasta on paljudel aladel olnud rekordaastaks. Möödunud aastal on suurenenud toodang ja paranenud toodete hinnad. Kogu rahval on olnud tööd, nii et tööpuudus on jäänud Soomes õige väikeseks. Samuti on tõusnud tulud. Ka väliskaubandus on tugevasti suurenenud. Viimase seitsme aasta jooksul Soome on eksporteerinud kaupu seitsme miljoni marga eest rohkem kui importeerinud. Möödunud aastal väljaveo ülekaal vähenes umbes 100 miljoni margani, kuid see sündis loomulikul põhjusel, sest majanduslikul tõusuajajärgul paigutatakse rohkesti kapitale tootmisvahenditesse. Ka riigimajandus seisab tugeval alusel. Viimaseil aastail riik on tasunud rohkesti oma välisvõlgu. Peale selle on suurem osa välislaenu korraldatud ümber siselaenudeks. Praegu on sise- ja välislaenude protsent vastavalt 63 ja 37, kuna 1930. aastal see oli 11 ja 89. Edasi minister vaatles neid lähemaid ülesandeid, mida riigil tuleb teostada, ja tähendas seejuures, et praegustel rahututel aegadel on tarvis hoolitseda ka riigi kaitsejõudude kordaseadmise eest. Selles suhtes tehtud ettevalmistustest selgub, et kulutusi kaitsejõududele tuleb suurendada kuni ühe neljandikuni riigi üldkuludest. Seejuures minister tähendas, et riigikaitse kulud tuleb kanda ühel sugupõlvel ja et neid ei või jätta järgnevatele sugupõlvedele. Seepärast riigikaitsekulude suurenemise tagajärjel tuleb tõsta makse tuludelt ja kapitalidelt. Kõne lõpul minister käsitles küsimust, kas Soomel on veel võimalusi toodangu arendamiseks. Ta arvas, et selleks leidub võimalusi nii põllumajanduses, puutööstuses kui ka mäetööstuses. Ent ühtlasi tuleb taotleda sisemaa tarvituse suurendamist, ütles minister.

Munaeksport Saksa tähe all

Aastaväljaveost suundus Saksamaale 84,4 prots., eelmise aasta 51 prots. vastu

1937. aasta kanamunade väljaveos on toimunud võrdlemisi olulisi muudatusi.

Väljaveokontrolöri aruandest paistab kõigepealt silma väljaveo vähenemine võrreldes eelmise aastaga 3.315.960 muna võrra. Üldine väljavedu on langenud 43.701.120 munalt 40.385.160 munale. Kui vaadelda väljavedu kuude järgi, siis selgub, et järsk langus on toimunud väljaveo teisel kuul — mais —, kus 10,2 miljoni muna asemel eelmisel aastal on eksporditud 7,0 miljonit muna. Teistel kuudel on väljavedu liikunud eelmise aasta piirides. Suurimaks väljaveokuuks 7,3 miljoni munaga oli möödunud aastal juuni, eelmisel aastal aga mai 10,2 miljoni munaga. Eksport algab meil tavaliselt aprillis ja lõpeb detsembris. Kuid detsembri väljaveokogus jääb juba üsna väikeseks. 1936. aastal oli see vaid 360 muna, 1937. aastal 72.360 muna. Sellest paistab silma tahe eksporti arendada ka talvekuudel.

Märksa suuremaid muutusi sisaldab aga väljavedu maade järgi. 1937. aastal on väljaveomaadest Saksamaa kerkinud tugevasti esiplaanile. Väljavedu sinna on tõusnud üldisest väljaveost 51,0 protsendilt 84,4 protsendile. Möödunud aastal välja veetud 40,4 miljoni suurusest üldkogusest läks Saksamaale 34,1 miljonit muna. Selle tagajärjel Inglismaa osatähtsus on läinud tagasi 39 protsendilt 13,6 protsendile. Vähenenud on ka teiste munaturgude osatähtsus. Eksport Tšehhoslovakkiasse, mis eelmisel kolmel aastal püsis kahe miljoni muna ümber, on üldse jäänud ära. Ka Šveitsi turu osatähtsus on langenud 5,9 protsendilt 2,0 protsendile. Samasugune lugu on ka teiste maadega, kuhu varem turgude sissetöötamise eesmärgil saadeti juhuslikke proovisaadetisigi. Asudes eraeksportööride asemel kanamunade väljaveo monopoli kasutama, „Munaeksport" ei ole nähtavasti leidnud olevat vajalise töötada sisse uusi turge, vaid kasutada maksimaalsel määral juba varem sissetöötatud Saksa turgu, kus pealegi hinnad on olnud pisut paremad. Sellega on muidugi saavutatud teatud efekt, kuid kas seevõrra suur sõltuvus ühest turust osutub küllalt otstarbekohaseks, see laseb endas kahelda. Mõningaid raskusi sellest ilmnes juba sügisel riigimarkade saldo kõrgseisu kujunemisel Eesti Pangas, mille tagajärjel riigimargale oldi sunnitud tegema kaks ostukurssi. Selle all kannatavad aga teised eksportalad, mida peetakse vähemtähtsaiks.

Sotsiaalküsimusi

Veeühingute kraavitööd kuuluvad haiguskindlustuse alla. Nüüd on 8. jsk. kindlustusameti poolt 23. detsembril 1937. a. Pilistvere veeühingu kraavitööd Põltsamaa haigekassa alt välja arvatud põhjendusega, et põllutööliste õnnetusjuhtumite vastu kindlustamise seaduse eeskirjade järgi arvatakse veeühingute kraavitööd põllumajanduslikuks tööks, mis ei kuulu haiguskindlustuse alla. Nii on siis põllutööliste **õnnetusjuhtumite vastu kindlustamise seaduse maksmapanekuga seosesse viidud haiguskindlustuse tühistamine** neis käitistes, mis kuuluvad põllutööliste õnnetuskindlustuse seaduse alla, kuigi **õnnetuskindlustus ei aseta ega tee ülearuseks haiguskindlustust**, vaid on sellest isegi kitsam, erialalisem ja vähemtähtsam kindlustusliik. Põllumajandusliku töö määritelu on antud põllutööliste õnnetusjuhtumite vastu kindlustamise seaduses vaid „käesoleva seaduse mõttes", seega on küsitav, kas kindlustusameti otsused selles asjas on ka põhjendatud. Küsimus väärib kindlustusnõukogu seletust.

Haigusabiraha haigekassast makstakse ainult haiguse tõttu vahelejäetud tööpäevade eest. Selle järgi ei ole alust siis, kui töötatakse nädalas vaid kolm päeva, maksa kuue päeva eest abiraha, kui peakoosolek ei ole vastavat otsust teinud. Ainult peakoosolekul on õigus arvata päevade hulka, mille eest abiraha antakse, ka pühi ja neid päevi, millal ettevõttes tööd ei tehta.

Haigekassa abiraha makstakse seaduse järgi selle palga alusel, mille järgi haigekassa-maksu võetakse. Kui keegi saab tasu kuus 25 tööpäeva eest, tuleb abiraha maksmisel arvestada kuus ka 25 tööpäeva, mitte aga enama või vähemaga. Haiguspäevaraha arvestatakse keskmise päevapalga järgi. Kui 25 tööpäeva eest saadud palk jagatakse 30 päevale, siis ei ole tegemist enam keskmise päevapalgaga, ja sarnane jagamine ei ole õige. Keskmine päevapalk saadakse ainult siis, kui teatud ajavahemikul saadud töötasu jagatakse selle ajavahemiku tööpäevadele.

Haiguskindlustuse alla kuuluvad käitised, mis vastavad seaduses ette nähtud tunnusmärkidele, tervikuna. Nii ka lauavabrikud, kus ei saa vahet teha näiteks hoovi- ja teiste tööliste vahel, vaid kõik nad kuuluvad kindlustamisele.

Arstlikku personaali „Kiviõlis" on täiendatud: edaspidi ravib haigeid kahe asemel kolm arsti, ka abipersonaali arvu on suurendatud. Kuna „Kiviõlis" on rohkesti haigeid ja vigastatuid, siis oli arstide töökoormatus väga suur: päevas langes ühele arstile 40—60 ravialust.

Türsamäe ambulatooriumisse palgatakse 16. jaan. alates alatine arst hambahaiguste ja üldhaiguste alal.

Piimatalitused kuuluvad haiguskindlustuse alla. Ei olnud tähtis, kas piimatalitus kuulus mõnele mõisale või oli talude ühisettevõte. Nüüd on 8. jaoskonna kindlustusamet Olustvere mõisa piimatalituse, mis 1934. a. alates oli Viljandi ühishaigekassa all, sealt välja arvanud kui põlumajanduslikku käitise, sest selles piimatalituses töötatakse ümber vaid sama mõisa piima. Siin on kindlustusnõukogu seletus tarvilik.

Ka põllutööliste õnnetuskindlustusseadus ei anna siin alust haiguskindlustusseaduse tühistamiseks.

Kindlustusameteis on aruandjaiks tööinspektorid, kellel tuleks enne sääraste küsimuste otsustamist nõu pidada keskasutuse juhtivate jõududega, et asjata arusaamatusi ära hoida ja üle riigi neis küsimusis ühtlasi seisukohti saada.

Kutseühingute seadus on viimistlemisel sotsiaalministeeriumis. Ühes kutseühingute ümberkorraldamisega kavatsetakse ka neile õigus anda tööliste esindamiseks töötülide lahendamise komisjonis. Uut seadust on oodata juba käesoleval kuul.

Kuuldut, nähtut, loetut

Selgroo sirguajamiseks erikool. Kui polnud siin maa peal veel tsivilisatsiooni, kultuuri ega muud säärast loomulikkuse vastasust, mida tähistatakse paragrahvidega, siis valitses kõikjal niisugune loomulik vabadus, et igaüks võis lonkida nõnda, kuidas ta arvas heaks ning pidas oma kontidele mõnusamaks. Ajajooksul arenes aga olukord ometi selliseks, et inimene hakkas ennast eraldama esijoones teistest elusolevustest ja lõi ühe suurerühmalise rinde ning pani sellele nimeks selgroolaste liik. Sellest ajast peale teab juba igaüks, et ta omab selgroo ja kuulub seega eriliiki, mis on õilsam ning toredam kui kõik teised maapealsed looduslikud eriliigid kokku.

Aga kui satutakse eriliiki, siis käivad sellega koos paratamatult ka kohustused. Ja inimestele sai kohustuslikuks selgroo sirguajamine.

Kui meie 1920. aastal saime uue põhiseaduse, siis asutati Eestis spordikool, kus õpetati olümpiasportlasi ja ühtlasi anti kogu rahvale eeskuju selgroo õgvendamiseks. Nüüd aasta alul pidas „Isamaaliidu" esimees prof. J. Uluots „Estonias" kõne ja kinnitas, et praegu kehtima hakanud vastne põhiseadus tahab Eesti rahvale anda säärase luustiku ja säärase selgroo, et ta võiks seista sirgelt kõikide teiste rahvaste seas.

Prof. Uluots on seega arendanud selgrooluse teaduslikku distsipliini tõhusalt edasi ka Eestis. Kuna aga „Isamaaliit" ja ühes sellega ka tema esimees ning kogu juhatus ühes liikmeskonnaga on vaid ideelised tegelased ja aaterahva kogumik paleuslikul taustal, kes ei seisa poliitiliselt praktilisel alusel ega upu argipäevastesse askeldustesse, siis loomulikult pidi Eesti rahva selgroo tegelik sirguajamine jääma juba teiste hooleks ning ülesandeks. Ja nii see tõepoolest on nüüd kujunenudki.

Uue-aasta neljandal kuupäeval saigi teatavaks, et Eestis on tõusnud päevakorda spordikooli asutamise küsimus, mille vastu on näidanud erilist huvi majandusminister. Kui nüüd võtta omaks, et sport karastab mitte üksnes selgroogu, vaid ka muud olemist, siis on juba kindel kindlamast, et meie rahvas selle kooli kaudu võib uues põhiseaduse raamistikus kujuneda lõppeks selgrooliselt niivõrd silmapaistvalt väljapaistvaks, et võime saada paljudele ihaldatavaks eeskujuks.

Et meie spordikool 1920. aastal jälle kaunis ruttu likvideerus, oli nähtavasti tingitud sellest, et sellel ajal ei vastanud sirguajamine ei selgrooliselt ega mõnel teiselgi kombel tollekordsele lõdvale põhiseaduse vaimule. Et aga nüüd pole lõtvusest jäänud järele enam kriipsugi, siis suvatseme arvata, et asutataval spordikoolil on hoopis suurem tähtsus, püsivus ja erikaal kui tollekordsel. Ja mis peaasi: selle algatus on nüüd tulnud tegeliku elu korraldava ressoori juhi poolt ning seepärast vastav elunõudeile mitte põrmugi vähem kui kõik muu, mis on annud sissetulekut elujärje parandamiseks.

Kriisiteooria Virumaa piima arvel. Tõele au andes ja heanaaberlikke suhteid üle kõige hinnates peame kinnitama ning erapooletult teatama, et üheski teises riigis pole viimasel aastal kirjutatud nii palju maailmamajanduse kriisi võimalustest kui Nõukogude Venes. Kuna Moskva ideoloogia põhjal Venes ei saa ega tohigi tulla mingisugust tagasilööki majanduslikus elus, siis muidugi on seda huvitavam neid ennustada teistele. Et aga kapitalistlike riikide majanduslik olukord Vene kirjutuste põhjal siiski veel pole löönud kõikuma, vaid isegi tugevnenud on, siis oma teooriate tõestamiseks on Vene kaubanduskomissariaadi härrad läinud juba tegelikkusele üle Virumaa piima suhtes. Ja on tõepoolest huvitav: kas sendi võrra hinna allalöömise katse Virumaa piimalt, mis läheb Leningradi, kutsub Eestis majanduskriisi välja või mitte?

Aga Eesti on paljude imporditud toorainete suhtes jäänud immuunseks ja arvatavasti ei saada nüüdki parima tahtmise juures anda väärtuslikku lisamaterjali nõukogude meeste kriisiteooria postulaatide tõestamiseks.

Individualistlikud kanad. Kanamunad omavad Eesti majanduslikus elus tähtsa koha seepärast, et see mitmekesistab meie toodangut ning teeb selle kriisikindlamaks. Sest kõikides nendes maades, kus viljeldatakse vähe tootmisharusid, ollakse palju tundelikumad igasuguste tagasilöökide mõjutuste puhul. Peale selle on kanamunadel ka see tähtsus, et nad annavad perenaistele kõrvalsissetulekut, millega võidakse osta niisuguseid peenemaid kaupu, mille ostmist peremeestel alati meele ei tule ja sageli ära jäävad ka seepärast, et kõiki asju ei passigi meestel poest küsida.

Tänavu on aga kanamunade eksport vähenenud pisut üle 3 miljoni tüki võrra. Kui iga muna hinnaks võtta keskelt läbi 5 senti, siis on selle tagajärjel perenaistel jäänud saamata 150.000 krooni ehk 15 miljonit senti.

See summa väärib, et nüüd hakataks uurima, miks on munade eksport vähenenud ja mispärast on selle tagajärjel perenaiste sissetulek kahanenud. Mainitud küsimuse juure asudes tuleks väljuda seisukohast, kuivõrd on ses suhtes avaldanud umbkaudselt arvatavat mõju munakaubanduse monopoliseerimine ja kuivõrd Eesti kanade protest Soomest toodud kukkede vastu. Pole sugugi võimatu, et praegusel tõupuhtuse harrastamise kõrgkonjunktuuri ajastul on kanadki hakanud avaldama enam individualistlikku joont ning seepärast asunud passiiivsele vastupanule, mis on leidnud väljenduse munemise produktiivsuse tagasiminekus.

Eesti laevade liikumine

6. jaanuaril 1937. a.

A.-s. Tallinna Laevaühisuse laevad.

A.-l.: **Kajak** väljus 31. 12. Dunstonist Piräusi; **Maret** saabus 3 1. Tyne Docki; **Piret** saabus 24. 12. West Hartlepooli, sealt Swanseasse; **Sulev** väljus 27. 12. Sfaxist Corki; **Torni** väljus 28. 12. Tallinnast Cardiffi; **Kalev** väljus 27. 12. Oranist London Riveri; **Mall** saabus 4. 1. Garstoni; **Iuta** saabus 23. 12. Bordeaux'sse; **Mai** saabus 27. 12. Tallinna, siit Dieppe; **Alev** saabus 31. 12. Barrysse; **Olev** saabus 30. 12. Bordeaux'sse; **Mari** saabus 26. 12. Gdyniasse; **Järvamaa** saabus 28. 12. Tyne'i; **Kai** saabus 28. 12. Kotka, sealt Leithi; **Maria** saabus Tallinnast Hamburgi.

M.-l.: **Läänemaa** saabus 4. 1. Svendborgi; **Virumaa** saabus 29. 12. Tallinna.

Käsmu Laevaomanike laevad.

A.-l.: **Elna** saabus 31. 12. Glasgow'sse, sealt Larviki kaudu Oxelsundi; **Maia** väljus 25. 12. Methilist Genuasse; **Sigrid** saabus 28. 12. Kotka, Leithi; **Maria** saabus 5. 1. Tallinna, siit Prestoni kaudu Londoni; **Nemrac** väljus 6. 1. Hullist Tallinna; **Lenna** väljus 5. 1. Stokholmist Tallinna; **Minna** väljus 31. 12. Dakarist Dunkirki; **Linda** saabus 5. 1. Newcastle on Tyne'i orderi peale; **Hilda** saabus 1. 1. Arcachoni; **Ella** saabus 6. 1. Blythi, sealt Tallinna; **Kotkas** saabus 6. 1. Glasgow'sse; **Julia** saabus 29. 12. Newcastle on Tyne'i; **Romeo** saabus 6. 1. Gdynia, sealt Danzigi kaudu Blythi; **Elise** Kotkas; **Leeni** väljus 4. 1. Tallinnast Sunderlandi; **Marta** saabus 31. 12. Genti; **Borghild** väljub 6. 1. Vestervikist Gdynia.

M.-p. **Helene Fredrixsundis.**

E. Bergmann & Ko laevad.

A.-l.: **Koidula** saabus 17. 12. Hulli; **Keila** väljus 24. 12. Rotterdamist Buenos Airesi; **Kadri** saabus 28. 12. Cardiffi; **Liina** saabus 31. 12. Kotka; **Kulda** saabus 24. 12. Boulogne Sur Meri; **Kadli** väljus 3. 1. Bonast; **Kaida** saabus 20. 12. Montrose'i.

J. Rangi, G. Otmanni, J. Kurgo j. t. laevad.

A.-l.: **Arkturus** väljus 31. 12. Hangöst Sharpnessi; **Merkuur** väljus 4. 1. Helsingborgist Rotterdami; **Mars** saabus 3. 1. Danzigi; **Uranus** saabus 3. 1. Stokholmi; **Kastor** saabus 23. 12. Hulli; **Pollux** väljus 4. 1. Lowestofti; **Polaris** saabus 1. 1. Aarhusi; **Vega** saabus 1. 1. Svendborgi; **Saturn** saabus 2. 1. Storunxi.

A.-s. Merilaid & Co laevad.

A.-l.: **Kuressaar** saabus 1. 1. Dunkirki; **Merisaar** väljus 2. 1. La Goulettest Immideni; **Osmussaar** väljus 23. 12. Goulettest Workingtoni; **Naissaar** väljus 4. 1. Setubalist Bayonne'i.

A. Inkapööli j. t. laevad.

A.-l.: **Tiiu** saabus 1. 1. Danzigi; **Viiu** saabus 4. 1. Lissaboni; **Toomas** saabus 5. 1. Stockasse; **Juss** väljus 4. 1. Glasgow'ist Cardiffi.

L.-ü. „EEROO" laevad.

A.-l.: **EOS** Norras, sealt Prantsusmaale; **Hermes** väljus 6. 1. Swanseast Norrköpingi; **Helios** teel Newcastlest Karlskronasse.

O.-ü. Kalanduse laevad.

A.-l.: **Eestirand** teel Flüssingenist Ampton Roadi; **Põhjarand** Cardiffis; **Kalarand** teel Bougiest Bonasse; **Harjurand** Danzigis; **Virurand** Tallinnas.

P. Rassi j. t. laevad.

A.-l.: **Uhti** jõudis 2. 1. Cardiffi; **Keri** väljus 31. 12. Pomaronist Ghenti.

G Roosvee j. t. laevad.

A.-l. **Tõnu** väljus 5. 1 Imminghamist Kalundsborgi.

A. Kalmi laevad.

A.-l.: **Begonia** Imminghamis; **Margo** teel Imminghamist Rostoki.

Haapsalu Laevaomanike laevad.

A.-l. **Taat** teel Kotkast Londoni; m.-l. **Baltica** Kopenhaagenis; m.-p. **Kodu** Kopenhaagenis.

U.-ü. Jakobson ja Ko laevad.

A.-l.: **Barmor** ajalepingul, laadib süsi Gdynias; **Pomaron** ajalepingul, sõidab Inglismaa ja Prantsusmaa vahel.

J. Michelmanni j. t. laevad.

A.-l.: **Marvi Garstonis; Mare Londonis;** Mina sõidab ajalepingul.

A.-s. Eesti Laevanduse laevad.

A.-l. **Nautic** saabus 3. 1. Algeeria.

G. Orava j. t. laevad.

A.-l. **Pärnu Londonis.**

T. Vompa j. t. laevad.

A.-l. **Ubari** teel Sundsvallist Londoni.

L. Varriku j. t. laevad.

A.-l. **Eha Danzigis.**

L. Auliku j. t. laevad.

A.-l. **Leola** saabus 3. 1. Danzigi.

J. Adamsoni j. t. laevad.

A.-l. **Taara** ajalepingul, sõidab Bristol Canali ja Portugali vahel.

C. F. Gahlnbäcki laevad.

A.-l. **Baltonia** teel Gefle'ist Kotka.

A.-s. Balti Päästeseltsi laevad.

A.-l. **Beta** Tallinnas.

C H. Kopfi j. t. laevad.

A.-l. **Alfa** ajalepingul, sõidab Londoni ja Antverpeni vahel.

Kuidas saada mehele?

Juhiseid wanapiigadele. — Tänapäewa mees ei tule ise. — Ärge hirmutage meest abiellumisjuttudega

Ameerika publitsist Harvey A. Kalish on jaanud maha lõbusa raamatukesega, mis kannab pealkirja „Miks te ei abiellu? — Juhiseid noortele ja wanadele piigadele, kel weel pole meest". Suur osa naisi teab küll ise, kuidas meest endale hankida, neile, kes seda aga ei tea, on Kalish annud niiid rea „juhiseid", mis, muide, on ka kaunis ameerikalikud. Ta „õpetab":

Ärge istuge kodus ega oodake kuni keegi tuleb ja teid ära wiib. Ajad, kus noor tüdruk seda wõis loota, on möödas. Kui tahate abiellida, minge kodunt wälja ja alustage ise mehejahti.

Mis kuulub jahiwarustuse hulka?

Esimeseks: Sex appeal ja üldiselt hea wälimus. Piiidke näida weel 25% parem kui arwate wõimaliku olewat. Juba esimene kohtamine peab jahilooma pimestama: see olgu paljutõotaw. Kas see kunagi ka nii tõotawalt lõpeb, on esialgu muidugi wäikese tähtsusega.

Teiseks: Omapära, oma joon. Ei pea ainult riideid omama, waid neid oskama ka kanda.

Kolmandaks: Wõime olla mitmekesine. On hädaohtlik näida alati üks ja sama. Õppige ikka ja jälle näima uus ning teine.

Neljandaks: Endadistipliin. Ikka ja jälle endadistipliin. Peab ka, kui teatakse, et ollakse laitmatult riietatud ja ette walmistatud, seda oskama unustada. Midagi pole talumatum kui afekteeritud ja oma wälimusest liig sisse wõetud naine.

Wiiendaks: Hästirawitud käed. Jahiloom ei pea enam ihaldama midagi muud kui ainult weel neist kätest saada silitatud.

Kuuendaks: Hästiistuwad jukad. Tuulewiltu istuwate jukaõmbluste wastu on jahiloomil ärawõitmatu wastumeelsus.

Jaseitsmendaks: Särawa-hea tuju.

Kust jahiloom leida?

Enamasti mitte sealt, kust naised teda otsiwad. Wältige üldawalikke paiku, mis on pühapäewakiitide tallermaad, eel kõige aga juwituskohti; seal tormab ühe looma järele kohe oma paarkümmend kiitti; seal on elukas erk ning walwel, seal ei lase ta end nii kergesti piiida. Saagi tabate parimini kultuurseil ettekandeil, kirjanduslikes klubides ja poliitilisil koosolekuil. Sinna minge, seal alustage waimsete ja poliitiliste kõnelustega — ka kui teil ühest kui teisest pole ainugi, — jahiloom ei tee midagi meelsamini kui teid õpetada! Huwituge muusikast, külastage kontserte, wõtke osa laulukoorest! Otsige ajalehest wälja koosolekud ja olemised, kus mehed tawatsewad diskuteerida. Ajuge asja kallale osawasti. Head jahiõnne!

Mis meelitab jahiloomu juure?

Mis meeldib meestele kõigepealt naise juures? Siin on küll arwamused ja maitsed erinewad. Toome alamal kuue mehe „waated" selle kohta.

Esimene: Minule puutub naise juures kõigepealt „silma" häälel. Mida tumedam see on, seda leewendawam. On olemas noori tüdrukuid kõrge, kumuwa häälega, mis juba kaugelt reedab wananewa naise hüsteerilist, wirilat iseloomu.

Teine: Mina pean lugu heast üldmuljest. Alles siis silmitsen ma ükshaasju. Kõigepealt riideid.

Kolmas: Ta käte liigutused huwitawad mind kõigeesmalt: kuidas ta midagi wõtab, kuidas ta sööb, kuidas oma puudritopsuga mängib.

Neljas: Esijoones panen ma tähele suud. Naeratus on nii kutsuw. Kokkulitsutud huultega suu on wõigas.

Wiies: Mina pean lugu käigust ja rühist. Neis väljendub naise kogu olemus. Ka kingad kõnelewad köiteid. Kas olete juba tähele pannud, kui palju naisi jookseb ringi wiltuseil ja juba warajel hommikutunnil kõrgeil kepp-kontsil? Naise stiilitunne ilmutab end kingis.

Kuues: Minule puutuwad kõigepealt silma juuksed. Sileda juuksega naisi wõib enamasti usaldada. Liialdatult onduleeritud juus on wastik, — ta wõltsib olemust.

Hoiatus!

Ärge piiidke kinni esimest parimat, mis satub teile silme alla. Lause „parem pool muna kui tühi koor" on lora. Niipea ei saada tast jälle lahti. Lahutuse lukustust wõib lubada endale ikkagi waid rikas naine.

Jahiloom wajab meelitamist,

ta on arg ja wagura loomuga. Unustage kõik, mis teile on kõneldud naise auwäärikusest. Häbematus ja sex appeal on moes ja seda nõutakse. Alustage rahulikult ise juttu ja flirti, — tänapäew mees ei tule ise, ta tahab saada wõidetud ja ületrumbatud. Kinnitage talle, et keegi ei oska nii hästi tantsida, jutelda, waielda kui tema, siis ütleb ta lahkumisel teile kindlasti, et see oli tore õhtu, kas kordame? Ärge mihastage, kui teie saak leiab teistegi naiste juures midagi huwitawat. Enamasti on see see, mis teil puudub. Kirjutage see endale kõrwataha!

Kui saak on käes,

lõõga wõetud, siis ärge jundige talle peale tutwust kogu oma perekonnaga. Ärge kõnelge kunagi abiellumisest. Tema ise peab selle peale tulema. Taltsutage metsloom juba enne abiellumist. See pole, tõsi, kerge. Ta on harjunud wabadusega, — seks kuulub ääretu waew, hool ja wilumus. Kuid kõigepealt — ettewaatust! Kui ta sellest midagi märkab, siis on ta läinud enne weel kui jõuate ümber waadatagi.

Ülikooli teateid

Eksamid rohuteadlastele:

Rohuteaduse osakonnas on eksamitähtpäewad jaanuarikuus järgnewalt: Examen philosophicum: Botaanika — 19. jaan., botaanika süstemaatika — 17. ja 20. jaan., anatoomia — 17., 18. ja 24. jaan., füsioloogia — 15., 17. ja 22. jaan., bakterioloogia — 15., 22. ja 25. jaan., anorgaaniline ja analüütiline keemia — 17. ja 21. jaan., kolloidkeemia — 17. ja 21. jaan., mineraloogia — 19. jaanuaril.

1. examen rigorosum: Kohtukeemia — 18. jaan., farmakoloogia —18. ja 24. jaan., hügieen — 19. jaan., ejimene abi — 18. ja 24. jaan., keemiline tehnoloogia — 20. jaanuaril.

2. examen rigorosum: Toiduainete keemia — 19. jaan., farmakognoosia — 22. jaan., farmatseutiline keemia — 15. jaan., galeeniline farmaatsia — 20. jaan., apteegi retseptuur — 22. jaanuaril.

Apteekide öövalve

Tallinnas

NELJAPÄEVAL VASTU REEDET:

R. Georgini apteek, Viru tän. nr. 15. Tel. 450-89.
V. Kuigi apteek, Liivalaia tän. nr. 34. Tel. 461-70.
K. Schneideri apteek, Raekojaplats 11. Tel. 431-65.
A. Puksovi apteek, Koidu tän. nr. 43. Tel. 454-97.
J. Pilli apteek, Vana-Kalamaja t. nr. 7-a. Tel. 440-74.

Nõmmel

Trossini apteek, Apteegi tän. 4.

Wiini inimmõistat

Wiini vangla haiglas lamab praegu 40-aastane naine, kelle pilk on pöördud lakke. Selle naise nimi on Martha Marek ja ta peab mõne nädala pärast astuma kohtu ette. Teda süüdistatakse oma mehe, lapse, tädi ja alliiurniku mürgitamises.

Mareki nimi läbistas Euroopa ajakirjandust juba 1927. a. Tollal Martha Marek pidi astuma kohtu ette endast kuus aastat noorema mehega, tehnik Emil Marekiga. See protsess tekitas sensatsiooni kogu Euroopas ja kohtusaali oli ilmunud palju välismaa ajakirjanikke. Kõiki üllatas Martha välimus: Temast voolas vallutavat naiselikkust ja seda mõju suurendasid veelgi tihedalt pea ümber põimitud punakad blondpatsid. Pealeselle piiudis kaebealune kogu aeg naeratada oma mehele, kes lamas kanderaamil.

Marekid võeti vastutusele raske pettuse pärast. Emil Marek oli end kindlustanud õnnetusjuhtumite vastu: Inglise kindlustusselts pidi talle täieliku invaliidsuse puhul maksma välja 400.000 dollarit. Kuid juba järgmisel nädalal pärast kallist kindlustamist viidi Marek haiglasse raskesti vigastatult. Ühe nukumudeli kallal töötades oli ta endal löönud jala otsast. Ta ise ja naine kinnitasid, et oli juhtunud õnnetus, kuid oli ilmne, et jalg oli raiutud otsast meelega. Tunnistajad arvasid, et kindlustamise ja jala otsastlöömise plaani oli välja mõtelnud Martha. Naise nii suurt mõju mehele seletasid tunnistajad selle naise deemonlikkusega.

Protsess kestis mitu päeva ja selgitas Martha elust üksikasju. Ta on sündinud 1897. a., ta isa oli raudtee jaamaülem, kuid jättis hiljem naise lapsega maha ja sõitis Ameerikasse. Martha oli ilus laps, kuid arenes füüsiliselt väga küiresti. Juba 12-aastaselt juhtus ta elus saatuslik pööre. Temasse armus keegi 63-aastane rikas mees. Kuigi naisemees, valetas ta Martha emale ette, et oli vanapoiss ja tahtis vaese tütarlapse elus täita isa osa. Kuid juba mõne kuu pärast sai Marthast tema sõbratar ja tütarlaps asus ühes emaga rikka mehe korterisse elama. Vanahärra hoolitses siiski tütarlapse kasvatuse eest ja võttis ta kaasa välismaa matkadele. Pealeselle lubas ta tüdrukust teha 400.000 kuldfrangi pärija. 1923. a. surl see „heategija" 77-a. vanuses. Kuid pärandus osutus väikeseks. Raha oli löödud läbi, oli jäänud ainult hinnaline antiikmööbel.

Martha abiellus Marekiga ja noorpaar üüris endile ilusa villa Viini läheduses. Kallis mööbel veeti sinna ja kindlustati. Kuid juba mõne päeva pärast tekkis tulekahi ja suurem osa mööblit põles ära. Kindlustusselts pidi Marekitele maksma välja suure summa.

Enne abiellumist Marthaga õppis Emil Marek Viini tehnikumis, valmistudes inseneri eksamile. Pärast pulmi lõi ta õppimisele käega ja hakkas tegutsema ärialal, kaubeldes terase ja relvadega, siis majade ja börsipaberitega. Ta koostas laialdase plaani Austriaga liidetud Burgenlandi elektrifitseerimiseks. Sellest huvitus Austria valitsus, kuid nõudis, et Marek oleks ise hankinud vajalise kapitali Inglismaalt. Läbirääkimise lise rahaasutustega Martha end kindlustanud Inglise eest.

Kohtus „õnnetusjuhtun sel Marek ei pöörnud sii litseda, kuid naine hakkas list. Hetke pärast oli ta ag ja võitles imeliku vahvus nistajate vastu. Eriti kard et jalga oli mitu korda lõ olla juttugi õnnetusjuhtun nii haaravalt jutustada, k hüüete peale joosnud töö tuse mõju vähenes. Naise meestes tekitada pooldamis mõistva otsuse. Rahva hä „kaastundmuse aktiks", va tanud Martha õnnetu laps

Pärast protsessi saavu seltsiga kokkuleppe, selts larit ja nad sõitsid Alžiir last. id ülekohtuselt sa Marek oli kavatsenud Alž mis aga luhtus. Jäänud va konnaga Viini tagasi. Siis hases osava tehnikuna lel hästi ja perekonnal ei tar dust. Kuid siis hakkas ta muutus vasekarvaliseks ja sõrmed kaotasid tundelisus töötada. Martha kinnitas mehe eest hästi, kuid mõ ta oli meest peksnud. Mõni järgnes talle hauda tütar Martha sai kindlustusselts Selgus, et Marekid olid k sud korralikult tasunud, Martha kolis nüüd Viini ossa, kus sisustas ilusa ko hega koos töötama kindlu on ka see mees vangista roimade kaasteadjana. Enn pr. Mareki korteris elanu berg, kes oli Marthale la Peagu samal ajal suri k Löwenstein. Sellelt Martha

Tädi surm näis amet tati juurdlust, leiti mürgitan oma meeskaaslasega vangis vanglas haigestunult kaota dub inimesi, kes arvavad, pimedust, või et see on Martha Marek teeskleb, si hästi. Ainult kord on ta külastas ta noorem laps. istukile ja sirutas käed järele pööris ta jälle tühja küsimusile ta vastab üks kohtus.

Teater • Muusika

„Estonia" teater

Neljapäeval, 6. jaanuaril kell pool 3 p. l. harilike hindadega operett „Tatra tüdruk"; kell pool 8 õhtul H. Raudsepa komöödia „Mees, kelle käes on trumbid".

Reedel, 7. jaanuaril M. Pagnoli näidend „Tseesar".

Laupäeval, 8. jaanuaril Kalmani operett „Sügismanööver" uue kooosseisuga. Kaastegevad: Sergius Lipp (kindral Lohonay osas), Mercedes Kamp (Trezska), Gerda Murre (paruniproua Risa), Hugo Sutt (ülemleitnant Lörenty), Ants Eskola (Vallerstein). Teistes osades endine koosseis.

10. ja 13. jaanuaril esineb „Estonia" ooperietendustel („Tosca" ja „Müüdud mõrsja") hiilgava rahvusvahelise kuulsusega tenor Peter Raitsheff (Sofia ooperist).

IV SUMFOONIAKONTSERT „ESTONIAS"

toimub teisipäeval, 11. jaanuaril „Estonia' kontsertbüroo ja Alliance Française'i korraldusel. Solistina esineb prantsuse klaverikunstnik Magda Tagliafero. „Estonia" ja Riigi Ringhäälingu ühendatud sümfooniaorkestrit juhatab teeneline dirigent prof. Raimund Kull. Pääsmed eelmüügil, teatri kassas.

Töölisteater

Täna päeval „Tootsi pulm" 7. korda. Algus kell ½3 p. l. Pääsmed 20—125 senti.

Täna õhtul „Inimesed ajujääl" 13. korda. Algus kell ½8 õhtul. Pääsmed 20—125 senti.

Reedel, „Tagahoovis" üldhindadega.

Raadio

Neljapäew, 6. jaanuar.

8.30 äratusmäng. Wõimlemist. 8.50 hommikkontsert heliplaatidelt. 9.55 Tallinn: Jumalateenistus eesti apostliku-õigeusu Toompea Aleksandri katedraalist. Metropoliit Aleksander, ülempreester N. Päts, ülempreester A. Angerjas, ülemdiakon B. Oraw ja diakon E. Lepik. Katedraali eshuduskoor. 10.00 Tartu: Jumalateenistus Jüri kirikust. Preester Kokla. 13.00 Dwořak: Sümfoonia nr. 5. (Heliplaadid.) 13.40 direktor dr. O. Liiw: Kodukultuur ja perekonnaarhiiwid. (Riigi Kesfarhiiwi loeng, Tartust.) 14.05—15.00 lõunamuusika.

16.50 reklaam. 17.00 kohwikumuusika. Mängib „Kultafe" kapell. 17.50 noortetund. Katkend J. Pariisõe „Teraspoisist". 18.20 mälestusi jõuludest. Muusikat ja juttu jõulukuuse wäljawiimise puhul. 19.00 õige aeg. Ilmateade. Homne saatekawa. 19.05 lugemistund. Hugo Laur Loeb August Mälgu minewikuloost „Awatud wäräw". 19.35 wana tantsumuusika. 20.10 operetimuusika. RR orkester. Juh. prof. R. Kull. 21.00 Miliza Korjus laulab. (Heliplaadid.) 21.15 eesti helindeid. RR orkester. Juh. prof. R. Kull. 22.00 õige aeg. Päewauudiseid. 22.05—23.00 moodne tantsumuusika.

Reede, 7. jaanuar.

7.00 äratusmäng. Wõimlemist. 7.20 hommikkontsert heliplaatidelt. 7.35 päewauudiseid (kontserdi wahel.) 8.15 hommikpalwus Jaani kirikust — misjonijuhataja H. Põld. 8.35 jäätеade wõi heliplaate. 9.00 Tallinn: Turuteade.

16.55 reklaam. 17.05 lastetund. „Tiina karude juures", Telce Tihase kuuldemäng. 17.35 jäätеade wõi heliplaate. 17.50 põllumajanduslikest küsimustest. 18.00 loomakasvatuse-nõunik mag. agr. A. Kiwimäe: Piimakarja söötmisest praegu. 18.15 joowikontsert heliplaatidelt. 18.40 päewauudiseid. 19.00 õige aeg. Ilmateade. Hinnanoteeringud. Homne saatekawa. 19.05 talispordist. 19.15 joololaule. Tenor Paul Härm. 19.35 sisepoliitiline ringwaade. 19.50 Lehari operetiwallas. (Heliplaadid.) 20.30 aktuaalne fünmeminutit. 20.40 banjosoolosid. Mihkel Männiste. 21.00 kirjanduslikke uudiseid. (Tartust.) 21.15 ooperimuusikat. RR orkester. Juh. prof. R. Kull. 22.00 õige aeg. Päewauudiseid. 22.10—23.00 Skandinaawia muusika. RR orkester. Juh. prof R. Kull.

Esperantokeelseid programme

Laupäeval kl. 20.10. Rooma II. Turismikrooniat Itaaliast.

Kalmani operett „Sügismanööver" etendub „Estonias" laupäeval, 8. jaan., osalisclt uue koosseisuga. Wasakult: Hugo Sutt (ülemleitnant Lörenty), Gerda Murre (paruniproua Risa), Ants Eskola (Wallerstein), Mercedes Kamp (Trezska), Sergius Lipp (kindral Lohonay). Muudes osades endine koosseis.

Saatuste jõgi Jangtse

„Daily Telegraph" jutustab Hiina hiigeljõest Jangtsest, mille kallastel juba kuude viisi peetakse veriseid lahinguid. Mõiste saamiseks selle jõe pikkusest peab teadma, et Hankou asetseb Shanghaist umbes 1000 kilomeetri kaugusel, kuid veel sealgi on jõgi poolteise kilomeetri laiune. Inglise kahurpaadid sõidavad jõge mööda kuni Itshangini, mis asetseb Shanghaist 1600 kilomeetri kaugusel. Ons Jangtse pikkuselt kolmas või neljas jõgi maailmas, seda pole veel vajaliselt suudetud uurida. Ühes sellega ütleme, et Jangtse on ka „dramaatilisim" jõgi maailmas. Pooled kõigist Hiina elanikest elavad umbes 1.100.000 kilomeetri laiuses Jangtse basseinis. Kusagil maailmas pole nii suurt viljakandvat jõebasseini kui seal. Mis Niilus on oma 20 miljonile egiptlasele ja sudanlasele, seda on Jangtse siinseis oludes oma 200 miljonile hiinlasele. Kõik need inimesed olenevad otseselt või kaudselt Jangtsest. Jangtse niisutab Hiina põlde ja aasu, põllud annavad tema nõos kolm lõikust aastas. Kuid Jangtse on ka tähtis liiklustee. Hiinas on vähe teid, isegi mõned raudteed on olemas ainult kaardil. Nii poleks kaubandus Kesk-Hiinas ilma Jangtseta mõeldav. Kui laialine liiklus valitseb sel jõel, näeme sellestki, et üksi Shanghaist sõidab teda mööda aasta jooksul üles 14.000 aurikut.

Huvitavaim Hiina elu omapära on tema jõgede dshonke-rahvas. See on täiesti erinev inimkiht maailmas. Dshonke-rahval on omad preestrid, kaupmehed ja kerjusedki. Nad elavad dshonkedel, olles seal tulnud ilmale, ja surevad seal. Seal on neid nüüd tapnud sõda. Dshonkedel tuhnivad sead ja jooksevad koerad, seal kaagutavad kanad ja kilkavad lapsed. Viimased on peagu täiesti kaitseta uppumise vastu. Ainsaks päästeabinõuks on tavaliselt lapse keha ümber seotud nöör või seapõis. Püüdakse rohkem hoida ja päästa poeglapsi kui tüdrukuid, sest esimesi peetakse väärtuslikumaks.

Jangtse vetel on Hankou juures tavaliselt 25.000 dshonket. Üldse ujub Jangtsel umbes miljon dshonket. Nad veavad igasugust kaupa. Raske on dshonke-rahva töö, kui tuleb aerutada vastu voolu, kuid veel raskem on vedajate töö. Need inimesed on vaesemad kui kulid suurlinnades, nemad elatavad end dshonkede vedamisest mööda kallast köite abil. Neil on vahest võidelda otse ebainimlike raskustega. Jangtse jõe tähtsamad linnad on Shanghai, Tshinkiang, Nanking, Wuhu, Itshang ja Tshunking. Suurim neist — Shanghai — pole vana. Umbes saja aasta eest oli kohal, kust nüüd kerkib hiigellinn, ainult paar vaest kaluriküla. Kiires kasvus ja õitsengule tõusus võiks end Shanghaiga võrrelda ainult Chicago. Mõned peavad ta tõusu isegi

Sünnipä

OSKAR KASK, sotsiaaln 1898. a. Pärnus.
OSKAR LUTS, kirj 1887. a. Kaarepere v. Tar
MIHKEL PILL, lo 7. jaan. 1884. a. Tarvastu

Toimetusele saa

Ilmus wanem tööinspek jsk. tööinspektori abi Aleksi. S seadus määruste, seletuste j K.-ü. „Rahwaülikooli" k

Sisus: Selle 1. ja seaduse alla kuuluwad peale majahoidjad, kelnerid jne. toodud wäljawõtteid kriminaa liste töölepingu seadusega ning määrustest. Lisana on worm, ületundide arwe wor wa ületundide arweta ja fo korramääruste kawa ja töö dete kawad.

„Eesti Naise" esimene fisaldab hulga artikleid, w juhatama artikli on kirjuta mäe Aarne, taolisest meest kuna Marta Olsafoo poolt Robert Jakobsoni doktrtar M numbrisse paigutatud naiso härra riigihoidjale ja hulk t

Uue „Eesti Naise hin „Taluperenaine" nr. 1 ja mustrileht, „Laste Maail trükis tabelit.

eeskujuks Londonile ja N suuruselt viies linn maailm

Tshungkingis, mis asets gemal, hoitakse neid hiina aasta eest pandi Londonis linn, mida ümbritsevad 10 Seal hoitavate kunstiteost Kuid need aarded praegus see väga suureks kaotuseks loole.

Vastutav toimetaj
Väljaandja Tallinna E

REKLAAMBÜROO MALM HARJU 43 TELEF. 44399

Töötsimised

1-liigi autojuht otsib kohta. Kas weo- wõi isiksautoga. Omab pikemaajalise töökuwraktika ja on täiestiwilane ja täiesti remondiwõimeline. Wastu töötamud ka firma aktel kaubawõtjawõdajana ja omab head joowitujed, on täiesti wilunud ka merejaweos. Pal. kirjal. slt. „33/5233".

Lp. tööandjad!
Võimaldage koht noorele tütarlapsele. Kirjad slt. „19/5259".

Kes vajab
kodukorraldajat
Hoolikas naine on osav selles ja käsitöös. Kirjad slt. „27/5467".

1-A-liigi autojuht
soovib kohta
on pikemaajalise praktikaga, võib ka iseseisvalt ettetulevad remondid teha, soovitav oleks omaniku juure. Kirjad pal. saata slt. „40/5560".

Meestetöös vilunud
juukselõikaja
palub alatist kohta. Kirjad slt. „12/5572".

Keskealine abielupaar otsib
majahoidja-kohta
tunneb kõiki ettetulevaid remonttöid, võib olla ka keskküttega, on enne sel alal töötanud, naine võib olla ka passija. Kirjad slt. „10/5570".

Aednik
soovib kohta, on vilunud kõigis aiatöödes. Teatada slt. „34/5554".

Kauhanduskooli haridusega
preili
(valitseb kolme kohalikku keelt) otsib kohta kontorisse või mujale. Kirjad slt. „33/5553".

Noormees
otsib teenistust (ka ajutist) Olnud varem kirjutajaks, asjaajaks-abiliseks. Tunneb põllumajapidamist, kinnisvarade valitsemist jne. Soovi korral tagatis. Teatada slt. „24/5544".

Talutöödes vilunud
tütarlaps
soovib maale teenijaks. Pakkum. kirjal. slt. „28/5548".

Palun
võimaldage töökale karskele 34 a. v. maanoormehele, chituspuusepale, mingit tööd, on rahul iga tööga. Teatada slt. „18/5578".

Lp. tööandjad!
31-a. maapoiss palub mingit tööd: kas hobusemeheks, ärisulaseks, töökotta, autole või ükskõik mis, tunneb veidi puu-, raua- ja värvimistööd, on 8 aastat iseseisvalt majapidamist juhtinud, tööd ei põlga, kohaneb kõigega kiiresti, võib olla ka garantiivõimeline. Teie ei kahetse, kui võimaldate tööd. Kirjad slt. „35/5275".

Lp. ärijuhid!
Noor vilunud müüjanna palub kohta. Tunneb raamatupidamist ja omab soovitused. Kirjad slt. „18/5258".

Noor haritud lapsiarmastaja preili
otsib kohta
laste juure, seltsidaamiks või mingit muud tööd. Oskab keeta ja õmmelda. Teatada slt. „25/5505".

27-a. noormees soovib
tööd
lepib igasugusega. Kirj. slt. slt. 25/5585".

Pärsia
vaiba sõlmija
otsib tööd. Kirjad slt. „24/5584".

Vanem naisterahvas
palub tööd
kraamijaks või lapse juure. Endal korter. Kirj. slt. „12/5252".

Karske töökas energiline
19-a. maapoiss
soovib mingit tööd, on rahul kõige halvemagagi. Kirj. slt. „28/5268".

Töopakkumised

Perenaist-teenijat
vaja suuremasse tallu. Kaubelda 10. skp. kella 12—2. Veerenni tän. 28—1. Kirjal. Kiisa p.-ag., J. Tuulerand.

Vaja restor. töötanud
kokaabi
ja pikolot. „Lootus", Tartu mnt. 22.

Riide-kauplusse
(eriala restid) on kohe tarvis osanikku või palgalist abi 1000—2000 kr. Kirjal. slt. „37/5277".

REKLAAM on äri hing
REKLAAM toob kasu
REKLAAM moodsad trükitooted tõstavad äri edukust
TELLIGE kõik oma trükitooted Eesti moodsaima ja täielikema sisseseadega
„Päevalehe" trükikojast
Tallinn, Pikk 2. Telefon 128-83.
NÕUDKE EELARVEID.

Vajatakse
vilunud pesunaist, teenijat. Söögisaal Rekord, Vana Posti tän. 5.

Vajatakse kiires korras vilunud
õmblejat
triiksärkide ja meeste lihtpesutöödele. Kirjad slt. „26/5546".

Osanikku
kapitaliga kuni 500 kr. vajab kasutoov vahetalituse kontor. Pakk. slt. „120/K.".

Maatütarlaps
saab teenijakoha kööki. Gonsiori t 4, Kalevi einelauda. Mitte enne kella nelja.

Vajatakse
kõnnitee-puhastajat
Nõmme jaama läheduse. Teatada kirj. slt. „37/5557".

Otsin
isikut, kes paigutaks praegusaja parima äri tegevusse 100—300 kr. Sissetulek ületab kuus 100 prots. Soovi korral õpetan ka kaasa töötama. Rutulised pakk. kirj. slt. „16/5576".

Korralikku
majateenijat
tarvis Pärnu mnt. 52, äris.

Ostetakse
Briljante, kuld-, hõbe-, antiikasju
ostab kõrge hinnaga
L. Krasnokutsky ja poeg
Kuninga tän. 6. telef 431-59

Projektsioon-aparaat
kino jaoks soovitakse osta. Võib ka vanem tüüp olla. Pakkumised ühes firma ja hinna tähendamisega saata slt. „13/5253".

Soovin osta
alt-saksofoni
(hõbe), hinnaga Kr. 100—200. Teatada firma ja kui kaua mänginud kirjal. slt. „4/5564".

Soovin osta pruugitud
harmooniumi
Teatada slt. „17/5257".

Saanitekk
kellel on müüa, teat. slt. „11/5251".

Mitmesugust

Sümpaatne noormees
tutvuks
meeldiva tõsiselt ellu suhtuva preiliga tekstiiltööliskonnast, vanadus 22—28 a. Kirjad fotoga ja lühikese elulookirjeldusega slt. „35/5555".

Kindla elukutsega 32-aast. mees
tutvuks
tõsiselt kena meeldiva prl., van. 24—30 a. Kirjad lühik. elulookirjeld. slt. „23/5543".

Abielu eesmärgil soovin
tutvust
25—30-a. lihtsavaatelise daamiga. Olen keskmistes aastates, keskmist kasvu, kindl. riigitöös ja väikese kinnisvaraga. Soovitav, kellel on kinnisvara või veidi raha, siis saaksime kena kodu. Kirjad slt. „15/5575".

Kohe tarvis akrobaatnumbri jaoks 18—20-a. preilit
partnerit
pikkus 150—155 sm, soovitav, kes omab hea julguse ja painduva keha. Kirjad fotoga slt. „19/5579".

Ühinguliiget

Ella Liebert'it

mälestab leinas **Eesti Apteegiassistentide Ühing**

Valentine Riivese

klaverikunstikool

Uute klaveriõpilaste (alg. ja ettevalm.) **vastuvõtt.**

Kõnetunnid iga päev kella 12—4.

Tehnika16-B — 1 (R. Tööstuskooli hoovis), tel. 477-60 ja küsida 192.

Margrit Schneider'i

eraõpetused

(ja õppegrupp)

algab oma tegevust 7. jaan. 1938 kell 10 homm. Kaupmehe 13—1, tel. 459-52. Kõnelda kl. 4—5 p. l.

Holland-Aafrika-liin

ml. „Bloomfontein"

T.O.M. Tallinn 1015/8 — 4 palli nahka 1.162 kg.
„ 1043/5 — 3 palli nahka 1.128 kg.

ml. „Nijkerk"

O.E.A.T.C. Tallinn 8509 — 1 pall nahka 296 kg.

Nimetatud konossementide järgi on kaubad Tallinna saabunud ja palume kaubaomanikke originaalkonossemendid meie kontoris ümber vahetada.

Laevamaakleri- ja speditsiooniäri

G. SERGO

Tallinn, Baikovi sild 1.
Tel. 314-40, 314-85, 301-26

Ⓜ

Tallinna linna Keskhaigla **ostab** 10. jaanuaril s. a. kell 10 haigla kontori juures, Liiva t. 18/20, **4-a. kuni 7-a.**

tööhobuse

Samas müüakse üks haiglale kõlbmata **vana hobune.**

Tallinna linna Keskhaigla juhatus.

Uudis! Ilmus **„Majanduse edu võti"**

hind 3 kr. 75 s.

Juhiseid igal alal edu saavutamiseks, iseloomu karastamiseks, raskuste võitmiseks j. m. Pealadu kirjandusl. „Pressa", Rataskaevu 5. Tellimisi täidab ka lunaga, ilma postikuludeta, autor Joh. Jostoff, Niguliste tän. 10—1.

Pidud

Neljapäeval, 6. jaanuaril, kell ½8 õhtul
41. korda
„Suvi"
A. Särevi - O. Luisu dramatiseering 6 pildis.
Näitejuht — Leo Kalmet.
Lavapildid — P. Raudwee.
Laupäeval, 8. jaanuaril, kell ½8 õhtul
26. korda
„Mees trumpidega"
Hugo Raudsepa komöödia 8 waatuses.
Näitejuht — Ed Türk.
Dekoraator — P. Raudwee.

NOORSOOTEATER.

Pühapäeval, 9. jaanuaril, kell ½3 p. l.
viimast korda
„Aladini imelamp"
2. jagu
Muinasjutt muusika, laulude ja tantsudega, 8 pildis samanimelise muinasjutu järele kogust „1001 öö".
Lavastus — Elmar Nerep
Lavapildid — P. Raudwee
Riietus — Karin Luts
Muusika — W. Jakobson
Tantsud — G. Neggo ja S. Bärenklau.
Pühapäeval, 9. jaanuaril, kell ½8 õhtul
36. korda
„Must suvi"
Rudolf Sirge näidend 8 waatuses.
Näitejuht — Andres Särevi.
Lavapildid — Pärn Raudwee.
Kassa avatud kl. 11—1 e.l. ja 5—8 õhtul.

Neljapäeval, 6. jaanuaril, kell ½8 p. l.
7. korda
harilike hindadega
„Tootsi pulm"
Andres Särevi dramatiseering Oskar Luisu jutustuse järele 3 waatuses 8 pildis.
Pääsmed 20—125 s.
Neljapäeval, 6. jaanuaril, kell ½8 õhtul
13. korda
harilike hindadega
„Inimesed ajujääl"
V. Werneri komöödia 3 waatuses.
Pääsmed 20—125 s.
Reedel, 7. jaanuaril, kell ½8 õhtul
102. korda
üldhindadega
„Tagahoovis"
Andres Särevi dramatiseering Oskar Luisu jutustuse järgi 8 waatuses 5 pildis.
Pääsmed 25 ja 50 senti.
Pühapäeval, 9. jaanuaril, kell ½3 p. l.
19. korda
üldhindadega
„Metsalise rada"
Andres Särevi dramatiseering Aug. Jakobsoni romaani järele 3 waatuses.
Pääsmed 25 ja 50 senti.
Pühapäeval, 9. jaanuaril, kell ½8 õhtul
17. korda
„Kolmekrossi ooper"
J. Gay — B. Brechti lugu lauludega 3 waat. 10 pildis K. Weilli muusika.
Pääsmed 25—150 senti.
Kassa avatud iga päev kl. 12—1 p. ja 6—½9 õht.

ESTONIA TEATER

Neljapäeval, 6. jaanuaril, kell pool 8 p. l.
20. korda
harilike hindadega
„Tatra tüdruk"
Operett 3 waatuses, 15 pildis. Tekst: Juuli Rõõmusaare. Ümber töötanud: Agu Lüüdik.
Priit Ardna muusika.
Pääsmed Kr. 2.50 — 30 s.
Kell ½8 õhtul
14. korda
alandatud hindadega
„Mees, kelle käes on trumbid"
Hugo Raudsepa komöödia 3 vaatuses.
Pääsmed Kr. 1 kuni 10 s.
Reedel, 7. jaanuaril, kell pool 8 õhtul
6. korda
harilike hindadega
„Tseesar"
„Kaugete randade" ja „Fanny" järg. Marcel Pagnoli näidend 3 waatuses (11 pildis).
Pääsmed Kr. 1.50 — 20 s.
Laupäeval, 8. jaanuaril, kell pool 8 õhtul
7. korda
harilike hindadega
„Sügismanööver"
J. Kalmani operett 3 waat.
Pääsmed Kr. 2.50 — 30 s.
Pühapäeval, 9. jaanuaril, kell ½3 p. l.
alandatud hindadega
„Eugen Onegin"
Tšaikovski ooper 3 waat., 7 pildis.
Pääsmed Kr. 1.75—20 s.
Kell pool 8 õhtul
7. korda
harilike hindadega
„Tseesar"
„Kaugete randade" ja „Fanny" järg. Marcel Pagnoli näidend 3 vaat. 11 pildis.
Pääsmed Kr. 1.50—20 s.
Esmaspäeval, 10. jaanuaril, kell ½8 õhtul
Bulgaaria tenori
Peter Raitscheff'i
võõrusteenduseks
„Tosca"
G. Puccini ooper 3 waat.
Pääsmed Kr. 3 kuni 30 s.
Teatri kassad avatud kella 12—4 p. l. ja õhtul kella 6-st poole 9-ni.

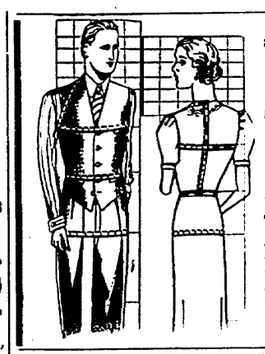

Meeste- ja naisterahvariiete Rahvusvahelised akad. juurelõikuse-

kursused

P. F. Metusala juhatusel,

Tallinn, Niguliste 16, telefon 438-50.

Kursustele registreerimine kella 10—6 p. l. Tegelik töö kursustel algab 10. jaanuaril s. a. Järgmised vastuvõtud harilikkudele kursustele igal 1. ja 15. kuupäeval, erikursustele ja kiires korras igal ajal. Põhjalik ettevalmistus riiklikele kutseeksamitele vastavate õppejõudude abil. Moodne õppemeetod. Lääne-Euroopa eeskujul.

Juhatus.

Tunnid

Vilunud õpetajanna annab vene keele tunde individuaalsel näitlikul süsteemil. Õpetus üksikult ja gruppides. Grammatika, ümberjutustuste tegemine, vabal teemil, tutvumine literatuuriga. Vambola 8—20. Tel. 451-21.

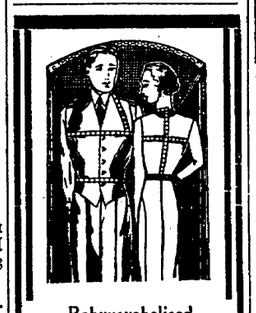

Rahvusvahelised akad. juurelõikuse
KURSUSED
Tallinn, Niguliste 16
Telef. 438-50.

Korteriotsimised

Korralik kindlas teenistuses preili soovib **kaasüürilisena** perekonda. Kirjad pal. ühes hinnaga slt. „17/5577".

Vajatakse **tööstusruumi** umb. 100 r.-mtr. pinnaga. Teat. slt. „2/5562".

Korteriotsijad!!

Kuulutuste kaudu „PÄEVALEHES" on soovitud korter Teil varsti käes.

Tartu Ülikool vajab Ülikooli

majandusdirektori abi kohale

arhitekti

või ehitusinseneri kutsega isikut.

Sooviavaldused ühes elulookirjeldusega esitada Ülikooli majandusdirektori nimele 12. jaanuariks 1938. a.

Majandusdirektor.

Kr. 6000—8000

otsitakse osanikku

väga tulutoovasse tööstusse. Kapital on kindlustatud. Teat. slt. „38/5278".

Otsitakse

5—6-toalist härraste-korterit

kõigi mõnususega. Teat. slt. „36/5556".

Korralik noormees otsib väikest **korterit** või mööbliga tuba (erasissekäiguga). Teatada slt. „36/5276".

Soovitakse **äriruume** toiduainetekaupluse jaoks või või varem töötanud äri üle võtta. Teatada kirjalikult kuni 10. jaan. 1938. a. Petseri, Tartu tän. 7, A. Kabolkaln.

Korteripakkumised

TALLINNAS

Ilus möbleeritud **tuba** välja üürida üksikule keskküttega majas, telefoni ja vanni tarvitamisega Veizenbergi tän. 8—5, tel. 314-11. Näha kella 3—8 p. l.

Möbl tuba

päikesepoolne, soe, kütte ja valg., kindlas teenist. korralikule preilile ära anda. Narva mnt. 15—2.

Ruum

välja üürida tööstuseks või laoks. Suurus ca 60 r.-mtr. Küsida Saali tän. 2, puuviljakaupluses.

Majaomanikud!!

Vaba korter Teie majas saab kiiresti üürniku kuulutuse kaudu

„Päevalehes"

Korteripakkumised

NÕMMEL JA MUJAL

Äriruumid

Türi linnas, peatänaval kohe välja üürida, kohased mitmesug. ärilisteks ettevõteteks. Türil, Paide tän. 5, Raagel.

Müüakse

Türil müüa korras

maja

Teatada Türi, Kooli tän. 1, M. Linnajärv.

Oravanahad,

helehallid, jiberi, müüa. Sealsamas müüa ka moodne karakulmantel. Näha k. 11—1 Kreutzwaldi 11—3.

Häid aasaheinu

müüa vähemal ja suuremal arvul, ühes koju kättetoomisega. Küsida Habersti mõisast, tel. 450-42.

Hea **jahipüss** müüa, firma „F. N.", kal. 12 Näha 8. jaan. s. a. Tall. V. Karja t. 12—4, majahoidja juures.

Äri sisseseade

uus, sobiv igale poole, juhuslikult müüa. Küsida telefonil 443-99 kl. 9—11 vahel e. l.

Juhuslikult müüa **jahuveski** (naftamootor 2 p. kividega). Järele küsida Kaiu p.-ag. Tel. Kaiu 2-a. J. Toll.

Heas korras **takso-töld** odavasti müüa. Tulla hommikul Viedemanni t. 3—6, Kadriorg.

Tugev **tööregi** ja sõidukorras pukiga saan müüa Pihlaka tän. 5—5, Pirital.

Tööregi

ja pruugit. saan lihavedamiseks odavasti müüa. Heeringa tän. 14—7.

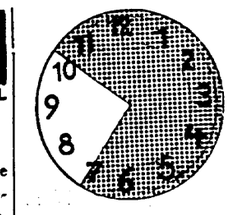

Pühendage

oma waba aeg enesearendamisele, lugedes

kirjandust

Soodus ostukoht **„Päewaleht" raamatukpl.**

S. Karja tän. 23, kõnetraat 446-11 ja 479-25. Pikk tän. 2, kõnetr. 429-83.

Kohale jõudnud uuem saadetis

Jaffa apelsine,

sidruneid jne. Kaup on külmast rikkumata ja kauba väärtuse eest täieline vastutus. Hinnad soodsad. Carl Bergmanni puuviljaladu Tallinnas, Pühavaimu tän. 8; telef. 461-33.

Looma-**kartuleid** müüa Lai tän. 31.

Müüa valge angoora kitse nahast **kasukas** Näha 12—2 Rüütli 14-I.

„Päevalehe" üksiknumbrid on müügil

Vaivara jaamas

Uueks edurikkaks äriaastaks

soovitame oma töökodades heast raamatupaberist, maitserikkalt tugevas põrk-köites, poolmoleskiin- ja kartongköites valmistatud igasuguseid

äriraamatuid

ja suures valikus parimas headuses

kõiki kontoritarbeid ja paberkaupu

Kirja-, arve- ja lauablokke. Kirjutuspaberit — valget, protokoll-, ruudu- ja kontojoontega. Tellimiste-, saatekirja-, tšeki- ja kviitungiraamatuid. Kuivatuspaberit poognates ja lõigetes. Tinte — musta, punast, sinist, rohelist, kopeer- jne., parimaid kodu- ja välismaa tooteid. Kontoriliime — „Odoroli", „Grip-Fixi", „Pelikanoli" jne. Templivärve, -patju ja templihoidjaid. Täitesulepäid, inglise ja saksa saadusi

Pliiatseid — liht-, kopeer-, värvi- ja joonistus-, mitmes head. ja kõvaduses. Hektograafi-, kirjutusmasinalinte ja söepabereid. Kiirköitjaid, kirjakorraldajaid ja registraatoreid. Aktikaasi, arvelaudu ja arvelükateid. Kirjakaale, kirjakaste ja paberikorve. Numeraatoreid, kuupäevatempleid ja augulööjaid. Kalendreid — kontori-, laua-, tabel- ja blokk- jne. Kirjutuslauanõusid ja tindipotte. Portfelle, lauamappe jne.

ALATI SAADAVAL

„Päevalehe" raamatukaupl.

Suur Karja tän. 23, kõnetraat 446-11 ja 479-25. **Pikk tän. 2, kõnetraat 428-83**

Igasuguseid köitetöid valmistatakse soovi järele kiiresti ja korralikult

TALLINNA EESTI KIRJASTUS-ÜHISUS

Tallinna Eesti Kirjastus-Ühisuse trükk